KITAB INDJIL SOETJI

ANOE DIKARANG KOE

JOHANNES.

PASAL 1.

Dina [a] awitna geus aja Pangandika teh,
ari Pangandika teja ajana [b] di Allah,
2 sarta Pangandika teja nja Allah. 'Ari
eta teja dina awitna geus aja di Allah.
3 'Saniskara [c] nja koe eta didjadikeunana;
ari sadjabana koe eta mah hanteu aja
pisan anoe didjadikeun dina sakabehna
4 noe geus didjadikeun. 'Dina [d] djĕro eta
pangajana hiroep teh; ari eta hiroep teja
5 [e] nja tjahaja manoesa. 'Dĕmi tjahaja
teja [f] ngagĕbjar di noe poëk; ari koe
6 poëk teja hanteu ditarima. 'Aja hidji
djalma [g] noe dipiwarang koe Allah, djĕ-
7 nĕnganana Johannes. 'Pangsoempingna
[h] pimĕrtelakeuneun, bade mĕrtelakeun
pĕrkara tjahaja teja, sangkan djadi lan-
taran ka sakabehna soepaja pada pĕr-
8 tjaja. 'Lain eta [i] noe djadi tjahaja teh;
eta mah ngan soepaja mĕrtelakeun bae
9 pĕrkara tjahaja teja. 'Nja eta [j] tjahaja
noe saestoe-estoena, noe njaängan ka
oenggal-oenggal djalma, bari soemping
10 ka alam-doenya. 'Ari eta pangajana di
alam-doenya, kitoe deui alam-doenya
nja koe eta didjadikeunana, ari alam-
doenya teja teu njahoëun ka andjeunna.
11 'Ari soempingna kana kagoenganana,
dĕmi djalma kagoenganana teu narima-
12 eun ka andjeunna. 'Tatapi sakabeh noe
geus narima ka andjeunna teh, [k] eta koe
andjeunna pada dipaparin kawasa djadi
poetra Allah, tĕgĕsna sakoer noe pĕr-
13 tjaja kana djĕnĕnganana. 'Nja eta djal-
ma anoe lain ti gĕtih, atawa ti karĕp
daging, atawa ti karĕp lalaki, istoening
14 ti Allah diowokeunana. 'Ari Pangandika
teja [l] ĕnggeus djadi daging, linggihna
sasarĕngan djeung oerang, [m] sarta koe
oerang katendjo kamoeljaänana, nja ka-
moeljaän sakoemaha Poetra Rama noe
noenggal, pinoeh koe sih-koernija djeung
15 kajaktian. 'Johannes mĕrtelakeun eta,
sarta ngagĕro, kijeu lahirna: Nja eta noe
koe kami ditjatoerkeun kijeu teja: [n] Ari
noe soemping pandeurieun kami, eta
geus djadi heulaeun kami; karana ajana
16 samemeheun kami. 'Sarta [o] tina kapi-
noehan andjeunna oerang sadaja teh
geus pada nampa koernija teu eureun-
17 eureun koernija. 'Karana [p] toret teh di-
paparinkeunana koe Moesa; ari sih-koer-
nija djeung kajaktian mah diajakeunana
18 koe Jesoes Kristoes. 'Sapapandjangna
ge [q] taja pisan noe geus nendjo ka Al-
lah; dĕmi koe Poetra noe noenggal, anoe
aja dina pangkon Rama, eta Allah dite-
telakeun.

a Sil. 8 : 22; p. 17 : 5; 1 Joh. 1 : 1. *b* 1 Joh. 1 : 2. *c* Djab. 33 : 6; 1 Kor. 8 : 6; Kol. 1 : 16; Ibr. 1 : 2. *d* p. 5 : 26; 11 : 25. *e* p. 8 : 12. *f* p. 3 : 19. *g* Loek. 3 : 2; p. 1 : 33. *h* p. 5 : 33. *i* p. 3 : 28. *j* p. 8 : 12; 9 : 5. *k* Gal. 3 : 26; 1 Joh. 3 : 1. *l* 1 Tim. 3 : 16; 1 Joh. 4 : 2. *m* p. 2 : 11; 2 Petr. 1 : 16. *n* Mat. 3 : 11; Loek. 3 : 16. *o* Kol. 2 : 9. *p* Lal. 7 : 38. *q* p. 6 : 46; 1 Joh. 4 : 12.

19 Sarta [a] kijeu pĕrtelaän Johannes,
mangsa oerang Jahoedi ngadjoeroeng-
keun panghoeloe-panghoeloe djeung ahli-
ahli Lewi, ti Jĕroesalem, sina naroskeun
ka Johannes, jen adjĕngan teh saha?
20 'Tidinja ngakoe, teu kĕrsaeun saling-
koeh; kijeu pangakoena: [b] Kaoela mah
21 lain Kristoes. 'Seug nararos deui eta teh:
Koetan saha? Adjĕngan teh [c] Elias? Ari
lahiranana: Lain kaoela mah. Naha
adjĕngan [d] nabi teja? Ari walonanana:
22 Lain. 'Geus kitoe pada mioendjoek:
Atoeh adjĕngan teh saha? soepaja ka-
oela kenging ngahatoerkeun wangsoelan
ka noe miwarang kaoela; adjĕngan teh
23 nja ngalahirkeun andjeun saha? 'Lahi-
ranana: [e] Kaoela teh sowara djalma noe
ngagĕro di tĕgal lĕga: Geura ngalĕm-
pĕngkeun djalan Pangeran; sakoemaha
noe dilahirkeun koe nabi Jĕsaja teja.
24 'Dĕmi piwarangan teja tina lĕbah ahli
25 parisi. 'Toeloej nararos deui ka Johan-
nes, kijeu pioendjoekna: Koe naon atoeh
adjĕngan [f] mana sok ngabanjoean, ari
lain Kristoes, lain Elias, atawa nabi
26 teja mah? 'Ngawalon Johannes, kijeu
lahirna: [g] Ari kaoela mah ngabanjoean

soteh koe tjai; tatapi geus aja noe nga-
dĕg di tĕngah maraneh, ari maraneh
27 teh hanteu njaho ka dinja; 'nja eta
pisan anoe soemping pandeurieun ka-
oela, anoe geus djadi heulaeun kaoela;
eta kaoela hanteu lajak ngoedaran tali
28 taroempahna. 'Ari pĕrkara noe tadi teja
djadina di Bet-Abara, peuntaseun tji Jor-
dan; di dinja Johannes keur ngabanjoe-
anana. *a* p. 5 : 33. *b* p. 3 : 28. *c* Mat. 17 : 10.
d p. 6 : 14. *e* Jĕs. 40 : 3. *f* Loek. 3 : 3. *g* Mat. 3 : 11.

29 Isoekna koe Johannes katingali Je-
soes soemping ka andjeunna; ladjĕng
ngalahir: Toeh, tarendjo [a] Domba Allah,
anoe nanggoeng dosa saälam-doenya!
30 'Nja eta pisan noe koe kami ditjatoer-
keun kijeu teja: Bakal soemping pan-
deurieun kami sahidji djalma noe geus
djadi heulaeun kami; karana ajana sa-
31 memeheun kami. 'Ari tadina kami han-
teu njaho ka andjeunna; tatapi soepaja
ditetelakeun ka Israil, noe matak kami
32 datang bari ngabanjoean koe tjai. 'Dĕmi
Johannes mĕrtelakeun, kijeu lahirna:
Koe kami katendjo [b] Roh loengsoer ti
langit sapĕrti djapati, seug [c] linggih di
33 loehoer andjeunna. 'Ari tadina kami han-
teu njaho ka andjeunna; tatapi anoe
geus miwarang ka kami ngabanjoean
koe tjai, nja eta geus nimbalan kijeu
ka kami: Tijap-tijap djalma noe katen-
djo koe maneh diloengsoeran koe Roh,
sarta toeloej linggih di loehoerna, [d] nja
eta noe ngabanjoean koe Roh Soetji teh.
34 'Eta koe kami geus katendjo, sarta geus
mĕrtelakeun jen eta teh Poetra Allah.
a Jĕs. 53 : 7. *b* Mat. 3 : 16. *c* Jĕs. 11 : 2. *d* Mat. 3 : 11.

35 Isoekna deui Johannes ngadĕg di di-
36 nja, djeung doewa moerid. 'Barang ni-
ngali ka Jesoes, anoe keur angkat, la-
djĕng ngalahir: [a] Toeh, tarendjo Domba
37 Allah! 'Ari koe eta doewa moerid ka-
denge lahiranana, seug ngariring ka Je-
38 soes. 'Ladjĕng Jesoes malik, katingali
eta ngariring; geus kitoe ngalahir ka
39 dinja: 'Nejangan naon maraneh teh?
Wangsoelanana: Noen Rabi! (hartina
ari disalin basana: Goeroe) di mana an-
40 djeun nja linggih? 'Ari lahiranana ka
dinja: Hijap toetoerkeun sarta tarendjo.
Geus kitoe daratang sarta nendjoan ĕng-
gon Jesoes linggih; toeloej ngarĕrĕb di
andjeunna di poë eta. Waktoe harita
41 antara djam noe kasapoeloeh. 'Dĕmi
eta doewaän, anoe ngadenge ti Johan-
nes sarta toeloej ngiring ka Jesoes teja,
[b] noe hidji Andreas, saderek Simon Pe-
42 troes. 'Nja eta pangheulana noe mang-
gihan Simon saderekna, seug dipopoja-
nan: Koela doewaän geus mĕndakan [c]
Mesias (tĕgĕsna ari disalin basana: [d] Kris-
43 toes). 'Geus kitoe eta dideuheuskeun ka
Jesoes. Ladjĕng koe Jesoes ditingali,
bari kijeu lahirna: Ari maneh teh Simon
anak Jonas; ajeuna [e] dilandi Kepas (ari
disalin basana: Petroes). *a* p. 1 : 29.
b Mat. 4 : 18. *c* p. 4 : 25. *d* Djab. 2 : 2. *e* Mat. 16 : 18.

44 Isoekna Jesoes kĕrsa angkat ka Ga-
lilea; ladjĕng mĕndakan Pilipoes. Geus
kitoe ngalahir ka eta: Geura ngiring
45 ka kami. 'Ari Pilipoes teh [a] asal ti Bet-
Saida, nagara Andreas djeung Petroes.
46 'Tidinja Pilipoes manggihan [b] Natanael;
seug dipopojanan kijeu: Kaoela djeung
batoer geus mĕndakan [c] anoe disĕrat-
keun koe Moesa dina toret, reudjeung
koe para nabi teja, nja eta Jesoes [d] poe-
47 tra Joesoep, ti Nasaret. 'Njaoer Nata-
nael ka Pilipoes: [e] Koetan ti Nasaret
piajaeun noe hade? Ari wangsoelan Pi-
lipoes: Geura toetoerkeun sarta tingali.
48 'Geus kitoe katingali koe Jesoes, Nata-
nael njampeurkeun ka andjeunna; la-
djĕng ngalahirkeun Natanael kijeu: Geu-
ra tarendjo, ijeu geuning hidji oerang
49 Israil anoe euweuh palsoena! 'Mioen-
djoek Natanael ka Jesoes: Na ti mana
andjeun teh oeninga ka simkoering?
Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Same-
meh maneh ditjĕloekan koe Pilipoes,
basa keur aja di handapeun tangkal
50 kondang, koe kami katendjo. 'Wang-
soelan Natanael: Noen Rabi! [f] andjeun
Poetra Allah teh; nja andjeun [g] Radja
51 Israil. 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna
ka eta teh: Sabab kami bijeu tjatjarita
ka maneh, jen koe kami katendjo keur
maneh aja di handapeun tangkal kon-
dang, noe matak maneh teh pĕrtjaja;
maneh mĕngke bakal nendjo [h] pĕrkara
52 noe aragoeng ti manan ijeu. 'Ladjĕng
ngalahir deui ka dinja: Satĕmĕn-tĕmĕn-
na, kami ngalahir ka maraneh: ti watĕs
ajeuna maraneh bakal nendjo [i] langit
molongo, sarta [j] para malaikat Allah
oenggah-toeroen noedjoe ka [k] Poetra
manoesa. *a* p. 12 : 21. *b* p. 21 : 2. *c* Loek. 24 : 27.
d Loek. 3 : 23. *e* p. 7 : 41. *f* p. 6 : 69. *g* p. 12 : 13.
h p. 5 : 20. *i* Mat. 3 : 16. *j* 1 Moesa 28 : 12. *k* Mat. 8 : 20.

PASAL 2.

Dina poë noe katiloe aja sidĕkah ka-
winan di lĕmboer Kana bilangan Ga-
lilea; ari [a] iboe Jesoes aja di dinja.
2 'Sarta Jesoes oge diondang kana sidĕ-
kah kawinan teja, djeung moerid-moe-
3 ridna. 'Mangsa keur kakoerangan ang-
goer, seug iboena ngalahir ka Jesoes:
4 Eta geus teu boga anggoer. 'Ana nga-
lahir Jesoes ka iboena: Na [b] njai! aja
pĕrkawis naon andjeun teh ka kaoela?
5 Tatjan nĕpi [c] ka waktoe kaoela. 'Iboena
toeloej ngalahir ka kabajan: Naon bae
eta piwaranganana ka maraneh, koedoe
6 toeroet. 'Ari di dinja geus diteundeunan
gĕnĕp boejoeng, [d] sakoemaha adat bĕ-
bĕrĕsih oerang Jahoedi; hidji-hidji boe-
joeng pieusieunana doewa atawa tiloe
7 takĕr. 'Geus kitoe Jesoes ngalahir ka
kabajan: Geura areusian eta boejoeng
teh koe tjai. Toeloej diareusian datang
8 ka leber. 'Ladjĕng ngalahir deui ka da-
rinja: Ajeuna geura sijoekan, toeloej se-
lehkeun ka mandor kadaharan. Seug
9 diselehkeun. 'Sanggeus diasaän koe man-
dor kadaharan eta tjai noe geus djadi
anggoer, (ari eta teu njahoëun ti mana
datangna, tatapi kabajan anoe geus nji-
joekan tjai mah njarahoëun,) toeloej
mandor kadaharan teh njaoer panganten
10 lalaki, 'bari mihatoer: Sadajana djalma
ari ngahatoerkeunana anggoer, anoe sae
ti heula; dimana ondangan geus rada
weureu, kakara ngahatoerkeun noe meu-
djeuhna; koe andjeun mah noe sae di-
11 simpĕn dongkap ka ajeuna. 'Nja eta [e]
poepoetjoekna tanda koe Jesoes didamĕl
di Kana bilangan Galilea, sarta nga-
boektikeun [f] kamoeljaänana; ari moe-
rid-moeridna djadi pĕrtjaja ka andjeunna.

a Loek. 1 : 27. *b* p. 19 : 26. *c* p. 7 : 6, 30. *d* Mark. 7 : 3. *e* p. 4 : 54. *f* p. 1 : 14.

12 Sanggeus kitoe Jesoes angkat ka [a]
Kapernaoem; angkatna djeung iboena,
[b] saderek-saderekna sarta moerid-moe-
ridna; ari tjaralikna di dinja hanteu lila.

a Mat. 4 : 13. *b* p. 7 : 3.

13 Ari [a] paska oerang Jahoedi geus deu-
keut; ladjĕng Jesoes angkat ka Jĕroe-
14 salem. 'Geus kitoe mĕndakan di kabah
[b] anoe ngadjaroewal sapi, domba djeung
djapati; sarta aja toekang naroekeuran
15 doewit darijoek. 'Ladjĕng Jesoes ngada-
mĕl pĕtjoet koe rara; seug diboedalkeun
eta sakabehna ti djĕro kabah, kitoe deui
domba reudjeung sapi; ari doewit toe-
kang naroekeuran teja dioedoel-oedoel-
keun, djeung medjana dibalik-balikkeun.
16 'Ladjĕng ngalahir ka noe ngadjaroewal
djapati teh: Geura eta barawa ti dijeu;
gĕdong Ama kami oelah didjijeun pa-
17 dagangan. 'Tidinja moerid-moeridna dja-
di aringĕteun, jen geus dioengĕlkeun
dina Kitab kijeu: [c] Bawaning goemati
ka gĕdong andjeun, noe mawi koering
18 dongkap ka lĕboer. 'Geus kitoe oerang
Jahoedi ngawangsoel, kijeu pioendjoekna
ka Jesoes: [d] Andjeun dek nembongkeun
tanda koemaha ka simkoering, anoe
19 mawi bisa midamĕl kitoe? 'Ngawalon
Jesoes, kijeu lahirna: [e] Tjoba geura roe-
wag kabah ijeu; koe kami bakal diadĕg-
keun deui anggeus sadjĕro tiloe poë.
20 'Oendjoekan deui oerang Jahoedi: Ijeu
kabah dipidamĕlna opat poeloeh gĕnĕp
taoen lamina, ari koe andjeun dek di-
adĕgkeun ngan tiloe poë bisa anggeus?
21 'Tatapi Jesoes ngalahirkeun kabah so-
22 teh ka salirana. 'Mangsa Jesoes geus
tanghi ti noe maraot, moerid-moeridna
ras aringĕteun, jen andjeunna geus mi-
lahirkeun kitoe; toeloej pada pĕrtjaja
kana Kitab, djeung kana pilahir anoe
dilahirkeun koe Jesoes teja.

a p. 6 : 4. *b* Mat. 21 : 12. *c* Djab. 69 : 10. *d* Mat. 12 : 38; 21 : 23; p. 6 : 30. *e* Mat. 26 : 61.

23 Mangsa Jesoes linggih di Jĕroesalem,
keur waktoe pesta paska, loba pisan
anoe pĕrtjaja kana djĕnĕnganana, [a] tina
sabab narendjo tanda-tanda noe didamĕl
24 koe andjeunna. 'Tatapi Jesoes hanteu
mĕrtjajakeun salirana ka darinja, sabab
25 oeningaeun ka eta sakabehna. 'Sarta [b]
andjeunna montong teuing aja noe mĕr-
telakeun djalma; karana langkoeng was-
paos koe andjeun ka sakoer anoe aja
di djĕro hate djalma.

a p. 4 : 48. *b* p. 6 : 64.

PASAL 3.

Aja hidji djalma ti lĕbah ahli parisi,
ngaranna [a] Nikodemoes, hidji ka-
2 pala oerang Jahoedi. 'Eta seug nga-
deuheus ka Jesoes ti peuting, sarta kijeu
oendjoekanana: Noen Rabi! simkoering
sadaja tĕrang, andjeun teh goeroe pi-
warangan Allah; karana taja pisan noe
bisa njijeun tanda sapĕrtos noe didamĕl

koe andjeun, kadjabi [b] lamoen disarĕ-
3 ngan koe Allah. 'Ngawalon Jesoes, kijeu
lahirna: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kaoela nga-
bedjaän ka sampejan: lamoen djalma
hanteu [c] didjoeroekeun deui, moal bisa
4 nendjo kana karadjaän Allah. 'Mioen-
djoek deui Nikodemoes: Na koemaha
djalma beunang didjoeroekeun geus ko-
lot? bisa asoep deui ka beuteung in-
5 doengna, seug didjoeroekeun? 'Ngawalon
Jesoes: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kaoela nga-
bedjaän ka sampejan: lamoen djalma
hanteu didjoeroekeun [d] tina tjai djeung
Roh, moal bisa asoep kana karadjaän
6 Allah. 'Sakoer [e] noe didjoeroekeun tina
daging, nja eta daging; kitoe deui sakoer
noe didjoeroekeun tina Roh, nja eta roh.
7 'Sampejan oelah heran, pedah kaoela
njatoerkeun, jen maraneh koedoe didjoe-
8 roekeun deui teja. 'Angin ngahijoes ka
mana bae pikarĕpeunana, koe sampejan
kadenge sorana, tatapi moal njaho ti
mana datangna djeung ka mana losna;
nja kitoe pisan oenggal-oenggal djalma,
9 anoe didjoeroekeun tina Roh. 'Ngawang-
soel Nikodemoes, kijeu wangsoelanana:
Koemaha kengingna pidjadieun eta pĕr-
10 kawis teh? 'Ngawalon Jesoes, kijeu la-
hirna: Ari sampejan teh lain goeroe
oerang Israil? naha hanteu njaho ka eta
11 pĕrkara? 'Satĕmĕn-tĕmĕnna, kaoela ngo-
mong ka sampejan: [f] kaoela pada nga-
woeroek-woeroekkeun anoe geus kanja-
hoan koe kaoela, sarta mĕrtelakeun anoe
geus katendjo koe kaoela; dĕmi mara-
neh hanteu narima kana pĕrtelaän ka-
12 oela teh. 'Lamoen kaoela geus njatoer-
keun ka maraneh barang doenya, ari
maraneh hanteu pĕrtjaja, koemaha atoeh
pipĕrtjajaeunana lamoen kaoela njatoer-
13 keun barang sawarga? 'Hanteu aja pi-
san [g] noe geus moenggah ka sawarga,
ngan eta noe geus toeroen ti sawarga,
tĕgĕsna [h] Poetra manoesa, noe aja di
14 sawarga. 'Djeung sapĕrti Moesa [i] nga-
loehoerkeun oörajan di tĕgal lĕga teja,
nja tjara kitoe Poetra manoesa teh [j]
15 koedoe dika-loehoerkeun; 'soepaja oeng-
gal-oenggal djalma noe pĕrtjaja ka dinja
hamo tjilaka, sarta meunang hiroep noe
16 langgĕng. 'Karana sakitoe miasihna Al-
lah ka alam-doenya, moenggah dongkap
ka maparin [k] Poetra noe noenggal; soe-
paja oenggal-oenggal djalma noe pĕrtjaja
ka dinja hamo tjilaka, sarta meunang
17 hiroep noe langgĕng. 'Karana Allah [l]
lain miwarang Poetrana ka alam-doenya
pikeun ngahoekoeman alam-doenya;
estoena soepaja alam-doenya koe eta
18 disalamĕtkeun. 'Saha-saha noe pĕrtjaja
ka eta, [m] moal dihoekoeman; dĕmi anoe
hanteu pĕrtjaja mah, eta ĕnggeus di-
hoekoeman, koe sabab hanteu pĕrtjaja
kana djĕnĕngan Poetra Allah noe noeng-
19 gal. 'Sarta kijeu hoekoeman teja, [n] jen
tjaäng teh geus datang ka alam-doenya,
ari djalma-djalma anggoer soeka kana
poëk manan kana tjaäng; karana goreng
20 pagaweanana. 'Karana oenggal-oenggal
djalma noe migawe kagorengan, eta geu-
leuh kana tjaäng, sarta hanteu ngada-
tangan kana tjaäng, soepaja oelah di-
21 tjawad pagaweanana. 'Sabalikna [o] noe
migawe kajaktian mah, eta ngadatangan
kana tjaäng teh, soepaja katara paga-
weanana, da eta dipigawena tĕroes
djeung pangĕrsa Allah. *a* p. 7:50; 19:39.
b Lal. 10:38. *c* p. 1:13. *d* Ep. 5:26; Tit. 3:5.
e Roem 8:5. *f* p. 7:16; 8:26, 28. *g* p. 6:62.
h p. 1:51. *i* 4 Moesa 21:9. *j* p. 12:32, 33. *k* Roem
8:32; 1 Joh. 4:9. *l* Loek. 9:56; p. 12:47. *m* p. 5:24;
12:48. *n* p. 1:5. *o* Ep. 5:8.

22 Sanggeusing kitoe Jesoes djĕngkar ka
tanah Joedea reudjeung moerid-moerid-
na; ladjĕng linggih di dinja djeung moe-
23 ridna, [a] bari ngabanjoean. 'Ari Johan-
nes oge keur ngabanjoean di Enon, deu-
keut Salim, pedah di dinja loba tjai;
sarta pada karoempoel ka dinja, toeloej
24 dibaranjoean. 'Karana harita Johannes
teh [b] tatjan diasoepkeun ka pangbero-
25 kan. 'Geus kitoe moerid-moerid Johan-
nes djadi padoe djeung oerang Jahoedi
26 tina hal bĕbĕrĕsih. 'Tidinja ngadareu-
heusan ka Johannes, bari oendjoekan
kijeu: Noen Rabi! anoe sasarĕngan djeung
andjeun di peuntaseun tji Jordan, [c] anoe
dipĕrtelakeun koe andjeun teja, eta geu-
ning ngabanjoean, sarĕng ngaleut bae
27 sadajana ka dinja. 'Ngawalon Johannes,
kijeu lahirna: Djalma teh moal bisa
njabak naon-naon, lamoen hanteu di-
28 pasihan ti sawarga. 'Nja maraneh pisan
anoe djadi saksi kami, jen kami geus
njatoerkeun kijeu: [d] Kami mah lain
Kristoes; ĕnjana teh kami dipiwarang
29 heulaeun andjeunna. 'Anoe boga pangan-
ten awewe teh nja eta panganten la-
laki; tatapi ari sobat panganten lalaki,

anoe nangtoeng bari ngadengekeun ka
dinja, moetoeh koe soeka-boengah tina
sowara panganten lalaki. Nja kitoe ka-
boengahan kami ajeuna mah geus toe-
30 toeg. 'Eta teh koedoe lod-lodan, ari kami
31 mah beuki moerĕngkĕd. 'Anoe soemping
[e] ti loehoer, nja eta saloehoereun sa-
kabehna. Ari noe asal ti boemi, nja
eta tina boemi bae, ngomongkeunana
oge boemi bae. Ari noe soemping ti
loehoer mah, nja eta saloehoereun sa-
32 kabehna. 'Sarta [f] noe geus katingali
djeung kadangoe koe andjeunna, nja eta
noe dipĕrtelakeun; tatapi hanteu aja noe
33 narima kana pĕrtelaänana. 'Dĕmi saha-
saha noe geus narima kana pĕrtela-
anana, nja koe eta ditjap jen Allah
34 saestoena. 'Karana noe dipiwarang koe
Allah, nja eta noe ngalahirkeun pa-
ngandika Allah; sabab Allah maparin-
keunana Roh [g] hanteu nganggo dita-
35 kĕran. 'Ari Rama teh mikaäsih ka Poe-
tra, [h] sarta geus njĕrahkeun saniskara
36 ka pananganana.' Saha-saha noe pĕrtjaja
ka Poetra, [i] nja eta boga hiroep noe
langgĕng; sabalikna, saha-saha noe
moengpang ka Poetra mah, moal nendjo
kana hiroep, anggoer [j] bĕndoe Allah
tĕtĕp ka dinja.

a p. 4:1, 2. *b* Mat. 14:3. *c* p. 1:26—34. *d* p. 1:20. *e* p. 8:23. *f* p. 5:19. *g* Djab. 45:8. *h* Mat. 11:27; p. 5:22. *i* 1 Joh. 5:12. *j* Roem 5:9.

PASAL 4.

Mangsa Goesti waspaoseun ahli parisi
geus pada ngadenge, jen Jesoes [a] reja
pisan midamĕlna moerid sarta ngaba-
2 njoeanana ti batan Johannes, '(halta Je-
soes mah hanteu ngabanjoean koe an-
djeun, ngan koe moerid-moeridna bae,)
3 'ladjĕng [b] djĕngkar ti Joedea, angkat
4 deui ka Galilea. 'Sarta andjeunna koe-
5 doe djalan ka tanah Samaria. 'Geus ki-
toe soemping ka hidji nagara di Sa-
maria, anoe ngaran Sihar, deukeut ka
lahan saloewoek, [c] noe dipaparinkeun
koe Jakoeb teja ka Joesoep poetrana.
6 'Di dinja aja soemoer Jakoeb. Dĕmi
Jesoes, doemeh angkatna geus palaj,
seug linggih di lĕbah eta soemoer. Ha-
7 rita antara djam noe kagĕnĕp. 'Djĕboel
hidji awewe oerang Samaria, dek nimba
tjai. Ngalahir Jesoes ka eta awewe:
Tjing, kami bere tjai keur nginoem.
8 'Karana ari moerid-moeridna laleum-
pang ka djĕro nagara, keur meuli ka-
9 daharan.' Geus kitoe ngawangsoel awewe
Samaria teh ka Jesoes: Naha andjeun
moendoet piaroteun ka koering? kapan
andjeun teh oerang Jahoedi, ari koe-
ring mah awewe Samaria. (Karana [d]
oerang Jahoedi mah tara reureudjeu-
10 ngan djeung oerang Samaria.) 'Ngawa-
lon Jesoes, kijeu lahirna: Oepama ma-
neh njaho kana [e] pasihan Allah, sarta
njaho ka noe ngomong ka maneh teh:
Tjing, berean tjai keur nginoem; tang-
toe maneh geus menta ka dinja, seug
koe eta maneh meureun dibere [f] tjai
11 hiroep. 'Pioendjoek awewe teh ka Je-
soes: Noen Djoeragan! andjeun teu ka-
goengan pikeun nimba, ari ijeu soemoer
koe djĕro; na ti mana andjeun kagoe-
12 ngan tjai hiroep teja? 'Andjeun teh na
leuwih ti batan Jakoeb, karoehoen koe-
ring sadaja, noe geus maparinkeun ijeu
soemoer ka koering sadaja? eta andjeu-
nanana ngaleueutna ti dijeu, kitoe deui
poetra-poetrana sarĕng ingon-ingonna.
13 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: [g] Oeng-
gal-oenggal djalma anoe nginoem tjai
14 ijeu, tangtoe halabhab deui; 'tatapi [h]
saha-saha noe nginoem tjai anoe dibere
koe kami mah, moal halabhab deui sa-
lalanggĕngna; samalah eta tjai teh, anoe
rek dibikeun koe kami ka eta djalma,
bakal djadi di djĕro dirina tji-njoesoe,
anoe ngaboerijal nĕpi kana hiroep noe
15 langgĕng. 'Pioendjoek eta awewe: Noen
Djoeragan! [i] moegi-moegi simkoering di-
paparin eta tjai teh, soepaja simkoering
oelah halabhab deui, sarĕng montong
16 ka dijeu deui pikeun nimba. 'Ngalahir
Jesoes ka dinja: Geura bral, tjĕloekan
salaki maneh, geus kitoe ka dijeu deui.
17 'Ngawangsoel awewe teh, kijeu pioen-
djoekna: Simkoering teu gadoeh salaki.
Ari lahiran Jesoes: Bĕnĕr omongan ma-
neh teh, jen koering teu boga salaki;
18 'karana maneh geus lima nja boga sa-
laki; ari noe ajeuna mah lain salaki;
19 eta saĕnjana omongan maneh. 'Pioen-
djoek awewe teh ka Jesoes: Noen Djoe-
ragan! simkoering geus waspada pisan,
20 [j] jen andjeun teh nabi. 'Karoehoen-ka-
roehoen di dijeu geus pada sĕmbahijang
dina goenoeng ijeu; ari salaoer oerang
Jahoedi, ĕnggon sĕmbahijang anoe bakoe

21 [k] nja di Jĕroesalem. 'Ngalahir Jesoes
ka awewe teh: Njai! sing pĕrtjaja ka
kami, pidatangeun waktoe, didinja ma-
raneh sĕmbahijang ka Rama teh moal
di goenoeng ijeu, moal di Jĕroesalem.
22 'Maraneh nja sĕmbahijang [l] ka noe teu
njaho; ari pĕlĕbah kami mah pada sĕm-
bahijang ka noe geus kanjahoan koe
kami; karana kasalamĕtan teh [m] asalna
23 ti oerang Jahoedi. 'Tatapi pidatangeun
waktoe, ajeuna ge geus beh, harita sa-
koer noe sĕmbahijang saĕnja-ĕnjana, eta
bakal sĕmbahijang ka Rama dina soek-
mana sarta djeung sajaktina; karana
Rama ge hojongeun nja anoe kitoe sĕm-
24 bahijangna ka andjeunna. 'Allah teh [n]
nja Roh; ari noe sĕmbahijang ka Allah,
nja eta sĕmbahijangna koedoe dina soek-
25 mana sarta djeung sajaktina. 'Pioen-
djoek awewe teh ka Jesoes: Simkoering
geus tĕrang, jen [o] Mesias rek soemping
(anoe disĕboetkeun Kristoes); samangsa
eta soemping, tangtoe ngawartakeun ka
simkoering sadaja saniskantĕn pĕrkawis.
26 'Ngalahir Jesoes ka awewe teh: [p] Eta
nja kami, anoe sasaoeran djeung maneh.

a p. 3 : 26. *b* p. 3 : 22. *c* 1 Moesa 48 : 22. *d* Mat. 10 : 5; Loek. 9 : 53. *e* 2 Kor. 9 : 15. *f* Djab. 36 : 10; Jĕr. 2 : 13. *g* p. 6 : 58. *h* p. 6 : 27; 7 : 38. *i* p. 6 : 34. *j* p. 6 : 14. *k* 5 Moesa 12 : 5. *l* 2 Radj. 17 : 29. *m* Jĕs. 2 : 3. *n* 2 Kor. 3 : 17. *o* p. 1 : 42. *p* p. 9 : 37.

27 Ari geus kitoe daratang moerid-moe-
ridna, sarta pada heraneun doemeh Je-
soes keur sasaoeran djeung awewe. Ta-
tapi hanteu aja noe oendjoekan kijeu:
Andjeun teh mariksakeun naon? atawa:
Andjeun teh milahirkeun naon djeung
28 eta? 'Tidinja awewe teh ninggalkeun
kĕndina, toeloej asoep ka nagara, sarta
29 ngomong ka djalma-djalma kijeu: 'Geura
hijap, tarendjo aja hidji djalma, noe nga-
lahirkeun ka koela sakabehna noe geus
dipilampah koe koela: eta teh lain Kris-
30 toes teja? 'Tidinja pada raboel ti na-
31 gara, daratang ka Jesoes. 'Sabot keur
kitoe moerid-moerid hatoeran ka Jesoes,
kijeu pihatoerna: Noen Rabi! mangga
32 toewang. 'Ari lahiranana ka moerid:
Kami boga kadaharan pikeun dahareun
kami, noe teu kanjahoan koe maraneh.
33 'Toeloej moerid teh ngaromong djeung
batoerna: Naha aja noe moepoendoetan
34 kadaharan ka andjeunna? 'Lahiran Je-
soes ka moerid: [a] Ari kadaharan kami
mah ngestokeun pangĕrsakeun eta noe
geus miwarang kami, sarta ngalampah-
keun padamĕlanana tĕpi ka tjatjapna.
35 'Maraneh teh lain njarĕboetkeun: Opat
boelan deui pioesoemeun diboewat? Toeh
geuning, kami ngalahir ka maraneh:
[b] geura tjarĕngkat, arilikan kĕbon-kĕ-
bon, karana geus koneng, meudjeuhna
36 dipiboewatan. 'Ari noe diboewat pimeu-
nangeun boeroehan, sarta ngoempoel-
keun beubeunangan kana hiroep noe
langgĕng; soepaja pada boengah anoe
njĕbarkeun reudjeung noe diboewat.
37 'Karana pĕlĕbah dijeu bĕnĕr tjĕk ba-
basan: Sedjen noe njĕbarkeun, sedjen
38 noe diboewat. 'Kami geus nitah ma-
raneh diboewat anoe lain dipigawe koe
maraneh; nja dipigawena koe noe se-
djen, ari maraneh geus asoep ka beu-
nang migawe eta.

a p. 5 : 30. *b* Mat. 9 : 37.

39 Ari oerang Samaria ti nagara eta loba
pisan noe pĕrtjaja ka Jesoes, tina sa-
bab omongan awewe teja, anoe mĕr-
telakeun kijeu: Eta ngalahirkeun ka
koela sakabehna noe geus dipilampah
40 koe koela. 'Sanggeus daratang oerang
Samaria teh ka Jesoes, toeloej pada
noenoehoen, andjeunna moegi linggih
ka maranehanana; ladjĕng linggihna di
41 dinja meunang doewa poë. 'Loba ka-
tjida manan tadi anoe pĕrtjaja tina
42 sabab lahiranana, 'sarta pada ngomong
ka awewe teja: Pangpĕrtjaja koela teh
moal tina sabab omongan maneh deui;
karana koela geus ngadarenge koe pri-
badi, sarta geus njaraho, jen eta teh
saĕnjana Kristoes, Djoeroe-salamĕt sa-
alam-doenya.
43 Ari geus tjatjap eta doewa poë, Je-
44 soes djĕngkar ti dinja ka Galilea; 'ka-
rana [a] Jesoes koe andjeun mĕrtelakeun,
jen anoe djadi nabi moal dihormatan
45 di nagara asalna. 'Mangsa soemping ka
Galilea, diarakoe koe oerang Galilea,
tina sabab geus narendjo [b] sakabehna
noe didamĕl koe Jesoes di Jĕroesalem,
basa pesta teja; karana eta oge geus
daratang kana pesta.

a Mat. 13 : 57; Loek. 4 : 24. *b* p. 2 : 23.

46 Ladjĕng Jesoes soemping deui ka [a]
Kana bilangan Galilea, oeroet koe an-
djeunna tjai didjadikeun anggoer teja. Di
dinja aja hidji ponggawa, poetrana teu
47 damang di Kapernaoem. 'Barang ngareu-
ngeu bedja, jen Jesoes soemping ti Joedea

ka Galilea, toeloej ngadeuheusan sarta
noenoehoen, Jesoes moegi linggih nja-
geurkeun poetrana, karana eta keur sa-
48 karat. 'Ngalahir Jesoes ka dinja: [b] La-
moen maraneh hanteu nendjo tanda
djeung moedjidjat mah, maraneh teh
49 tara pĕrtjaja. 'Ari pioendjoek ponggawa
teh ka Jesoes: Noen Goesti! geura ling-
gih, meungpeung poen anak tatjan maot.
50 'Lahiran Jesoes ka dinja: Geura moe-
lang; [c] anak maneh geus hiroep. Ari eta
djalma pĕrtjaja ka pilahir, anoe dilahir-
keun koe Jesoes teja; toeloej moelang.
51 'Mangsa keur di djalan, papapag djeung
badega-badegana, sarta ngoeninga, kijeu
pihatoerna: Poetra andjeun geus hiroep.
52 'Geus kitoe mariksakeun waktoena tja-
geur. Ari pihatoerna: Kamari wantji poe-
53 koel toedjoeh moerijangna leungit. 'Ti-
dinja ramana elingeun, nja waktoe eta
pisan Jesoes ngalahir teh, jen anak
maneh geus hiroep. Toeloej pĕrtjaja [d]
54 djeung saeusi-boemina. 'Nja eta tanda
noe kadoewa, noe didamĕl koe Jesoes
mangsa soemping ti Joedea ka Galilea.

a p. 2 : 1. *b* p. 2 : 18 ; 1 Kor. 1 : 22. *c* 1 Radj. 17 : 23.
d Lal. 16 : 15, 31.

PASAL 5.

Sanggeusing kitoe aja pesta oerang Ja-
hoedi; ladjĕng Jesoes angkat ka Jĕ-
2 roesalem. 'Dĕmi di Jĕroesalem, deukeut
[a] lawang Domba, aja hidji pamandian,
eta koe basa Ibrani disĕboetkeun Bet-
3 Hesda, sarta aja lima pangkengna. 'Ari
di dinja galĕmpar bae loba noe gĕring,
noe lolong, noe dejog, noe gĕring nang-
toeng, pada ngadagoan kana obahna
4 tjai. 'Karana sok radjeun aja [b] malaikat,
loengsoer ka djĕro pamandian teja, ngo-
bahkeun eta tjaina; dĕmi noe antjĕloeb
pangheulana sanggeus diobahkeunana
5 tjai, tjageur, naon bae kasakitna. 'Ari
di dinja aja hidji djalma noe boga kasa-
kit, geus tiloe poeloeh dalapan taoen
6 lilana. 'Barang Jesoes ningali eta noe
ngadjoprak, sarta oeningaeun jen geus
lila pisan pangkitoena teh, ladjĕng nga-
lahir ka dinja: Eh, maneh hajang tja-
7 geur? 'Ari waugsoelan noe gĕring teh:
Noen Djoeragan! koering hanteu aja noe
ngantjĕloebkeun koering kana paman-
dian keur waktoe diobahkeunana tjai;
sarĕng mangsa koering dongkap, geus
kapiheulaän manten antjĕloebna koe ba-
8 toer. 'Lahiran Jesoes ka dinja: [c] Geura
hoedang, pangkoe kasoer maneh, toeloej
9 leumpang. 'Sapada-harita eta djalma teh
tjageur, seug mangkoe kasoerna, toeloej
leumpang. [d] Harita keur poë sabat.

a Nĕh. 3 : 1. *b* Wahj. 16 : 5. *c* Mat. 9 : 6 ; Lal. 9 : 34.
d p. 9 : 14.

10 Tidinja oerang Jahoedi ngaromong ka
noe geus ditjageurkeun teh: Ajeuna keur
poë sabat, [a] maneh teu kawidian mang-
11 goel kasoer. 'Ari wangsoelanana: Anoe
njageurkeun ka koering, da geus miwa-
rang: Geura pangkoe kasoer maneh, toe-
12 loej leumpang. 'Geus kitoe pada mariksa
ka manehanana: Na saha eta djalma noe
nitah ka maneh teh: Geura pangkoe ka-
13 soer maneh, toeloej leumpang? 'Tatapi
noe geus ditjageurkeun teh teu njahoëun
di saha-sahana; da Jesoes geus njoeloe-
soep bae, sabab loba pisan djalma dina
14 ĕnggon eta. 'Sanggeus kitoe eta djalma
kapĕndak koe Jesoes dina kabah; la-
djĕng ngalahir ka dinja kijeu: Tah, ma-
neh geus tjageur; [b] poma oelah migawe
deui dosa, [c] soepaja maneh oelah kata-
radjang koe noe bangĕt ti batan tadi.
15 'Tidinja eta djalma bral leumpang, mo-
pojankeun ka oerang Jahoedi, jen eta
Jesoes, anoe njageurkeun ka manehana-
16 na teja. 'Nja kitoe noe matak oerang
Jahoedi teh nganijaja ka Jesoes, sarta
nejangan djalan keur maehan, sabab mi-
17 damĕl kitoe di poë sabat. 'Ari lahiran
Jesoes ka darinja: [d] Ama kami mah ba-
rangdamĕl bae dongkap ka ajeuna; kami
18 oge baranggawe nja kitoe deui. 'Tina
sabab eta, [e] oerang Jahoedi beuki nga-
hantĕm nejangan djalan keur maehana-
na; karana lain woengkoel njorang sa-
bat bae, malah ngalahirkeunana Allah
Ramana pribadi, djadi njaroewakeun
andjeun djeung Allah.

a Jĕr. 17 : 21. *b* p. 8 : 11. *c* Mat. 12 : 45. *d* p. 14 : 10. *e* p. 7 : 19, 30.

19 Ladjĕng Jesoes ngalahir, kijeu lahirna
ka eta teh: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami
ngalahir ka maraneh: [a] ari Poetra teh
hanteu bisa milampah naon-naon koe
maneh, ngan anoe katendjo didamĕl koe
Rama; karana naon bae noe didamĕl koe
Rama, eta koe Poetra dipigawe nja kitoe
20 deui. 'Karana Rama teh langkoeng asih
ka Poetra, sarta ningalikeun ka Poetra
saniskara noe didamĕl koe Rama; djeung

[b] bakal ningalikeun padamĕlan noe leu-
wih agoeng ti manan eta, soepaja ma-
21 raneh teh pada djadi heran. 'Karana
[c] sapĕrti Rama ngahoedangkeun djalma
noe paraeh sarta dihiroepanana, nja ki-
toe deui Poetra ngahiroepan ka noe di-
22 pikarĕp. 'Samalahna Rama hanteu nga-
hoekoeman saoerang-oerang atjan; ari
[d] eta hal hoekoeman kabeh geus disĕrah-
23 keun ka Poetra, 'soepaja sakabehna
pada ngahormatan ka Poetra, tjara nga-
hormatan ka Rama. [e] Saha-saha noe teu
ngahormatan ka Poetra, eta teu nga-
hormatan ka Rama, noe geus miwarang
24 Poetra. 'Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngala-
hir ka maraneh: [f] saha-saha noe nga-
denge kana omongan kami, djeung pĕr-
tjaja ka noe geus miwarang kami, nja
eta boga hiroep noe langgĕng, sarta
moal asoep kana siksaän, ĕnjana mah
25 geus pindah tina paeh kana hiroep. 'Sa-
tĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka ma-
raneh: pidatangeun waktoe, [g] ajeuna ge
geus beh, harita noe paraeh teh bakal
pada ngadenge kana sowara Poetra Al-
lah, ari noe ngadarenge [h] tangtoe hiroep.
26 'Karana, sapĕrti Rama kagoengan hi-
roep koe mantĕn, nja kitoe deui Rama
teh [i] ka Poetra geus maparin boga hi-
27 roep koe pribadi; 'djeung geus dipapa-
rin kawasa [j] ngadĕgkeun hoekoeman,
28 sabab djadi Poetra manoesa. 'Maraneh
teh oelah heran tina sabab kitoe; karana
pidatangeun waktoe, [k] harita sakoer noe
aja dina koeboer bakal ngadarenge ka-
29 na sowarana, 'sarta toeloej baridjil;
[l] noe geus migawe kahadean, haroe-
dangna kana hiroep; ari noe geus mi-
gawe kagorengan mah, haroedangna
kana siksaän.

a p. 5 : 30; 8 : 26, 28. *b* p. 1 : 51. *c* 5 Moesa 32 : 39. *d* p. 3 : 35. *e* 1 Joh. 2 : 23. *f* p. 3 : 18; 6 : 40; 8 : 51. *g* Mat. 11 : 5; Ep. 5 : 14. *h* 1 Joh. 4 : 9. *i* p. 1 : 4. *j* Dan. 7 : 13, 14. *k* 1 Tes. 4 : 16. *l* Dan. 12 : 2.

30 Kami teu bisa migawe naon-naon koe
maneh. [a] Sakoemaha noe kadenge koe
kami, nja kitoe kami ngahoekoeman
teh, ari hoekoeman kami adil, sabab teu
mambrih karĕp sorangan, ngan pangĕr-
sakeun Rama bae, anoe geus miwarang
31 kami. 'Lamoen [b] kami mĕrtelakeun ma-
neh, pĕrtelaän kami teh moal sajaktina.
32 'Aja [c] noe lijan mĕrtelakeun kami; sarta
kami njaho, jen saestoena pĕrtelaänana,
33 noe dipĕrtelakeun ti hal kami. 'Maraneh
geus ngadjoeroengkeun ka Johannes, dĕ-
mi eta geus mĕrtelakeun hal kajaktian
34 teja. 'Tatapi kami hanteu malar kana
pĕrtelaän manoesa; noe matak kami
njatoerkeun kitoe teh, ngan soepaja ma-
35 raneh salamĕt. 'Johannes teh nja damar
anoe hoeroeng, noe njaängan, sarta ma-
raneh mirĕsĕp sakeudeung kana tjaäng-
36 na. 'Ari kami boga pĕrtelaän anoe leu-
wih ti pĕrtelaän Johannes; karana [d] pa-
gawean, noe dipaparinkeun ka kami koe
Rama, soepaja koe kami dilampahkeun
tĕpi ka tjatjapna, nja eta pisan pagawe-
an anoe dipilampah koe kami, mĕrtela-
keun kami, jen kami teh dipiwarang koe
37 Rama. 'Samalah Rama, noe miwarang
kami teja, [e] eta ge koe mantĕn geus
mĕrtelakeun kami. Maraneh teh [f] tatjan
pisan ngadenge ka gĕntrana, narendjo
38 ka roepana ge tatjan. 'Djeung deui pa-
ngandikana mah hanteu matoeh di djĕro
maraneh; karana maraneh teu pĕrtjaja
ka noe geus dipiwarang koe andjeunna
39 teh. 'Maraneh [g] sok nitik-nitik kana
Kitab-Kitab, sabab pikir maraneh boga
hiroep noe langgĕng di djĕro eta Kitab;
malah nja eta pisan anoe mĕrtelakeun
40 kami. 'Ĕmboeng maraneh teh datang ka
41 kami, pikeun pimeunangeun hiroep. 'Ka-
mi hanteu malar kahormatan ti ma-
42 noesa. 'Ari kami geus njaho ka maraneh,
jen teu boga kanjaähan ka Allah di djĕro
43 hate maraneh. 'Kami teh geus datang
mawa padjĕnĕngan Ama kami, ari ma-
raneh hanteu narima ka kami; saoepa-
ma aja noe sedjen datang mawa ngaran
sorangan, eta koe maraneh meureun di-
44 tarima. 'Koemaha maraneh nja bisa pĕr-
tjaja, [h] da maraneh pada mambrih ka-
hormatan ti batoer bae, ari kahormatan
anoe ti Allah woengkoel mah koe mara-
45 neh teu ditejangan? 'Oelah aja panjana,
jen kami anoe bakal ngĕlakkeun mara-
neh ka Rama; ari noe ngĕlakkeun ma-
raneh teja mah [i] Moesa, noe diarĕp-arĕp
46 koe maraneh teh. 'Karana oepama ma-
raneh pĕrtjaja ka Moesa, tanwande pĕr-
tjaja deui ka kami; [j] karana eta geus
47 noeliskeun ti hal kami. 'Tatapi lamoen
maraneh hanteu pĕrtjaja kana kitab
Moesa mah, koemaha nja pipĕrtjajaeun
ka pilahir kami?

a p. 6 : 38. *b* p. 8 : 14. *c* p. 1 : 15, 19, 27. *d* p. 3 : 2; 7 : 31; 14 : 10, 11. *e* Mat. 3 : 17. *f* p. 1 : 18. *g* Jĕs. 34 : 16. *h* p. 12 : 42, 43. *i* 5 Moesa 31 : 26. *j* Loek. 24 : 27.

PASAL 6.

Sanggeusing kitoe [a] Jesoes ladjĕng la-
jar, meuntas laoet Galilea, di lĕbah
2 nagara Tiberias.'Sarta loba pisan djalma
noe noetoerkeun, koe tina geus narendjo
tanda-tanda, noe didamĕl koe andjeunna
3 ka noe garĕring. 'Dĕmi Jesoes naek ka
goenoeng, seug linggih di dinja djeung
4 moerid-moeridna. 'Ari [b] paska, nja eta
pesta oerang Jahoedi, geus deukeut.
5 'Ana tjĕngkat Jesoes, ningali loba pisan
djalma noe ngadareuheusan; ladjĕng
ngalahir ka Pilipoes: Ti mana oerang nja
6 meuli roti, pikeun eta dadaharan? 'Halta
pangalahirkeunana kitoe teh kĕrsa njo-
ba ka Pilipoes; karana geus kaoeninga
7 noe rek didamĕl koe andjeunna. 'Ari
wangsoelan Pilipoes: [c] Ngagaleuh roti
doewa ratoes dinar moal pitjĕkapeun,
keur eta hidji-hidji djalma njokot saeu-
8 tik. 'Aja hidji moeridna, nja eta Andreas,
saderek Simon Petroes, pok oendjoekan:
9 'Di dijeu aja hidji boedak lalaki, gadoeh
roti gandroeng lima siki sarĕng laoek
doewa siki; [d] nanging koemaha keur
10 djalma sakitoe lobana? 'Lahiran Jesoes:
Tjoba eta djalma sina darijoek! Dĕmi di
ĕnggon eta teja reja djoekoet. Tidinja
djalma lalaki gek darijoek, bilanganana
11 antara lima reboe. 'Ladjĕng Jesoes njan-
dak roti teja, bari moedji soekoer; tidi-
nja dipaparinkeun ka moerid-moerid, ari
koe moerid-moerid dibagikeun ka noe
darijoek; nja kitoe deui laoek teja, saba-
12 raha bae kahajangna. 'Dĕmi geus sareu-
beuheun, Jesoes ngalahir deui ka moe-
rid-moeridna: Geura koempoelkeun sesa
beunang njĕmplekan, soepaja oelah aja
13 noe leungit. 'Tidinja toeloej dikoempoel-
keun, sarta ngareusian doewa wĕlas ka-
randjang koe oeroet beunang njĕmplekan
lima roti gandroeng teja, sesa-sesana
14 djalma noe geus dadaharan. 'Barangna
eta djalma-djalma narendjo tanda noe
didamĕl koe Jesoes teja, pok ngaromong:
[e] Nja ijeu saestoena nabi, anoe bakal
15 soemping ka doenya teja! 'Geus kitoe
Jesoes, doemeh waspaoseun eta djalma-
djalma rek daratang ngarerejang ka an-
djeunna, dek didjijeun radja, [f] ladjĕng
njingkah deui ka goenoeng, njalira bae.

a Mat. 14 : 13. *b* 3 Moesa 23 : 5; p. 2 : 13; 11 : 55.
c Mark. 6 : 37. *d* 2 Radj. 4 : 43. *e* 5 Moesa 18 : 15;
Loek. 7 : 16; p. 7 : 40. *f* Mat. 14 : 23.

16 Dĕmi geus boerit, [a] moerid-moeridna
17 bral maroedoen ka laoet. 'Sanggeus
aroenggah kana parahoe, toeloej lajar
meuntas laoet, ngadjoegdjoeg ka Kaper-
naoem. Harita geus poëk pisan, ari Je-
18 soes tatjan soemping ka moeridna. 'Ti-
dinja laoet teh ombakna ngagĕdean,
19 bawaning katĕbak koe angin barat. 'Ari
lajarna geus meunang antara doewa
poeloeh lima atawa tiloe poeloeh [b] istadi
djaoehna, toeloej pada nendjo Jesoes,
keur tapak-hantjang dina laoet, soem-
ping ka deukeut parahoe; tidinja sari-
20 jeuneun. 'Dĕmi Jesoes ngalahir ka da-
rinja: Ijeu teh kami; montong sarijeun.
21 'Geus kitoe koe moerid dek dihatoeranan
linggih ka parahoena, pada-harita para-
hoe teh dongkap ka tanah noe didjoeg-
djoeg teja.

a Mat. 14 : 22. *b* Loek. 24 : 13.

22 Ari isoekna, djalma-djalma noe ta-
ringgaleun di peuntaseun laoet teja,
sapedah narendjo di dinja euweuh deui
parahoe, ngan eta hidji noe ditaroempa-
kan koe moerid-moerid Jesoes teja, ki-
toe deui jen Jesoes hanteu njarĕngan ka
moerid-moeridna nitihan kana eta pa-
rahoe, ngan woengkoel moerid-moeridna
23 bae anoe lajar '(tatapi daratang deui
parahoe noe sedjen ti nagara Tiberias,
deukeut ka ĕnggon oeroet dadaharan
roti, koe lantaran Goesti moedji soekoer
24 teja): 'barang katarendjo koe eta djal-
ma-djalma, jen Jesoes hanteu aja di di-
nja, sarta moerid-moeridna ge teu aja,
toeloej eta ge aroenggah kana parahoe-
parahoe teja, sarta daratang ka Kaper-
25 naoem, narejangan Jesoes. 'Dĕmi geus
kapĕndak di peuntaseun laoet, seug
aroendjoekan: Noen Rabi! iraha soem-
26 ping ka dijeu teh? 'Ngawalon Jesoes ka
eta djalma, kijeu lahirna: Satĕmĕn-tĕ-
mĕnna, kami ngalahir ka maraneh:
maraneh pangnejangan kami soteh, lain
koe sabab geus narendjo tanda, ngan
sabab dadaharan tina roti teja, sarta
27 geus datang ka sareubeuh. 'Oelah sok
baranggawe malar kadaharan noe owah,
nja koedoe malar kadaharan noe awet
[a] tĕpi kana hiroep noe langgĕng, anoe
bakal dipaparinkeun ka maraneh koe
Poetra manoesa; karana [b] nja eta noe
28 geus ditjap koe Allah Rama. 'Geus kitoe
aroendjoekan ka Jesoes: Simkoering
koemaha nja pilampaheun, soepaja
kenging midamĕl padamĕlan Allah?

29 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka eta
djalma: Nja kijeu padamĕlan Allah teh,
[c] jen maraneh koedoe pĕrtjaja ka noe
30 geus dipiwarang koe andjeunna. 'Ari
aroendjoekanana deui ka Jesoes: [d] Andjeun teh kĕrsa midamĕl tanda koemaha,
soepaja simkoering pada tĕrang sarĕng
pĕrtjaja ka andjeun? ngadamĕl naon an-
31 djeun teh? 'Karoehoen simkoering geus
pada dahar Manna teja di tĕgal lĕga,
sapĕrtos geus disĕratkeun kijeu: [e] Andjeunna geus maparin ka darinja roti ti
32 sawarga keur dahareun. 'Lahiran Jesoes
ka eta djalma: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami
ngalahir ka maraneh: [f] lain Moesa noe
maparin ka maraneh roti ti sawarga teh;
ari Ama kami mah maparin ka maraneh
33 roti noe saestoena ti sawarga. 'Karana
ari roti Allah teh nja eta noe toeroen
ti sawarga, sarta matak ngahiroepkeun
34 ka alam-doenya. 'Ari aroendjoekanana
deui ka Jesoes: Noen Goesti! [g] moegi
paparinkeun ka simkoering sadaja sala-
35 lawasna eta roti teja. 'Lahiran Jesoes ka
darinja: Kami teh nja roti kahiroepan.
Saha-saha noe datang ka kami, moal
bakal langlajeuseun; kitoe deui [h] saha-
saha noe pĕrtjaja ka kami, moal bakal
36 halabhab salalawasna. 'Tapi kami geus
ngalahir ka maraneh, jen maraneh teh
geus narendjo ka kami, [i] orokaja teu
37 pĕrtjaja. 'Sakabehna noe dipaparinkeun
koe Rama ka kami, tanwande datang ka
kami; ari noe datang ka kami teh koe
38 kami moal didjongklokkeun. 'Karana
kami anoe matak toeroen ti sawarga,
lain pikeun ngalampahkeun karĕp diri
kami, [j] ngan pikeun ngalampahkeun pangĕrsakeun eta noe geus miwarang kami.
39 'Sarta nja kijeu pangĕrsakeun Rama noe
geus miwarang kami, [k] jen kami teh
oelah kaleungitan tina eta sakabehna
noe dipaparinkeun ka kami teja, malah-
malah koe kami koedoe diharoedang-
40 keun di poë panganggeusan. 'Karana nja
kijeu pangĕrsakeun eta noe geus miwarang kami teh, [l] jen oenggal-oenggal
djalma noe mĕntjrong ka Poetra, sarta
bari pĕrtjaja ka dinja, boga hiroep noe
langgĕng, sarta koe kami bakal dihoedangkeun di poë panganggeusan.

a Mat. 4:4; p. 3:16; 4:14. b p. 5:36; 10:36. c 1 Joh. 3:23. d Mat. 16:1. e 2 Moesa 16:4. f 5 Moesa 8:3. g p. 4:15. h p. 4:14. i p. 5:38. j Loek. 22:42; p. 4:34. k p. 10:28; 17:12. l p. 3:15; 5:24, 29.

41 Geus kitoe oerang Jahoedi tinggĕlĕndĕng ka Jesoes, sabab ngalahirkeun, jen
kami teh nja roti noe geus toeroen ti
42 sawarga. 'Ari aromongna: [a] Na eta teh
lain Jesoes poetra Joesoep, anoe kanja-
hoan iboe-ramana koe oerang? naha
wĕt misaoer, jen kami geus toeroen
43 ti sawarga? 'Ngawalon Jesoes, kijeu la-
hirna ka eta djalma: Oelah sok tinggĕ-
44 lĕndĕng djeung batoer. 'Taja pisan djalma noe bisa datang ka kami, [b] kadjaba
moen ditarik koe Rama, noe geus mi-
warang kami mah; sarta koe kami eta
bakal dihoedangkeun di poë pangang-
45 geusan. 'Geus dioengĕlkeun dina Kitab
para nabi kijeu: [c] Mĕngke sakabeh meu-
nang piwoeroek ti Allah. Koe sabab eta,
oenggal-oenggal djalma, noe geus nga-
denge ti Rama djeung geus meunang
piwoeroek, tanwande datang ka kami.
46 'Lain [d] sabab aja djalma noe geus nendjo
ka Rama, kadjaba anoe asal ti Allah;
nja eta noe geus nendjo ka Rama teh.
47 'Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka
maraneh: [e] saha-saha noe pĕrtjaja ka
kami, nja eta boga hiroep noe lang-
48 gĕng. 'Kami teh nja roti kahiroepan.
49 'Ari [f] karoehoen maraneh geus pada
dahar Manna teja di tĕgal lĕga, toeloej
50 maraot bae. 'Nja ijeu teh roti anoe toe-
roen ti sawarga, soepaja djalma noe
51 ngahakan eta, hamo paeh. 'Kami teh
nja roti anoe hiroep, anoe toeroen ti sa-
warga teja. Tijap-tijap djalma ngahakan
ijeu roti, tangtoe hiroep salalanggĕngna.
Ari roti anoe bakal dipaparinkeun koe
kami teja, nja eta daging kami, anoe
bakal disĕrahkeun koe kami pikeun hiroep alam-doenya.

a Mat. 13:55. b p. 6:65. c Jĕs. 54:13; Jĕr. 31:33. d p. 1:18; 1 Tim. 6:16. e p. 3:16, 36. f 1 Kor. 10:3, 5.

52 Geus kitoe oerang Jahoedi papadoean
djeung batoerna, kijeu aromongna: Koe-
maha pĕtana eta teh pimereëun dagingna
53 keur hakaneun oerang? 'Ari lahiran Je-
soes ka darinja: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami
ngalahir ka maraneh: [a] lamoen maraneh
teu ngahakan daging Poetra manoesa,
sarta nginoem gĕtihna, hamo boga hi-
54 roep di djĕro maraneh. 'Saha-saha noe
ngahakan daging kami, sarta nginoem
gĕtih kami, nja eta boga hiroep noe
langgĕng; sarta koe kami bakal dihoe-
55 dangkeun di poë panganggeusan. 'Karana

daging kami saestoena kadaharan, gĕ-
56 tih kami saestoena inoeman. 'Saha-
saha noe ngahakan daging kami, sarta
nginoem gĕtih kami, tangtoe pitĕtĕpeun
di djĕro kami, nja kitoe deui kami di
57 djĕro eta. 'Sapĕrti kami dipiwarang koe
Rama anoe hiroep, sarta [b] panghiroep
kami teh ngan koe lantaran Rama, nja
kitoe deui saha-saha noe ngahakan ka-
mi, tangtoe hiroep koe lantaran kami.
58 'Nja ijeu teh roti, anoe toeroen ti sa-
warga teja; lain tjara karoehoen mara-
neh ngadalahar Manna teja, geuning
maraot bae. Saha-saha noe ngahakan
roti ijeu, bakal hiroep salalanggĕngna.
59 'Ari pĕrkara noe tadi teja koe Jesoes
dilahirkeun keur mangsa ngawoeroek di
masigit, di Kapernaoem.

a Mat. 26 : 26. *b* p. 5 : 26.

60 Reja pisan moerid Jesoes, barang
ngadenge kitoe, seug ngaromong: Ba-
ngĕt katjida eta piwoeroek teh; [a] saha
61 noe kadoega ngadenge? 'Dĕmi Jesoes,
doemeh oeningaeun di djĕro manahna
jen moerid-moeridna marokpokkeun eta
kasaoeran teja, ladjĕng ngalahir ka di-
nja: Naha maraneh titadjong koe eta
62 teh? 'Koemaha, saoepama koe maraneh
katendjo [b] Poetra manoesa moenggah
63 ka oeroet baheula? 'Nja [c] Roh teh noe
ngahiroepan; daging mah euweuh ga-
wena. Ari pilahir, anoe dilahirkeun koe
kami ka maraneh teja, nja Roh nja hiroep.
64 'Tatapi di pĕlĕbah maraneh noe sawareh
teu pĕrtjaja. [d] Karana geus ti mimitina
pisan Jesoes langkoeng oeninga ka sa-
koer noe teu pĕrtjaja, kitoe deui ka
eta noe bakal ngahijanat ka andjeunna.
65 'Ari lahiranana: Nja kitoe sababna noe
matak kami geus ngalahir ka maraneh,
jen taja pisan djalma noe bisa datang
ka kami, kadjaba moen dipaparinkeun
mah ka dinja koe Ama kami.

a p. 8 : 43. *b* p. 3 : 13; 20 : 17; Lal. 1 : 10. *c* 2 Kor. 3 : 6. *d* p. 2 : 25.

66 Ti mangsa harita moerid Jesoes loba noe
moendoer, teu ngariring deui ka andjeun-
67 na.'Geus kitoe Jesoes ngalahir ka noe doe-
wa wĕlas teja: Koemaha ari maraneh,
68 teu hajang leumpang oge? 'Ngawangsoel
Simon Petroes: Noen Goesti! simkoering
sadaja pileumpangeun ka saha? apan
nja Goesti noe kagoengan lahiran pĕr-
69 kawis hiroep noe langgĕng. 'Sarawoeh
[a] simkoering sadaja geus pĕrtjantĕn sa-
rĕng ngahartos pisan, jen andjeun teh
Kristoes, Poetra Allah noe djoemĕnĕng.
70 'Ari walonan Jesoes ka darinja: Mapan
maraneh, anoe doewa wĕlas, [b] lain beu-
nang milih kami? tatapi ti lĕbah ma-
71 raneh sahidji ngadjadi setan. 'Ari noe
dilahirkeun teh Joedas anak Simon, Is-
kariot teja; karana [c] nja eta noe bakal
ngahijanat ka andjeunna, sarta kaäsoep
moerid noe doewa wĕlas teja.

a Mat. 16 : 16; p. 11 : 27. *b* Loek. 6 : 13. *c* Mat. 10 : 4; p. 12 : 4.

PASAL 7.

Sanggeusing kitoe Jesoes ngadjadjah
bae di Galilea; karana teu kĕrsaeun
ngadjadjah di Joedea, [a] doemeh oerang
Jahoedi ngarah dek maehan ka andjeun-
2 na. 'Ari pesta oerang Jahoedi, [b] nja eta
3 saoeng bĕbĕtek teja, geus deukeut. 'Ti-
dinja [c] saderekna aroendjoekan ka Je-
soes: Moedoe djĕngkar ti dijeu, angkat
ka Joedea, moerid-moerid andjeun sina
narendjo ka padamĕlan, anoe didamĕl
4 koe andjeun. 'Karana euweuh pisan djal-
ma migawe naon-naon soempoet-salin-
doeng, malah mah pambrihna hajang
dioetarakeun. Lamoen ĕnja andjeun mi-
damĕl anoe kitoe pĕtana, moedoe nem-
5 bongkeun andjeun ka doenya. 'Karana
[d] nadjan saderekna ge hanteu pĕrtja-
6 jaeun ka andjeunna. 'Ari lahiran Jesoes
ka darinja: [e] Tatjan datang waktoe ka-
mi; ari waktoe maraneh mah dimana
7 bae sadija. 'Doenya teh moal bisa geu-
leuh ka maraneh; [f] ari ka kami mah
geuleuheun, sabab kami sok mĕrtelakeun
eta doenya, jen goreng kalakoeanana.
8 'Geura arindit bae maraneh ka pesta
teh; kami mah teu rek ijang ajeuna ka
eta pesta, sabab waktoe kami tatjan
9 nĕpi kana parĕngna. 'Ari geus ngalahir-
keun kitoe ka dinja, ladjĕng linggih
keneh di Galilea. *a* p. 5 : 16, 18. *b* 3 Moesa 23 : 34.
c p. 2 : 12. *d* Mark. 3 : 21. *e* p. 2 : 4. *f* p. 3 : 20; 15 : 18, 25.

10 Tatapi mangsa saderekna geus arindit,
ladjĕng Jesoes oge angkat ka pesta teh,
hanteu katara, nja kawas noe njamoer
11 bae. 'Dĕmi oerang Jahoedi [a] narejangan
Jesoes dina pesta, aromongna: Di mana
12 andjeunanana teh? 'Ari djalma-djalma
gĕntĕr ngaharewoskeun Jesoes. [b] Tjĕk
noe sawareh: Hade eta teh; tjĕk noe

sedjeu deui: Moal, eta ngan njasabkeun
13 djalma bae.'Tatapi teu aja noe ngomong-
keun Jesoes sagĕblasna, [c] bawaning si-
jeun koe oerang Jahoedi. *a* p. 11 : 56.
b p. 9 : 16; 10 : 19. *c* p. 9 : 22; 12 : 42; 20 : 19.

14 Dĕmi geus dongkap ka tĕngah poë
pesta, Jesoes linggih kana kabah, la-
15 djĕng ngawoeroek. 'Geus kitoe oerang
Jahoedi pada heraneun, ari aromongna:
[a] Naha eta mana bisaeun kana Kitab-
16 Kitab? kapan teu goegoeroe! 'Ngawalon
Jesoes, kijeu lahirna: [b] Ari piwoeroek
kami mah lain bobogaän kami, kagoe-
17 ngan eta noe geus miwarang kami. 'Tijap-
tijap djalma daek ngalampahkeun ka
pangĕrsakeunana, eta tangtoe nganja-
hokeun moenggoehing piwoeroek tamah
asal ti Allah, atawa kami ngalahir ka-
18 rĕp sorangan. 'Saha-saha noe ngomong
karĕp sorangan, malar kahormatan di-
rina; sabalikna anoe malar kahormatan
eta noe geus miwarang manehanana,
tĕgĕs djalma saestoena, sarta euweuh
19 kadorakaän di noe kitoe mah. 'Naha
Moesa lain maparinkeun toret ka ma-
raneh? [c] padahal lĕbah maraneh euweuh
noe ngalampahkeun toret. Koe naon
maraneh mana ngarah maehan ka kami?
20 'Ngadjawab djalma-djalma teh, kijeu
pokna: [d] Boa sampejan kaäsoepan setan;
saha teja noe ngarah maehan ka sam-
21 pejan? 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna:
[e] Kami geus migawe hidji padamĕlan,
22 ari maraneh sakabeh heran. 'Moesa geus
ngadawoehkeun ka maraneh [f] hal njoe-
natan teja; (ari asalna lain ti Moesa,
asalna mah [g] ti karoehoen) sarta ma-
raneh sok njoenatan djalma di poë sa-
23 bat. 'Lamoen djalma disoenatan di poë
sabat, soepaja oelah karĕmpak toret
Moesa mah: naha maraneh bĕt nga-
rambĕk ka kami, [h] tina sabab kami geus
njageurkeun djalma sakoedjoer di poë
24 sabat? 'Oelah ngahoekoeman noeroet-
keun beh roepana; [i] nja ngahoekoeman
teh koedoe hoekoeman noe sabĕnĕrna.
a Mat. 13 : 54. *b* p. 8 : 26, 28; 14 : 24. *c* Lal. 7 : 52, 53.
d p. 8 : 48; 10 : 20. *e* p. 5 : 16. *f* 3 Moesa 12 : 3.
g 1 Moesa 17 : 10. *h* p. 5 : 9. *i* 5 Moesa 1 : 16, 17.

25 Geus kitoe sawareh oerang Jĕroesa-
lem ngomong: Lain eta noe diarah dek
26 dipaehan teja? 'Geuning sasaoeranana
ngagĕblas bae; anoe ngarah teu ngaro-
mong kijeu-kijeu ka dinja. Koemaha ari
kapala teh palangsijang geus pada tĕ-
rangeun saĕnjana, jen eta tĕgĕs Kris-
27 toes? 'Dĕmi ijeu teh [a] oerang geus pada
njaho asalna; tatapi ari Kristoes mah,
samangsana soemping moal aja noe nja-
28 ho asal-asalna. 'Ladjĕng Jesoes ngala-
hir sarta bĕdas, eukeur ngawoeroek dina
kabah, kijeu lahirna: Maraneh geus pada
wawoeh ka kami, sarta njaraho kana
asal kami; [b] toerta kami datang teh
lain karĕp sorangan; dĕmi eta langkoeng
estoe anoe geus miwarang kami, noe
29 teu kanjahoan koe maraneh. 'Ari [c] kami
mah njaho ka andjeunna; sabab kami
asal teh ti dinja, sarta nja andjeunna
30 noe geus miwarang kami. 'Geus kitoe
pada nejangan pidjalaneun dek nangkĕp
ka Jesoes; tatapi [d] euweuh noe koengsi
njĕkĕl ka andjeunna, sabab waktoe an-
31 djeunna tatjan dongkap. 'Ari tina lĕbah
djalma-djalma [e] loba pisan noe pĕrtja-
jaeun ka Jesoes; aromongna: Samangsa
soemping Kristoes, bakal loba nja mi-
damĕl tanda ti batan noe didamĕl koe
32 ijeu? 'Dĕmi koe ahli parisi kadarenge,
jen djalma-djalma kitoe ngaharewoskeu-
nana Jesoes. Toeloej ahli-ahli parisi
djeung para panghoeloe agoeng miwa-
rangan patjalang, soepajana narangkĕp
33 Jesoes. 'Ladjĕng ngalahir Jesoes ka ma-
ranehanana: [f] Sakeudeung deui waktoe
kami aja di maraneh, toeloej kami ijang
34 ka noe miwarang kami. 'Maraneh bakal
narejangan kami, [g] tatapi moal kapang-
gih; sarta ka ĕnggon kami maraneh
35 moal bisa daratang. 'Geus kitoe oerang
Jahoedi teh ngaromong djeung batoer-
na: Ka mana eta nja pileumpangeunana,
anoe matak koe oerang moal bakal ka-
panggih teh? Boa dek leumpang ka noe
pabalĕntjar di oerang Joenani, ngawoe-
36 roek ka oerang Joenani? 'Omongan naon
anoe dipiomong kitoe teh koe eta, jen
maraneh bakal narejangan kami, tatapi
moal kapanggih; sarta ka ĕnggon kami
maraneh moal bisa daratang?
a p. 6 : 42. *b* p. 8 : 42. *c* p. 8 : 55; 10 : 15. *d* p. 8 : 20;
13 : 1. *e* p. 8 : 30. *f* p. 16 : 16. *g* p. 8 : 21; 13 : 33.

37 Ari [a] di poë panoetoep pesta, nja eta
poë noe panggĕdena, Jesoes ladjĕng nga-
dĕg, sarta ngalahir bĕdas, kijeu lahirna:
[b] Tijap-tijap aja djalma halabhab, geura
38 datang ka kami, toeloej nginoem! 'Saha-
saha noe pĕrtjaja ka kami, sakoemaha
pilahir dina Kitab, [c] soesoekan tjai anoe

hiroep bakal ngotjor tina djĕro beu-
39 teungna. 'Ari noe dilahirkeun kitoe teh
[d] nja Roh, anoe bakal katampa koe
sadajana noe pĕrtjaja ka andjeunna;
karana Roh Soetji teh tatjan aja, doe-
40 meh Jesoes tatjan dimoeljakeun. 'Dĕmi
djalma-djalma teja noe sawareh, barang
ngadarenge pilahir kitoe, pok ngaro-
mong: [e] Nja eta saestoena nabi teja.
41 'Ari tjĕk noe sedjen: Eta mah Kristoes.
Aja noe sedjen deui ngomong: [f] Naha
42 Kristoes teh soempingna ti Galilea? 'Lain
dilahirkeun dina Kitab, jen Kristoes teh
pimĕdaleun [g] ti toeroenan Dawoed, soem-
pingna ti desa Bet-Lehem, oeroet Da-
43 woed linggih? 'Tidinja djalma-djalma teh
parĕboet omongan tina sabab Jesoes.
44 'Noe sawareh dek nangkĕp ka andjeun-
na, tatapi euweuh noe koengsi njĕkĕl.

a 3 Moesa 23 : 36. *b* p. 4 : 10, 14; Wahj. 22 : 17. *c* Jĕs. 12 : 3. *d* Jĕs. 44 : 3; p. 16 : 7; 20 : 22. *e* p. 6 : 14. *f* p. 1 : 47; 6 : 52. *g* Djab. 132 : 11; Mik. 5 : 1; Mat. 2 : 5, 6.

45 Geus kitoe patjalang teja daratang
deui ka para panghoeloe agoeng djeung
ka ahli-ahli parisi; ari salaoerna ka pa-
tjalang teh: Koe naon sababna eta djal-
46 ma teu dibawa koe maraneh? 'Wang-
soelan patjalang-patjalang teh: [a] Sala-
wasna tatjan aja djalma ngalahir sa-
47 pĕrtos eta djalma teja. 'Ari salaoer ahli
parisi ka maranehanana: Naha mara-
48 neh ge koetan kagĕndam? 'Koemaha
[b] ti lĕbah para kapala aja noe pĕrtjaja
ka dinja, atawa ti lĕbah ahli-ahli parisi?
49 'Tatapi ijeu djalma-djalma, noe teu njaho
50 kana toret, keuna panjapa! 'Misaoer [c]
Nikodemoes, nja eta noe ngadeuheusan
ka Jesoes ti peuting teja, kaäsoep ahli
parisi keneh, kijeu saoerna ka batoer-
51 batoerna teh: 'Naha [d] ari toret oerang
kenging ngahoekoeman djalma, lamoen
tatjan dipariksa, sarta tatjan kaoeninga
52 kalakoeanana? 'Seug ngawarangsoel, ki-
jeu saoerna ka Nikodemoes: Naha ari
sampejan teh oerang Galilea? Geura
mangga pariksa, sarĕng masing awas,
moal ĕnja aja nabi bibidjilan ti Galilea
53 mah. 'Tidinja masing-masing maroelang
ka imahna sorangan.

a Mat. 7 : 28, 29. *b* p. 12 : 42; 1 Kor. 1 : 26, 27. *c* p. 3 : 1, 2. *d* 2 Moesa 23 : 1; 5 Moesa 1 : 16, 17.

PASAL 8.

Dĕmi Jesoes [a] angkat ka goenoeng Dje-
2 toen. 'Isoek-isoek andjeunna soem-
ping deui kana kabah, sarta sakabehna
djalma-djalma ngadareuheusan; ladjĕng
linggih, seug ngawoeroek ka eta teh.
3 'Tidinja ahli-ahli kitab djeung ahli-ahli
parisi ngadareuheusan ka Jesoes, mawa
hidji awewe, katangkĕp keur ngaranjed;
4 'disina nangtoeng di tĕngah-tĕngah; toe-
loej aroendjoekan ka Jesoes: Noen Goe-
roe! ijeu awewe ditangkĕpna jaktos pi-
5 san keur ngaranjed. 'Dĕmi Moesa [b] geus
ngadawoehkeun ka kaoela dina toret,
jen anoe kitoe pĕtana koedoe dibale-
dogan koe batoe; ari ajeuna koemaha
6 pilahir andjeun? 'Noe matak oendjoe-
kan kitoe, dek ngadodja ka Jesoes, soe-
paja meunang keur ngĕlakkeun andjeun-
na. Tatapi Jesoes brĕk bae dongko, [c]
ladjĕng njĕrat koe tjoeroek dina taneuh.
7 'Koe sabab eta djalma keukeuh bae
pangnarosna teh, Jesoes ladjĕng tjĕng-
kat, sarta ngalahir ka darinja: [d] Saha-
saha di lĕbah maraneh noe teu boga
dosa, geura pek maledog pangheulana
8 ka awewe teh. 'Ladjĕng dongko deui,
9 sarta njĕrat dina taneuh. 'Dĕmi eta
djalma, barang ngadarenge kitoe, seug
kaingĕtan koe [e] boedi-rasana, toeloej
noengtoet ka laloewar, mimitina ko-
kolot-kokolotna, datang ka panganggeu-
sanana; ari Jesoes ditinggalkeun njalira
bae, sarta djeung awewe teja, keur nang-
10 toeng di tĕngah-tĕngah. 'Geus kitoe Je-
soes tjĕngkat. Doemeh teu aja noe ka-
tingali, ngan awewe teja, ladjĕng nga-
lahir ka dinja: Njai! di mana eta noe
ngĕlakkeun maneh? Euweuh noe nga-
11 hoekoeman ka maneh? 'Ari wangsoela-
nana: Noen Goesti! soemoehoen teu aja.
Ngalahir deui Jesoes ka dinja: Ari kitoe
mah kami ge moal ngahoekoeman ka
maneh; geura balik bae, [f] oelah migawe
deui dosa!

a Loek. 21 : 37, 38. *b* 3 Moesa 20 : 10; 5 Moesa 22 : 22. *c* Jĕr. 17 : 13. *d* 5 Moesa 17 : 7. *e* Roem 2 : 15. *f* p. 3 : 17; 5 : 14.

12 Sanggeus kitoe Jesoes ngalahir deui
ka oerang Jahoedi teja: [a] Kami teh nja
damar doenya; saha-saha noe anoet ka
kami, moal njorang di noe poëk, sarta
13 ngabogaän tjaäng kahiroepan.'Seug ahli-
ahli parisi ngomong ka Jesoes: [b] Sam-
pejan teh mĕrtelakeun pribadi; pĕrte-
laän sampejan sakitoe moal saestoena.
14 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna: Sana-
djan kami mĕrtelakeun maneh oge, eta

pĕrtelaän kami saestoena bae; karana
[c] kami teh njaho ti mana kami nja da-
tang djeung ka mana kami nja leum-
pang; tatapi ari maraneh mah teu njaho
ti mana kami nja datang djeung ka
15 mana kami nja leumpang. 'Maraneh teh
ngahoekoeman noeroetkeun daging bae;
ari kami mah teu ngahoekoeman hidji-
16 hidji atjan. 'Oepama kami ngahoekoe-
man ge, eta hoekoeman kami teh saes-
toena; [d] karana lain kami woengkoel,
nja kami reudjeung Rama, anoe geus
17 miwarang kami. 'Dina toret maraneh
ge geus dioengĕlkeun, [e] jen pĕrtelaän
18 djalma doewaän saestoena. 'Nja kami
anoe mĕrtelakeun diri kami; ari Rama,
noe geus miwarang kami, [f] kitoe keneh
19 mĕrtelakeun kami. 'Geus kitoe pada
ngomong ka Jesoes: Di mana Rama
sampejan teh? Walonan Jesoes: [g] Ma-
raneh teu njaho ka kami, kitoe keneh
ka Ama kami; saoepama maraneh njaho
ka kami, tangtoe njaho deui ka Ama
20 kami. 'Ari pilahir noe tadi koe Jesoes
dilahirkeun pĕlĕbah [h] pĕti oewang, mang-
sa ngawoeroek dina kabah; sarta [i] han-
teu aja noe nangkĕp, sabab waktoe an-
djeunna tatjan dongkap. *a* p. 1 : 9; 12 : 35, 46.
b p. 5 : 31. *c* p. 7 : 28. *d* p. 5 : 30; 16 : 32. *e* 5 Moesa
17 : 6; 19 : 15. *f* p. 5 : 37. *g* p. 14 : 7; 16 : 3. *h* Mark.
12 : 41. *i* p. 7 : 30.

21 Geus kitoe Jesoes ngalahir deui ka
oerang Jahoedi teh: [a] Kami rek leum-
pang; ari maraneh bakal narejangan
kami, sarta bakal paraeh mawa dosa;
ari ka ĕnggon noe rek didjoegdjoeg koe
22 kami, maraneh moal bisa daratang. 'Pok
ngaromong oerang Jahoedi: Naha eta
teh boa bakal maehan maneh, anoe
matak ngomong, jen ka ĕnggon noe
rek didjoegdjoeg koe kami, maraneh
23 moal bisa daratang? 'Ari lahiranana ka
dinja: Maraneh teh asal ti handap;
[b] ari kami mah ti loehoer; maraneh
teh ti doenya ijeu, ari kami mah lain
24 ti doenya ijeu. 'Kami tadi ngalahir ka
maraneh, jen bakal paraeh mawa dosa;
karana lamoen teu pĕrtjaja [c] jen kami
teh nja eta teja, tangtoe bakal paraeh
25 mawa dosa. 'Geus kitoe pada ngomong
ka Jesoes: Sampejan teh saha? Ari la-
hiran Jesoes ka dinja: Sakoemaha noe
koe kami geus dilahirkeun ka maraneh
26 ti mimitina. 'Kami teh loba pisan nja
pingomongkeuneun sarta pingahoekoe-
maneun hal maraneh; dĕmi noe geus
miwarang kami teh langkoeng estoe,
sarta noe geus kadenge koe kami ti
andjeunna, eta noe koe kami dilahir-
27 keun ka doenya. 'Ari eta djalma-djalma
hanteu ngahartieun, jen Jesoes ka ma-
28 ranehanana ngalahirkeun Rama. 'La-
djĕng Jesoes ngalahir ka darinja: Mĕng-
ke, dimana maraneh [d] geus ngaloehoer-
keun Poetra manoesa teh, didinja bakal
ngaharti jen kami nja eta teja, kitoe
deui jen kami teu milampah naon-naon
koe maneh, [e] ngan sakoemaha noe geus
diwoeroekkeun ka kami koe Ama, nja
29 kitoe kami ngalahirkeun teh. 'Ari noe
miwarang kami teja [f] njarĕngan ka kami.
Kami teh teu ditilar sorangan koe Rama;
karana kami salalawasna milampah noe
30 dipikamanah koe andjeunna. 'Mangsa
Jesoes ngalahirkeun kitoe teja, [g] loba
pisan noe pĕrtjaja ka andjeunna.
a p. 7 : 33, 34. *b* p. 3 : 31. *c* p. 4 : 26; 6 : 36; 13 : 19.
d p. 12 : 32. *e* p. 5 : 19. *f* p. 14 : 10. *g* p. 7 : 31.

31 Geus kitoe Jesoes ngalahir ka oerang
Jahoedi, anoe pĕrtjaja ka andjeunna teja:
Lamoen maraneh tĕtĕp ka piwoeroek
kami, saĕnja-ĕnjana djadi moerid kami;
32 'sarta tangtoe nganjahokeun kana ka-
jaktian, [a] ari koe kajaktian teh maraneh
33 bakal dipĕrdikakeun. 'Seug pada nga-
wangsoel ka Jesoes: [b] Kaoela teh toe-
roenan Ibrahim; saoemoer-oemoer ta-
tjan ngawoela ka saha-saha; naha sam-
pejan mana misaoer, jen maraneh teh
34 bakal mĕrdika? 'Walonan Jesoes ka di-
nja: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir
ka maraneh: [c] oenggal-oenggal djalma
noe migawe dosa, nja eta kawoela dosa.
35 'Anoe djadi kawoela moal langgĕng tji-
tjingna dina imah; poetra mah lang-
36 gĕng tjitjingna. 'Koe sabab eta, [d] lamoen
maraneh dimĕrdikakeun koe Poetra mah,
37 tangtoe mĕrdika saĕnja-ĕnjana. 'Kami
teh njaho, jen maraneh toeroenan Ibra-
him; tatapi [e] maraneh ka kami ngarah
maehan, sabab piwoeroek kami di ma-
38 raneh teu manggih piĕnggoneun. 'Kami
ngalahirkeun anoe geus katendjo koe
kami di Ama; ari maraneh pon kitoe
keneh milampah noe geus katendjo koe
39 maraneh di bapa maraneh. 'Seug pada
ngawangsoel, kijeu pokna: Nja Ibrahim
rama kaoela. Ngalahir Jesoes ka darinja:

Oepama ĕnja maraneh anak Ibrahim
mah, tangtoe meureun pada milampah-
40 keun padamĕlan Ibrahim. 'Tatapi ajeuna
maraneh mah ngarah maehan ka kami,
tĕgĕs djalma noe geus ngalahirkeun ka
maraneh kajaktian, anoe kadenge koe
kami ti Allah. Ari Ibrahim mah teu
41 milampah kitoe pĕtana. 'Maraneh teh
nja milampahkeun pagawean bapa ma-
raneh. Toeloej pada ngomong ka Jesoes:
Kaoela lain didjoeroekeun [f] beunang
djinah, kaoela teh pada sarama, nja
42 eta Allah. 'Ari lahiran Jesoes ka dinja:
Oepama ĕnja Allah rama maraneh mah,
tangtoe meureun maraneh pada njaäh
ka kami; karana [g] kami ka loewar teh
ti Allah, sarta datang ti andjeunna.
Karana kami datang teh lain karĕp
sorangan, nja andjeunna noe miwarang
43 kami. 'Koe naon maraneh noe matak
teu njaho ka basa kami? Tina sabab
sangeuk ngadenge ka piwoeroek kami.
44 'Maraneh teh [h] bapa ka Iblis, sarta dek
milampahkeun ka pakarĕpan bapa ma-
raneh. Eta teh [i] toekang maehan djalma
ti barangmimiti pisan, sarta [j] teu tigin
dina kajaktian, sabab taja kajaktian di
djĕro manehanana. Satijap-tijap ngo-
mongkeun bohong, eta omongna teh tĕ-
gĕs ti dirina sorangan; karana mane-
hanana nja pangbohongan, sarta bapa
45 bohong teh. 'Tatapi ari kami mah, pedah
ngalahirkeun kajaktian teh, koe mara-
46 neh teu dipĕrtjaja. 'Saha di lĕbah ma-
raneh anoe bisa noedoehkeun ka kami
kadosaän kami? Sabalikna, ari kami
ngalahirkeun kajaktian mah, naha ma-
raneh koe naon teu pĕrtjaja ka kami?
47 'Anoe [k] ti Allah ngadengekeun pangan-
dika Allah; nja kitoe noe matak ma-
raneh teu ngadarenge, sabab maraneh
48 teh lain ti Allah. 'Ngawangsoel oerang
Jahoedi teh, kijeu pokna: Ongkoh ka-
oela lain bĕnĕr nja ngaromongkeun, jen
sampejan teh oerang Samaria, sarta [l]
49 kaäsoepan setan? 'Ngawalon Jesoes: Ka-
mi teh lain kaäsoepan setan; [m] samalah
kami ngahormat ka Ama, ari maraneh
50 mah ngahinakeun ka kami. 'Tatapi ari
kami mah hanteu nejangan kahormatan
sorangan; aja noe mangnejangankeun
51 sarta pimoetoeseun. 'Satĕmĕn-tĕmĕnna,
kami ngalahir ka maraneh: [n] tijap-tijap
djalma nĕtĕpkeun ka piwoeroek kami,
eta moal pingarasaeun maot salalang-
52 gĕngna. 'Seug oerang Jahoedi teh pada
ngomong ka Jesoes: Ajeuna kaoela geus
sidik pisan, jen sampejan kaäsoepan se-
tan. Ari Ibrahim mah dongkap ka poe-
poes, kitoe deui para nabi; ari tjarek
sampejan teh: Tijap-tijap djalma nĕtĕp-
keun ka piwoeroek kami, eta moal [o] pi-
53 ngarasaeun maot salalanggĕngna. 'Naha
sampejan teh [p] leuwih ti batan Ibrahim,
karoehoen kaoela, noe geus dongkap ka
poepoes? Kitoe deui para nabi geus da-
rongkap ka poepoes. Sampejan teh nga-
54 djadikeun diri sampejan naon? 'Walonan
Jesoes: Lamoen kami ngahormat sora-
ngan, eta kahormatan kami teh tjoe-
mah pisan; ari noe maparin kahormatan
ka kami, nja Ama kami, anoe koe mara-
55 neh disarĕboet Allah maneh. 'Maraneh
teh hanteu njaho ka andjeunna; tatapi
ari kami mah njaho ka andjeunna; saoe-
pama kami njĕboet jen teu njaho ka
andjeunna, tangtoe saroewa djeung ma-
raneh, djadi pangbohongan; satĕgĕsna
kami njaho ka andjeunna, sarta nĕtĕp-
56 keun pangandikana. 'Ari Ibrahim, ka-
roehoen maraneh, [q] soeka manahna sarta
hojongeun ningali ka poëan kami; dĕmi
koe andjeunna koengsi katingali, sarta
57 boengaheun pisan. 'Toeloej oerang Ja-
hoedi ngomong ka Jesoes: Sampejan teh
geuning tatjan oemoer lima poeloeh ta-
oen; naha geus ningali ka Ibrahim?
58 'Lahiran Jesoes ka darinja: Satĕmĕn-
tĕmĕnna, kami ngalahir ka maraneh:
[r] samemehna aja Ibrahim, kami teh
59 geus aja.' Geus kitoe [s] pada njokot batoe,
dek dibaledogkeun ka Jesoes. Dĕmi Je-
soes teh njoempoet, ladjĕng ka loewar
tina kabah, [t] bari njĕla ka maraneha-
nana; toeloej bae ngaliwat.

a Gal. 5 : 1. *b* Mat. 3 : 9. *c* Roem 6 : 20; 2 Petr. 2 : 19. *d* Roem 8 : 2. *e* p. 7 : 19. *f* Jĕs. 57 : 3. *g* p. 16 : 27. *h* 1 Joh. 3 : 8. *i* 1 Moesa 3. *j* 2 Petr. 2 : 4. *k* p. 10 : 27; 18 : 37; 1 Joh. 4 : 6. *l* p. 7 : 20. *m* p. 7 : 18. *n* p. 5 : 24; 11 : 25. *o* Mat. 16 : 28. *p* p. 4 : 12. *q* Ibr. 11 : 23. *r* p. 1 : 1, 3. *s* p. 10 : 31. *t* Loek. 4 : 30.

PASAL 9.

Ari mangsa Jesoes ngaliwat, ningali
hidji djalma noe mĕrĕm bawa nga-
2 djadi. 'Toeloej moerid-moerid naros ka
Jesoes, kijeu pioendjoekna: Noen Rabi!
[a] anoe mana geus migawe dosa, eta
djalma atawa kolotna, noe matak mane-

3 hanana mĕrĕm bawa ngadjadi? 'Walo-
nan Jesoes: Lain boga dosa manehanana
sorangan, kolotna ge lain; [b] ngan soe-
paja padamĕlan Allah diboektikeun ka
4 dinja. 'Kami teh [c] koedoe milampah pa-
damĕlan eta noe geus miwarang kami,
meungpeung beurang keneh; ĕngke mah
peuting, didinja euweuh noe bisa barang-
5 gawe. 'Salilana kami aja di doenya,
6 [d] kami teh damar doenya. 'Sanggeus
ngalahirkeun kitoe, [e] Jesoes ladjĕng nga-
loedah kana taneuh; eta loedah dianggo
ngadamĕl leutak, seug leutak teh dipo-
7 pokkeun ka mata noe mĕrĕm teja, 'bari
ngalahir ka dinja: Geura bral, sibeu-
ngeut di pamandian Siloam (tĕgĕsna ari
disalin basana: dipiwarang). Geus kitoe
eta djalma bral leumpang, toeloej si-
beungeut, ana datang deui geus nendjo.
8 'Ari tatangga-tatanggana djeung sakoer
noe geus narendjo ti tadina jen maneha-
nana mĕrĕm, pok ngaromong: [f] Naha
9 lain eta noe dijoek bĕrmaen teja? 'Tjĕk
noe sedjen: Ĕnja geuning. Tjĕk noe
sedjen deui: Eta mah sakaroepa bae
djeung noe mĕrĕm. Ari tjĕk djinisna: Nja
10 koela pisan. 'Tidinja pada ngomong ka
manehanana: Koemaha panon maneh
11 noe matak datang ka beunta? 'Ana nga-
djawab, kijeu omongna: Aja djalma, djĕ-
nĕnganana Jesoes, ngadamĕl leutak, la-
djĕng mopokan ka mata koela, bari
ngalahir ka koela: Geura bral leumpang
ka pamandian Siloam, toeloej sibeu-
ngeut. Geus kitoe koela teh bral leum-
pang, heug sibeungeut, braj bae toeloej
12 nendjo. 'Tidinja ngaromong deui ka ma-
nehanana: Di mana eta teh? Ari dja-
wabna: Doeka, teu njaho.

a Loek. 13 : 2. *b* p. 11 : 4. *c* p. 5 : 17, 19. *d* p. 8 : 12. *e* Mark. 8 : 23. *f* Lal. 3 : 10.

13 Geus kitoe koe djalma-djalma teh
[a] dibawa ka ahli-ahli parisi, nja eta noe
14 tadina mĕrĕm teja. 'Ari harita [b] poë
sabat, keur mangsa Jesoes ngadamĕl
leutak, sarta ngabeuntakeun panonna.
15 'Dĕmi ahli-ahli parisi ge nja kitoe deui
pada mariksa ka manehanana, koemaha
sababna mana bisa ngadeuleu. Ari piha-
toerna ka darinja: Koe andjeunna panon
koering diteundeunan leutak, toeloej
koering teh sibeungeut, ajeuna mah nen-
16 djo. 'Tidinja ahli parisi noe sawareh
ngomong: Eta djalma lain piwarangan
Allah, karana teu nĕtĕpkeun poë sabat.
Tjarek noe sawareh deui: Naha djalma
doraka karah bisa migawe tanda-tanda
noe kitoe? [c] Toeloej parĕboet omongan.
17 'Geus kitoe ngaromong deui ka noe mĕ-
rĕm teh: Tjik, maneh koemaha nja ngo-
mongkeun eta djalma, pedah geus nga-
beuntakeun panon maneh? Ari pihatoer-
18 na: [d] Eta teh geus tangtos nabi. 'Dĕmi
oerang Jahoedi teh teu pĕrtjajaeun eta
djalma jen tadina mĕrĕm, datang ka bisa
nendjo, tĕpi ka njĕloekan kolot djalma
19 noe datang ka bisa nendjo teja. 'Toeloej
pada mariksa ka darinja, kijeu omongna:
Nja eta anak maraneh, noe disĕboet-
keun koe maraneh jen mĕrĕm bawa nga-
djadi teja? Koemaha noe matak ajeuna
20 bisa ngadeuleu? 'Ngawangsoel kolotna,
kijeu pokna: Soemoehoen, koering sidik
pisan, jen eta teh anak koering, kitoe
21 deui mĕrĕmna bawa ngadjadi; 'doepi
ajeuna noe mawi bisa ngadeuleu, eta
mah koering teu tĕrang; kitoe deui anoe
ngabeuntakeun panonna, koering teh
teu tĕrang. Soemangga pariksa bae dji-
nisna, da geus aja oemoerna; tinangtos
22 njarijoskeun dirina koe maneh. 'Ari eta
kolotna noe matak ngomong kitoe, [e] koe
bawaning sarijeuneun koe oerang Ja-
hoedi; karana oerang Jahoedi geus rĕ-
rĕmpoegan djeung batoer-batoer, oepa-
ma aja noe ngakoekeun Kristoes ka Je-
soes, [f] dek ditoendoeng ti djĕro masigit.
23 'Nja kitoe noe matak kolotna ngaro-
mong: Geus aja oemoerna; soemangga
24 pariksa bae ka djinisna. 'Geus kitoe
oerang Jahoedi kadoewa-kalina njĕloe-
kan djalma noe tadina mĕrĕm teja, sarta
ngaromong ka manehanana: [g] Geura
njanggakeun hormat ka Allah; kami teh
25 pada njaho, jen eta djalma doraka. 'Ari
wangsoelanana: Eta koering teu tĕrang
doraka-hanteuna mah; kana hidji pĕr-
kara mah njaho, nja eta tadina koering
26 mĕrĕm, ari dangĕt ajeuna nendjo. 'Toe-
loej ngaromong deui ka dinja: Maneh
teh dikoemahakeun koe eta djalma?
Koemaha pĕtana ngabeuntakeunana pa-
27 non maneh? 'Wangsoelanana: Ongkoh
koering ĕnggeus moepoelihan, ari koe
aradjĕngan hanteu didangoekeun. Naha
hojong ngadangoe sakali deui? Aradjĕ-
ngan teh naha hojong asoep djadi moe-
28 ridna? 'Seug pada njarekan ka eta djalma,

ari omongna: Nja sija moeridna; ari
29 kami mah moerid nabi Moesa. 'Kami
pada njaho, jen Allah geus ngandika ka
Moesa; tatapi [h] ari eta mah kami teu
30 njaho ti mana asalna. 'Ngawangsoel
djalma teh, kijeu pihatoerna ka darinja:
Eta pĕrkawis heran katjida, jen aradjĕ-
ngan teu oeninga ti mana asalna, malah
geus ngabeuntakeun panon koering!
31 'Oerang teh geus pada njaho, [i] Allah
moal ngamakboel ka noe doraka; na-
nging lamoen aja djalma noe ibadah,
sarĕng ngestokeun ka pangĕrsakeunana,
32 nja eta koe Allah dimakboel. 'Saoemoer
doenya tatjan aja noe ngadenge, jen aja
noe ngabeuntakeun panon djalma noe
33 mĕrĕm bawa ngadjadi. 'Oepama eta teh
lain piwarangan Allah mah, moal bisa
34 midamĕl kitoe-kijeu. 'Seug pada ngadja-
wab, kijeu omongna ka eta djalma: Sija
teh keur didjoeroekeun woengkoel ma-
wa dosa, ari sija teh naha dek mamata-
han ka kami? Toeloej manehanana di-
djarongklokkeun. *a* p. 7:32, 45; 11:46.
b p. 5:9. *c* p. 7:43. *d* p. 4:19; 6:14. *e* p. 7:13.
f p. 12:42; 16:2. *g* Jos. 7:19. *h* p. 7:27; 8:14.
i Aj. 35:13; Sil. 15:8, 29.

35 Sanggeusing kitoe Jesoes ngadangoe
warta, jen eta djalma didjongklokkeun.
Mangsa kasondong, ladjĕng ngalahir ka
dinja: [a] Koemaha maneh teh pĕrtjaja
36 ka Poetra Allah? 'Ngawangsoel eta
djalma, kijeu wangsoelanana: Noen
Goesti! saha teja eta teh, soepaja sim-
37 koering pĕrtjaja ka andjeunna? 'Lahiran
Jesoes ka dinja: Ongkoh koe maneh geus
katendjo; malah [b] noe ajeuna keur sasa-
38 oeran djeung maneh, nja eta. 'Ari oen-
djoekanana: Noen Goesti! simkoering
teh pĕrtjaja pisan. Seug toeloej soedjoed
39 ka Jesoes. 'Ladjĕng Jesoes ngalahir:
Kami teh noe matak datang ka doenya,
keur ngahoekoem; [c] soepaja sakoer noe
teu nendjo sina djadi nendjo, kitoe deui
40 noe nendjo sina djadi mĕrĕm. 'Ari eta
pilahir kadenge koe sawareh ahli parisi,
noe keur ngadeuheusan; toeloej aroen-
djoekan: Ari kaoela koemaha mĕrĕm
41 oge? 'Lahiran Jesoes ka darinja: [d] Oepa-
ma ĕnja mah maraneh mĕrĕm, moal
boga dosa; dĕmi ajeuna tjĕk maraneh:
Aing nendjo; noe matak djadi tĕtĕp dosa
maraneh. *a* p. 6:40. *b* p. 4:26. *c* Mat. 13:11, 13.
d p. 15:22.

PASAL 10.

Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka
maraneh: saha-saha noe asoep ka kan-
dang domba lain ti pantona, asoepna teh
naek ti ĕnggon noe sedjen, nja eta paling
2 sarta toekang maehan. 'Ari noe asoep
tina panto mah, nja eta pangangon
3 domba. 'Eta dipangboekakeun koe toe-
kang ngadjaga panto; ari [a] domba teh
ngadarengekeun kana sowarana, sarta
[b] njĕloekan dombana kana hidji-hidji
4 ngaranna, bari dikĕntjarkeun. 'Dĕmi
geus ngĕntjarkeun dombana, toeloej
leumpang ti heulaeunana, sarta domba
teh naloetoerkeun, tina sabab hidĕng
5 kana sowarana. 'Ari ka noe sedjen mah
moal daekeun noetoerkeun, anggoer la-
loempatan, koe tina teu-hidĕngna ka
6 sowara noe sedjen-sedjen. 'Eta misil koe
Jesoes dilahirkeun ka djalma-djalma
teja, tatapi teu ngahartieun kana pilara-
peunana anoe dilahirkeun teh.
a p. 18:37. *b* Jĕs. 43:1.

7 Geus kitoe Jesoes ngalahir deui ka
darinja: Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngala-
hir ka maraneh: Nja eta kami panto
8 domba teh. 'Sakabehna noe geus datang
ti heulaeun kami, nja eta paling sarta
toekang maehan; tatapi [a] ari domba
9 mah teu ngadarengeeun ka dinja. 'Kami
teh nja panto teja; lamoen aja noe asoep
[b] lantaran kami, eta tangtoe salamĕt;
sarta bakal asoep-kaloewar, djeung pi-
10 manggiheun pangangonan. 'Pangdatang-
na paling, taja deui ngan soepaja ma-
ling, djeung meuntjit, sarta ngaroeksak
bae; ari pangdatang kami mah, soepaja
mareunang hiroep sarta kadjĕmbaran.
11 'Nja kami [c] pangangon noe hade teh;
ari pangangon noe hade teja nalangan
12 pati ka domba-domba. 'Tatapi noe boe-
boeroeh ngangon mah, anoe lain pa-
ngangon, noe teu kalomaän koe domba-
domba, beh nendjo kĕroed datang, seug
ditinggalkeun domba teh bari loempat;
geus kitoe kĕroedna ngarontok domba,
13 sarta dipabalĕntjarkeun. 'Ari noe boe-
boeroeh teh loempat, pedah boeboeroeh,
teu boga kamĕlang ka eta domba-domba.
14 'Nja kami pangangon noe hade teh,
sarta [d] njaho ka anoe kami, kitoe deui
15 dikanjarahokeun koe anoe kami, 'sa-
pĕrti [e] Rama oeningaeun ka kami,

djeung kami nganjahokeun ka Rama.
Sarta [f] kami nalangan pati ka domba teh.
16 'Kami boga deui domba noe sedjen, noe
teu kaäsoep kana kandang ijeu; eta oge
koe kami koedoe digiringkeun deui, sarta
bakal ngadarengekeun kana sowara ka-
mi; tidinja [g] djadi sagoendoek, ari pa-
17 ngangonna hidji bae. 'Kitoe noe matak
Rama mikaäsih ka kami, sabab [h] kami
noenda pati, soepaja koe kami ditjokot
18 deui. 'Euweuh noe ngarĕboet pati kami
teh; [i] istoening ditoendana koe kami
karĕp sorangan. Kami teh boga kawasa
noenda eta pati, nja kitoe keneh boga
kawasa njokotna deui. Kitoe timbalan,
noe koe kami geus katampa ti Ama.

a Jĕr. 23 : 2; Mat. 9 : 36. *b* p. 14 : 6. *c* Djab. 23; Jĕs. 40 : 11; Jĕh. 34 : 23. *d* 2 Tim. 2 : 19. *e* Mat. 11 : 27; p. 7 : 29. *f* p. 6 : 51. *g* Djak. 14 : 9. *h* Jĕs. 53 : 10. *i* Loek. 23 : 46.

19 Tidinja oerang Jahoedi teh [a] djadi
parĕboet omongan deui koe tina pilahir
20 teja. 'Loba noe ngaromong: [b] Eta djalma
kaäsoepan setan, djeung sasar; naha ma-
21 raneh ngadenge ka dinja? 'Ari omongan
noe sedjen: Eta mah lain kasaoeran noe
kasoeroepan; naha [c] ari setan karah bisa
ngabeuntakeun panon noe mĕrĕm?

a p. 9 : 16. *b* p. 7 : 20. *c* Djab. 146 : 8.

22 Dĕmi geus kitoe pesta ngomean ka-
bah di Jĕroesalem; mangsa harita oe-
23 soem tiris. 'Ari Jesoes angkat-angkatan
di djĕro kabah, [a] dina emper Soeleman.
24 'Tidinja [b] oerang Jahoedi pada ngaling-
koeng ka Jesoes, sarta oendjoekan ka
andjeunna kijeu: Sabaraha pililaeunana
sampejan teh nja ngĕsĕlkeun pikir ka-
oela? Lamoen ĕnja sampejan Kristoes,
25 gĕblaskeun bae ka kaoela! 'Walonan
Jesoes ka dinja: Ĕnggeus dilahirkeun
koe kami ka maraneh, dĕmi maraneh
teu pĕrtjaja. [c] Ari padamĕlan, anoe di-
pilampah koe kami koe padjĕnĕngan
Ama kami, nja eta noe djadi saksi ka-
26 mi. 'Tatapi maraneh teu pĕrtjaja, [d] sa-
bab maraneh teu kaäsoep domba kami,
sakoemaha noe geus dilahirkeun koe
27 kami ka maraneh. 'Ari [e] domba kami
ngadengekeun kana sowara kami, sarta
kami njaho ka darinja, djeung pada
28 anoet ka kami. 'Sarta [f] koe kami pada
dibere hiroep noe langgĕng, djeung moal
leungit salalanggĕngna; kitoe deui moal
aja noe pingarĕboeteun eta domba tina
29 leungeun kami. 'Ari Ama kami, noe geus
maparinkeun eta ka kami, langkoeng
pisan ti batan sakabehna; sarta moal
aja noe bisa ngarĕboet eta domba tina
30 panangan Ama kami. 'Ari kami reu-
31 djeung Ama [g] nja hidji keneh. 'Geus
kitoe oerang Jahoedi teh [h] njarokotan
deui batoe, dek maledogan ka Jesoes.
32 'Lahiran Jesoes ka darinja: Kami geus
ngaboektikeun ka maraneh reja pisan
padamĕlan Ama kami noe araheng; pa-
damĕlan anoe mana teja noe matak ma-
33 raneh maledogan ka kami? 'Ngawang-
soel oerang Jahoedi teh, kijeu pokna:
Kaoela noe matak maledog ka sampejan,
lain koe tina pagawean noe hade, ngan
koe sabab ngagorengkeun ka Allah; ki-
toe deui [i] sabab sampejan, sasama ma-
noesa teh, ngadjadikeun maneh Allah.
34 'Walonan Jesoes ka dinja: Lain geus
dioengĕlkeun dina toret maraneh kijeu:
[j] Kami geus ngandika: Maraneh teh para
35 allah? 'Lamoen ngangarankeun para al-
lah ka noe didaratangan pangandika
Allah mah, sarta ari Kitab teu beunang
36 dirobahkeun, 'naha maraneh ngomong
ka noe geus disoetjikeun koe Rama sarta
dipiwarang ka doenya, jen: Sampejan
ngagorengkeun ka Allah, pedah kami
ngalahir, jen [k] kami teh Poetra Allah?
37 'Oepama kami teu milampah [l] pada-
mĕlan Ama kami, montong pĕrtjaja ka
38 kami; 'sabalikna, lamoen ĕnja koe kami
dipilampah, ari maraneh teu pĕrtjaja
ka kami mah, geura pĕrtjaja kana pa-
damĕlanana; soepaja maraneh datang
ka nganjahokeun djeung pĕrtjaja, [m] jen
Rama teh aja di djĕro kami, kitoe deui
39 kami aja di djĕro Rama. 'Tidinja pada
nejangan deui djalan keur pinangkĕpeun
ka Jesoes, [n] tatapi Jesoes teh lesot tina
leungeunna.

a Lal. 3 : 11. *b* p. 8 : 25. *c* p. 5 : 36. *d* p. 8 : 45. *e* p. 8 : 47. *f* p. 6 : 39; 17 : 2. *g* p. 5 : 23; 14 : 9. *h* p. 8 : 59. *i* p. 5 : 18. *j* Djab. 82 : 6. *k* p. 5 : 17—20. *l* p. 15 : 24. *m* p. 14 : 10, 11. *n* p. 8 : 59.

40 Geus kitoe angkat deui ka peuntaseun
tji Jordan, ka ĕnggon [a] oeroet Johannes
asal ngabanjoean; ladjĕng linggih di di-
41 nja. 'Sarta loba pisan noe ngadareuheu-
san, omongna: Ari Johannes mah teu
midamĕl tanda; tatapi sakoer noe di-
lahirkeun koe Johannes tina pĕrkara
42 Jesoes teja, eta kabeh saestoena. 'Sarta
[b] loba pisan di dinja noe pĕrtjaja ka
andjeunna.

a p. 1 : 28. *b* p. 7 : 31.

PASAL 11.

Aja djalma noe teu damang, Lasaroes
di Bet-Ania, nja eta [a] desa Maria djeung
2 saderekna Marta teja. 'Ari Maria, [b] nja
eta noe ngalisahan ka Goesti koe mi-
njak seungit, bari disoesoetan dampalna
koe ramboetna teja; eta saderekna La-
3 saroes keur teu damang. 'Geus kitoe
noe doewa saderekna ngadjoeroengkeun
ka Jesoes, ngoeninga: Noen Goesti! anoe
dipikaäsih koe andjeun teja ajeuna keur
4 gěring. 'Barang Jesoes ngadangoe kitoe,
ladjěng ngalahir: Eta kasakit moal ma-
tak maot, [c] malah matak ngamoeljakeun
ka Allah, soepaja Poetra Allah dimoel-
5 jakeun koe lantaran eta. 'Děmi Jesoes
asiheun ka Marta, djeung ka saderekna
6 istri, sarta ka Lasaroes. 'Sanggeusna
kadangoe jen Lasaroes teu damang, Je-
soes ladjěng linggih keneh doewa poë
7 [d] di ěnggon noe ditjalikan. 'Ari geus
kitoe, ladjěng ngalahir ka moerid-moe-
rid: Hajoe, oerang leumpang deui ka
8 Joedea! 'Pioendjoek moerid ka Jesoes:
Noen Rabi! anjar keneh [e] oerang Ja-
hoedi dek maledog ka andjeun; naha
9 andjeun rek angkat deui ka ditoe? 'Wa-
lonan Jesoes: [f] Di djěro sapoë teh lain
doewa wělas djam? Lamoen aja noe
njaba ti beurang, moal solog-santog, sa-
10 bab nendjo tjaäng doenya. 'Tatapi la-
moen aja noe njaba ti peuting mah,
tangtoe solog-santog, sabab tjaäng teh
11 teu aja di djěro manehanana. 'Nja kitoe
pilahirna; ladjěng ngalahir deui ka moe-
rid-moerid: Lasaroes, sobat oerang, [g] keur
sare; tatapi kami rek indit, dek dihoe-
12 dangkeun. 'Ari pioendjoek moerid-moe-
rid: Noen Goesti! oepantěn sare mah,
13 tinangtos bakal damang. 'Tatapi Jesoes
tadi ngalahirkeun maotna; ari panjana
moerid-moerid, anoe dilahirkeun teh sare
14 ěnja. 'Ladjěng Jesoes ngalahir ka moe-
rid sagěblasna bae: Lasaroes geus maot;
15 'sarta kami boengah tina sabab mara-
neh, pedah tadina kami hanteu aja di
dinja, soepaja maraneh pěrtjaja; ari
16 ajeuna, hajoe oerang nejang. 'Tidinja [h]
Tomas, noe katělah Didimoes, pok ngo-
mong ka batoer-batoer moerid: Hajoe,
oerang ge indit, soepaja oerang baba-
rěngan maot djeung Goesti.

[a] Loek. 10 : 38, 39. [b] p. 12 : 3. [c] p. 9 : 3. [d] p. 10 : 40. [e] p. 10 : 31. [f] p. 9 : 4. [g] Mat. 9 : 24. [h] p. 20 : 24.

17 Mangsa Jesoes soemping, eta kason-
dong ngalondjor dina koeboeran, geus
18 opat poë lilana. 'Děmi Bet-Ania teh deu-
keut ka Jěroesalem, djaoehna antara
19 lima wělas [a] istadi. 'Djeung reja pisan
oerang Jahoedi anoe daratang ka Marta
djeung ka Maria, sědja dek ngalilipoer
20 pedah katinggal koe saderekna. 'Geus
kitoe [b] Marta, barang ngareungeu Je-
soes rek soemping, seug mapagkeun;
tatapi Maria mah tonggoj bae tjalik di
21 djěro imah. 'Tidinja Marta oendjoekan
ka Jesoes: Noen Goesti! oepami andjeun
tadina linggih di dijeu, doeloer simkoe-
22 ring moal waka maot. 'Tatapi ajeuna
ge simkoering nangtoskeun pisan, sanis-
kantěn anoe bade ditěda koe andjeun
ka Allah, tanwande koe Allah dipasih-
23 keun ka andjeun. 'Lahiran Jesoes ka
Marta: Doeloer maneh teh bakal hoe-
24 dang deui. 'Ari pioendjoek Marta: Sim-
koering těrang pisan, [c] jen bade hoe-
dang dina kijamat, poë panganggeusan.
25 'Lahiran Jesoes: [d] Nja kami noe djadi
kijamat djeung hiroep teh; saha-saha
noe pěrtjaja ka kami, tangtoe hiroep,
26 sanadjan geus paeh oge. 'Kitoe deui [e]
oenggal-oenggal djalma noe hiroep, sarta
pěrtjaja ka kami, moal paeh salalang-
gěngna. Koemaha maneh pěrtjaja eta
27 teh? 'Ari pioendjoekna ka Jesoes: Noen
Goesti! soemoehoen, [f] simkoering pěr-
tjaja pisan, jen andjeun teh Kristoes,
Poetra Allah, [g] anoe bade soemping ka
28 doenya teja. 'Sanggeusing mioendjoek
kitoe, toeloej leumpang, ngala Maria
saderekna, sarta ririkipan, ari pokna:
Goeroe teh geus aja di ditoe, maneh
29 disaoer. 'Děmi eta, barang ngareungeu,
ngageuwat bae indit, ngadeuheusan ka
30 Jesoes. 'Ari Jesoes tatjan lěbět ka desa
teh, aja keneh dina ěnggon Marta ně-
31 pangan ka andjeunna teja. 'Geus kitoe
oerang Jahoedi, anoe reureudjeungan
djeung Maria di djěro imah, nja eta
noe ngalilipoer teja, barang narendjo
Maria ngageuwat indit ka loewar, toe-
loej pada noetoerkeun, bari ngaromong:
Eta teh angkat ka astana, hajangeun
32 nangis di dinja. 'Barang dongkap Maria
ka ěnggon noe keur dilinggihan koe Je-
soes, sarta katendjo andjeunna teh, toe-
loej brěk měnděk kana dampalna, bari
oendjoekan: Noen Goesti! oepami an-

djeun tadina linggih di dijeu, doeloer
33 simkoering moal waka maot. 'Děmi Je-
soes, mangsa ningali Maria nangis, nja
kitoe deui oerang Jahoedi anoe miloe
daratang teja pada tjeurik, ladjěng ka-
langkoeng nja hawatoseun di djěro soek-
34 mana, sarta ngěrik pisan manahna; 'ari
lahirna: Di mana diroewangna koe ma-
raneh? Ari oendjoekanana: Noen Goesti!
35 soemangga ka dijeu tingalian. 'Ladjěng
36 [h] Jesoes rambisak tji-sotjana. 'Pok nga-
romong oerang Jahoedi: Geura djareu-
eung, aja sakitoe asiheunana ka dinja!
37 'Ari noe sawareh ngaromong: Naha eta
[i] noe ngabeuntakeun panon noe měrěm
teja, karah teu bisaeun mapalangan paeh
38 ka eta djalma? 'Děmi Jesoes kahoedang
deui hawatos di djěro manahna, ladjěng
dongkap ka astana; ari astana teja goe-
ha, sarta beunang noetoepan koe hidji
39 batoe. 'Ngalahir Jesoes: Eta batoe geura
singkirkeun! Ari Marta, saderek noe
maot teja, seug oendjoekan: Noen Goesti!
ajeuna eta geus baoe, karana geus meu-
40 nang opat poë lamina. 'Lahiran Jesoes
ka Marta: Naha kami lain geus nga-
lahir ka maneh, jen maneh lamoen pěr-
tjaja bakal nendjo kamoeljaän Allah?
41 'Tidinja batoena koe djalma teh dising-
kirkeun tina ěnggon noe maot teja. Geus
kitoe Jesoes [j] ningali ka loehoer, bari
oendjoekan: Noen Ama! simkoering moe-
dji soekoer, doemeh geus dikaboelkeun
42 nja paněda simkoering. 'Sarěng simkoe-
ring geus těrang, jen Ama hanteu loe-
wang ngaboelkeun ka paněda simkoe-
ring; nanging [k] tina sabab djalma-djalma
noe koempoel ngarijoeng, noe mawi sim-
koering geus mioendjoek kitoe, soepaja
pada pěrtjaja, jen Ama noe geus miwa-
43 rang simkoering. 'Sanggeusna ngoen-
djoekkeun kitoe, [l] ladjěng Jesoes ngala-
hir sarta bědas pisan gěntrana, kijeu:
44 Eh Lasaroes! geura ka loewar. 'Toe-
loej noe maot teh ka loewar, ari leu-
ngeun djeung soekoena dibeungkeut ke-
neh koe boëh majit, sarta rarajna beu-
nang moengkoes keneh [m] koe salěmpaj.
Ngalahir Jesoes ka djalma-djalma teja:
Geura laänan, soepaja bisa leumpang!

a p. 6 : 19. *b* Loek. 10 : 39, 40. *c* Lal. 24 : 15. *d* p. 5 : 26; 6 : 40, 54. *e* p. 8 : 51. *f* p. 6 : 69. *g* Mat. 11 : 3. *h* Loek. 19 : 41. *i* p. 9 : 6. *j* p. 17 : 1. *k* p 12 : 30. *l* p. 5 : 25. *m* p. 20 : 7.

45 Tidinja [a] loba pisan tina lěbah oerang
Jahoedi, anoe geus daratang ka Maria
teh, sarta narendjo ka noe didaměl koe
Jesoes teja, toeloej pěrtjaja ka andjeun-
46 na. 'Tatapi noe sawareh deui mah la-
leumpang [b] ka ahli parisi, toeloej mo-
pojankeun noe didaměl koe Jesoes teja.

a p. 7 : 31. *b* p. 9 : 13.

47 Geus kitoe para panghoeloe agoeng
djeung ahli-ahli parisi ngoempoelkeun
rad; geus koempoel, kijeu salaoerna:
[a] Koemaha oerang nja pipětaeunana?
karana eta djalma teh reja migawena
48 tanda.'Lamoen koe oerang diantěp kitoe,[b]
tangtoe sakabehna ge pěrtjaja ka dinja;
geus kitoe oerang Roem bakal daratang
sarta ngarěboet nagara djeung bangsa
49 oerang. 'Aja hidji djalma, rad keneh,
ngaranna [c] Kajapas, dina taoen harita
djěněng panghoeloe agoeng, pok miha-
toer ka papada rad: Sampejan teh teu
50 aroeninga naon-naon; 'sarta teu ngeling-
keun, [d] leuwih hade ka diri oerang, paeh
djalma sahidji ngagantian bangsa, ti ba-
51 tan tjilaka sabangsa kabeh mah. 'Pang-
mihatoerna sakitoe Kajapas teh, lain
pahamna sorangan; ari dina taoen ha-
rita eta djěněng panghoeloe agoeng, noe
matak ngawědjangkeun,jen Jesoes bakal
52 maot ngagantian ka bangsa; 'sarta lain
woengkoel ka eta bangsa bae, malah-
malah [e] soepaja poetra Allah anoe pa-
balěntjar koe andjeunna dikoempoelkeun
53 djadi hidji. 'Tina poë harita [f] eta rě-
rěmpoegan djeung batoer-batoer, dek
maehan ka Jesoes.

a Loek. 16 : 31. *b* p. 12 : 19. *c* Loek. 3 : 2. *d* p. 18 : 14. *e* p. 10 : 16. *f* Mat. 21 : 38.

54 Tidinja Jesoes hanteu angkat-angka-
tan deui katara di pělěbah oerang Ja-
hoedi; ladjěng bae djěngkar ti dinja ka
tanah noe deukeut ka těgal lěga, ka
nagara noe ngaran Epraim; toeloej ling-
gih di dinja reudjeung moerid-moeridna.
55 'Ari [a] paska oerang Jahoedi geus deu-
keut, sarta loba djalma ti tanah eta
noe laleumpang ka Jěroesalem, same-
mehna paska, sědja dek ngaběrěsihan
56 dirina. 'Geus kitoe [b] pada nejangan Je-
soes, sarta ngaromong djeung batoer-
batoerna, keur narangtoeng di kabah,
kijeu pokna: Koemaha ari pamikir, eta
57 teh moal pidatangeun kana pesta? 'Děmi
para panghoeloe agoeng djeung ahli-ahli

parisi [c] geus marentahkeun, oepama aja
noe njaho ka ĕnggon Jesoes, eta koedoe
ngoeninga, soepaja beunang ditangkĕp.
a p. 6 : 4. *b* p. 7 : 11. *c* p. 9 : 22.

PASAL 12.

Kari gĕnĕp poë deui ka paska teh,
Jesoes soemping [a] ka Bet-Ania; di dinja
aja Lasaroes, noe geus maot, anoe dihoe-
dangkeun koe Jesoes tina paehna teja.
2 'Dĕmi di dinja aja noe hadjat ti peuting,
ngahormatan ka Jesoes; [b] Marta noe
ngalalajanan, ari Lasaroes miloe djeung
3 noe ngarijoeng sarĕng Jesoes. 'Geus ki-
toe Maria njandak sapon minjak nar-
does noe toelen, sarta gĕde pisan har-
gana; seug ngaminjakan ka dampal Je-
soes, [c] bari disoesoetan dampalna koe
ramboetna; dĕmi eta imah mabĕk koe
4 seungitna minjak teja. 'Toeloej ngomong
hidji moeridna, nja eta Joedas anak Si-
mon, Iskariot teja, [d] anoe bakal nga-
5 hijanat ka Jesoes: 'Koe naon eta mi-
njak teu didjoewal harga tiloe ratoes di-
nar, seug toeloej disidĕkahkeun ka noe
6 marariskin? 'Pangomongna kitoe, lain
sabab karoenjaeun ka noe marariskin;
ngan sabab manehanana toekang ma-
ling, sarta [e] mamawa kantong, djeung
7 ngampihan anoe dibaktikeun. 'Ari lahi-
ran Jesoes: Ingkeun, oelah diopenan;
eta beunang ngampihan manehanana
8 keur poëan kami diroewang. 'Karana
noe mariskin teh salalawasna aja reu-
djeung maraneh; tatapi ari koe kami
mah maraneh moal direudjeungan sala-
lawasna. *a* Mat. 26 : 6; p. 11 : 1, 43. *b* Loek. 10 : 40.
c Loek. 7 : 38. *d* p. 6 : 71. *e* p. 13 : 29.

9 Geus kitoe katangen koe oerang Ja-
hoedi loba katjida, jen Jesoes keur ling-
gih di dinja; toeloej daratang, lain tina
sabab Jesoes woengkoel, bari hajangeun
narendjo ka Lasaroes, [a] anoe dihoedang-
10 keun koe Jesoes tina maotna teja. 'Dĕmi
[b] para panghoeloe agoeng rĕrĕmpoegan,
11 dek maehan ka Lasaroes ongkoh. 'Ka-
rana [c] tina sabab Lasaroes reja pisan
oerang Jahoedi anoe nejang, sarta toe-
loej pĕrtjaja ka Jesoes. *a* p. 11 : 44.
b p. 11 : 47. *c* p. 11 : 45.

12 Ari isoekna [a] loba pisan djalma noe
geus daratang kana [b] eta pesta, mangsa
ngadarenge Jesoes rek soemping ka Jĕ-
13 roesalem, 'toeloej ngabarĕtot palapah-
palapah korma, geus kitoe boedal ma-
rapagkeun ka Jesoes, sarta pada soerak:
Hosanna! [c] Sing salamĕt anoe soemping
koe padjĕnĕngan Pangeran, Radja Israil!
14 'Ladjĕng Jesoes mĕndakan [d] hidji kalde
ngora, seug dititihan; sakoemaha noe
geus dioengĕlkeun dina Kitab kijeu:
15 'Maneh oelah sijeun-sijeun, eh anak Sion!
masing njaho, Radja maneh rek datang,
16 toenggang anak kalde bikang. 'Ari eta
dina mimitina teu kahartieun koe moe-
rid-moeridna; tatapi mangsa Jesoes [e]
geus dimoeljakeun, didinja ras aringĕ-
teun, jen geus disĕratkeun hal andjeunna
kitoe, sarta djalma geus marilampah-
keun ka andjeunna anoe kitoe pĕtana.
17 'Dĕmi djalma-djalma noe ngadjadjap-
keun Jesoes pada njaksian, jen andjeun-
na geus njaoer Lasaroes ka loewar ti
djĕro astana, sarta dihoedangkeun tina
18 maotna. 'Noe matak djalma-djalma teh
marapagkeun ge, sabab ngadarenge jen
19 andjeunna midamĕl eta tanda teja. 'Ti-
dinja ahli parisi ngaromong djeung ba-
toer-batoerna: Na katingali koe saram-
pejan, jen pimaksoedeun sarampejan teu
aja pisan ladjoena? Toeh geuning, [f] sa-
doenya kabeh pada noetoerkeun ka eta
teh. *a* Mat. 21 : 8. *b* p. 11 : 56. *c* Djab. 118 : 26.
d Mat. 21 : 2. *e* p. 7 : 39. *f* p. 3 : 26.

20 Dĕmi di pĕlĕbah djalma noe daratang
[a] dek sĕmbahijang dina pesta teja, aja
21 oerang Joenani. 'Eta teh toeloej nja-
lampeurkeun ka Pilipoes, [b] anoe asal ti
Bet-Saida bilangan Galilea, sarta bari
nĕnĕda, kijeu pihatoerna: Noen djoera-
gan! simkoering [c] hajang pisan narendjo
22 ka Jesoes. 'Tidinja Pilipoes indit, seug
poepoelih ka Andreas; ari koe Andreas
reudjeung Pilipoes dioendjoekkeun ka
23 Jesoes. 'Dĕmi Jesoes ngawalon ka dinja,
kijeu lahirna: Geus tĕpi ka waktoena,
[d] jen Poetra manoesa teh dimoeljakeun.
24 'Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka
maraneh: [e] Oepama siki tarigoe hanteu
ragrag dina taneuh sarta teu paeh, tan-
wande tĕtĕp bae sahidji; tatapi lamoen
25 paeh mah, boewahan loba pisan. 'Saha-
saha [f] noe njaäh ka njawana, bakal ka-
leungitan koe njawana; kitoe deui saha-
saha noe iklas ka njawana di ijeu doenya,
eta noe bakal nĕtĕpkeun njawana tĕpi
26 kana hiroep noe langgĕng. 'Lamoen aja
noe dek ngawoela ka kami, eta koedoe

anoet ka kami; sarta [g] di mana kami
nja aja, abdi kami ge nja di dinja pia-
jaeunana. Djeung deui lamoen aja noe
ngawoela ka kami, tangtoe dihormat
27 koe Rama. 'Ajeuna [h] hate kami nga-
lĕpĕr; djeung koemaha kami nja oen-
djoekan? Noen Ama! moegi simkoering
dileupaskeun ti djĕro waktoe ijeu. [i] Na-
nging nja eta sababna noe matak sim-
koering geus datang ka djĕro waktoe
28 ijeu. 'Noen Ama! moegi ngamoeljakeun
padjĕnĕngan Ama. Geus kitoe [j] aja gĕn-
tra ti langit, kijeu: Koe kami ĕnggeus
dimoeljakeun teh, sarta koe kami rek
29 dimoeljakeun deui! 'Dĕmi djalma-djalma
noe nangtoeng di dinja sarta ngadenge,
toeloej ngaromong jeu aja goeloedoeg.
Tjĕk sawareh deui: Aja malaikat nga-
30 lahir ka andjeunna. 'Ngalahir Jesoes,
kijeu lahirna: [k] Lain tina sabab kami
pangajana gĕntra teh, ngan sabab ma-
31 raneh. 'Ajeuna hoekoeman teh ditĕrap-
keunana ka ijeu doenya; [l] kapala ijeu
doenya ajeuna bakal didjongklokkeun
32 ka loewar. 'Djeung deui [m] samangsa
kami geus dika-loehoerkeun ti boemi,
[n] koe kami bakal ditarik sakabehna ka
33 kami. 'Ngalahirkeunana kitoe teh, na-
wiskeun pĕtana maot, anoe bakal kaso-
34 rang koe andjeunna. 'Ngawangsoel djal-
ma-djalma teh ka Jesoes: Simkoering
geus ngaroeping tina toret, [o] jen Kris-
toes teh tĕtĕp salalanggĕngna; na an-
djeun koemaha ngalahir, jen: Poetra
manoesa teh koedoe dika-loehoerkeun?
35 Saha teja eta Poetra manoesa teh? 'La-
hiran Jesoes ka eta djalma: [p] Sakeu-
deung deui waktoe tjaäng teh aja di
maraneh; [q] geura leumpang meungpeung
maraneh boga keneh tjaäng teja, soepaja
oelah kaboeroe koe poëk. Ari noe leum-
pang di noe poëk mah, moal njahoëun noe
36 didjoegdjoeg. 'Meungpeung maraneh boga
keneh tjaäng teja, geura pĕrtjaja kana
eta tjaäng, soepaja maraneh djadi [r] anak
tjaäng. Nja kitoe pilahir Jesoes; ladjĕng
angkat, njoempoet ti eta djalma-djalma.

a Lal. 8 : 27. *b* p. 1 : 45. *c* Loek. 19 : 3. *d* p. 13 : 32; 17 : 1. *e* 1 Kor. 15 : 36. *f* Loek. 17 : 33. *g* p. 14 : 3. *h* Mat. 26 : 38. *i* Mark. 14 : 35. *j* Mat. 3 : 17. *k* p. 11 : 42. *l* p. 16 : 11; Kol. 2 : 15. *m* p. 3 : 14; 8 : 28. *n* p. 6 : 44; 11 : 52. *o* Djab. 45 : 7; 72 : 17; Dan. 7 : 14. *p* p. 7 : 33. *q* Jĕr. 13 : 16. *r* Loek. 16 : 8.

37 Sanadjan Jesoes midamĕl tanda sa-
kitoe rejana ge di hareupeun maraneha-
nana, teu pĕrtjajaeun bae ka andjeunna;
38 'soepaja kalaksanakeun pilahir nabi Jĕ-
saja, noe geus dilahirkeun kijeu: [a] Ĕh, Pa-
ngeran! saha noe geus pĕrtjaja ka pa-
ngoewaran simkoering sadaja? sarĕng
ka saha geus boekti panangan Pangeran?
39 'Nja kitoe sababna noe matak teu ba-
risaeun pĕrtjaja, pedah [b] Jĕsaja geus
40 ngalahir deui: 'Koe andjeunna panon
maranehanana geus dilolongkeun, sarta
hatena ditareuaskeun; soepaja oelah na-
rendjo koe panon, djeung oelah ngaharti
koe hate, djeung oelah tarobat, sarta
41 oelah ditjageurkeun koe kami. 'Noe bijeu
teh koe Jĕsaja dilahirkeun [c] keur mangsa
ningali kamoeljaän andjeunna, sarta
42 ngalahirkeun salira andjeunna. 'Sangki-
lang kitoe, [d] tina pĕlĕbah para kapala
ge reja pisan noe pĕrtjajaeun ka Jesoes;
tatapi teu ngarakoekeun, bawaning si-
jeun koe ahli parisi, soepaja oelah di-
43 toendoeng ti djĕro masigit. 'Karana [e] ba-
rogoheun kana kahormatan ti djalma,
ti batan kana kahormatan ti Allah.

a Jĕs. 53 : 1. *b* Jĕs. 6 : 9; Mat. 13 : 14. *c* Jĕs. 6 : 1. *d* p. 7 : 48; 9 : 22. *e* p. 5 : 44.

44 Ari Jesoes ngalahir sarta bĕdas, kijeu
lahirna: Saha-saha noe pĕrtjaja ka kami,
[a] lain pĕrtjaja ka kami, ĕnjana mah ka
45 noe miwarang kami. 'Sarta [b] noe nendjo
ka kami, nja nendjo ka noe miwarang
46 kami. 'Kami teh [c] nja damar, geus da-
tang ka doenya, soepaja oenggal-oenggal
djalma noe pĕrtjaja ka kami, oelah tji-
47 tjing di noe poëk. 'Djeung deui lamoen
aja djalma ngadenge ka pilahir kami,
tatapi teu dipĕrtjaja, eta koe kami moal
dihoekoeman; karana [d] kami noe matak
datang, lain dek ngahoekoeman doenya,
ngan soepaja doenya koe kami disala-
48 mĕtkeun. 'Saha-saha [e] noe nampik ka
kami, djeung teu narima ka pilahir ka-
mi, aja noe ngahoekoeman inja; ari pila-
hir, anoe geus dilahirkeun koe kami, nja
eta noe bakal ngahoekoeman ka dinja
49 dina poë panganggeusan. 'Karana [f] kami
ngalahir teja lain karĕp sorangan; ari
Rama, noe miwarang kami, geus mapa-
rin timbalan ka kami, hal noe koedoe
dipilahir, sarta hal noe koedoe diwoe-
50 roekkeun. 'Sarta kami njaho, ari timba-
lan andjeunna teh nja eta hiroep noe
langgĕng. Koe sabab eta, anoe dipilahir
koe kami, nja eta koe kami dilahirkeun

sakoemaha noe koe Rama geus diandi-
kakeun ka kami. *a* p. 5:24, 30, 38; 7:16.
b p. 10:30; 14:9. *c* p. 8:12. *d* p. 3:17. *e* p. 3:18;
8:24. *f* p. 5:19; 7:16; 8:28.

PASAL 13.

Dĕmi [a] samemeh pesta paska, doemeh
Jesoes waspaoseun [b] ajeuna geus
dongkap ka waktoena bakal ngalih ti
ijeu doenya ka Rama, sakoemaha an-
djeunna geus mikaäsih ka djalma ka-
goenganana, noe araja di doenya, nja
kitoe dipikaäsihna dongkap ka toetoeg-
2 na. 'Mangsa keur dalahar, (sanggeus
[c] Iblis kana hate Joedas anak Simon,
Iskariot teja, ngasoepkeun pikir sina
3 ngahijanat ka Jesoes,) 'doemeh Jesoes
oeningaeun, [d] jen Rama geus maparin-
keun saniskara ka pananganana, kitoe
deui jen andjeunna ka loewar ti Allah,
4 sarta rek moelih ka Allah: 'noenda da-
har, ladjĕng ngadĕg, sarta tjoetjoel-tjoe-
tjoel panganggona; tidinja njandak la-
5 won bodas, dianggo beulitan.'Geus kitoe
njitjikeun tjai kana bokor, ladjĕng nga-
mimitian [e] ngoembah soekoe moerid-
moerid, bari disoesoetan koe lawon
6 bodas, noe dianggo beulitan teja.'Tidinja
dongkap ka Simon Petroes. Ari eta seug
oendjoekan ka Jesoes: Noen Goesti!
koemaha andjeun rek ngoembah soekoe
7 simkoering? 'Ngawalon Jesoes, kijeu la-
hirna ka Petroes: Anoe dipilampah koe
kami, eta maneh ajeuna moal njaho;
tatapi mĕngke ka hareup mah koe ma-
8 neh tangtoe kaharti. 'Ari pioendjoek Pe-
troes: Salalawasna ge koe simkoering
moal dirĕmpagan andjeun ngoembah
soekoe simkoering. Walonan Jesoes ka
dinja: [f] Lamoen maneh koe kami teu
dikoembah, moal kadoeoeman kami.
9 'Pioendjoek Simon Petroes ka Jesoes:
Noen Goesti! oelah soekoe woengkoel,
10 leungeun djeung sirah koedoe oge. 'La-
hiran Jesoes ka dinja: Ari noe geus di-
mandian mah, teu koedoe-koedoe deui
ngan soepaja dikoembah soekoe bae, da
geus bĕrĕsih kabeh. Maraneh teh [g] geus
11 bĕrĕsih, tatapi teu sarereja. 'Karana
[h] Jesoes langkoeng oeninga ka noe ba-
kal ngahijanat ka salira andjeunna; nja
kitoe noe matak ngalahir: Maraneh teu
bĕrĕsih sarereja. *a* p. 12:1. *b* p. 8:20.
c Loek. 22:3. *d* p. 3:35. *e* Loek. 7:44. *f* 1 Kor.
6:11. *g* p. 15:3. *h* p. 6:70, 71.

12 Ari geus parantos ngoembah soekoe
moerid-moerid, sarta geus dianggo deui
panganggona, ladjĕng tjalik, sarta nga-
lahir ka moerid: Koemaha, koe maraneh
kaharti anoe bijeu koe kami dipilampah
13 ka maraneh? 'Ari maraneh njarĕboet-
keun ka kami Goeroe djeung Goesti;
[a] eta bĕnĕr pangnjĕboetkeun maraneh
14 kitoe teh, karana kami nja eta. 'Ari ka-
mi, anoe djadi Goesti sarta Goeroe, geus
ngoembah soekoe maraneh, [b] nja kitoe
deui maraneh koedoe silih-koembah soe-
15 koe djeung batoer-batoer. 'Karana kami
geus mere [c] toeladan ka maraneh, soe-
paja maraneh ge pada migawe sakoe-
maha noe koe kami geus dipilampah ka
16 maraneh. 'Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami nga-
lahir ka maraneh: [d] ari noe djadi boe-
djang, moal leuwih ti djoeraganana;
kitoe deui piwarangan moal leuwih ti
17 noe miwarang. 'Lamoen eta pĕrkara
geus dikanjahokeun koe maraneh, [e] nja
salamĕt maraneh lamoen dipilampah.
18 'Kami lain ngalahirkeun maraneh saka-
beh; kami njaho mana noe geus dipilih
koe kami; ari eta noe matak kitoe soe-
paja kalaksanakeun Kitab noe kijeu teja:
[f] Noe sok dadaharan roti koering, ajeuna
19 geus ngagagkeun soekoe ka koering. 'Ti
mangsa ajeuna [g] koe kami dilahirkeun
ka maraneh, samemeh boekti, soepaja
maraneh mangsa geus boekti pada pĕr-
20 tjaja, [h] jen kami nja eta teja. 'Satĕmĕn-
tĕmĕnna, kami ngalahir ka maraneh:
[i] lamoen aja noe dititah koe kami, saha-
saha noe narima eta, nja eta narima ka
kami; ari noe narima ka kami, nja eta
narima ka noe geus miwarang kami.
a Mat. 23:8, 10. *b* Loek. 22:26, 27. *c* 1 Petr. 2:21.
d Mat. 10:24. *e* Jak. 1:25. *f* Djab. 41:10; Mat.
26:23. *g* p. 14:29; 16:4. *h* p. 8:24. *i* Mat. 10:40;
Loek. 10:16.

21 Ari Jesoes geus ngalahirkeun kitoe,
ladjĕng ngalĕngis di djĕro soekmana,
sarta ngajaktoskeun, kijeu lahirna: [a] Sa-
tĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka ma-
raneh: aja hidji djalma batoer maraneh
22 bakal ngahijanat ka kami. 'Tidinja moe-
rid silih-tendjo, sarta pada mangmang
23 mana noe dilahirkeun teh. 'Aja hidji
moeridna, [b] noe dipikaäsih koe Jesoes,
24 dijoekna deukeut pangkon Jesoes. 'Eta
teh seug dikitjeupan koe Simon Petroes,
soepaja naroskeun mana teja noe dila-
25 hirkeun teh. 'Toeloej eta ngalendehan

kana dada Jesoes, sarta oendjoekan:
26 Noen Goesti! noe mana teja? 'Ari walo-
nan Jesoes: Mana-mana noe koe kami
rek dipangnjotjolkeun sahoewapeun,
sarta disodoran sakali, nja eta. Dĕmi
[c] geus ditjotjolkeun noe sahoewapeun
teh, ladjĕng disodorkeun ka Joedas anak
27 Simon, Iskariot teja. 'Sanggeusna noe
sahoewapeun teja disodorkeun, seug Se-
tan teh njoeroep ka Joedas. Geus kitoe
Jesoes ngalahir ka dinja: Anoe dek dipi-
gawe koe maneh teja, geuwat-geuwat
28 lampahkeun. 'Ari noe ngarijoeng euweuh
noe ngahartieun sababna noe matak
29 Joedas dilahiran kitoe. 'Panjanana noe
sawareh, Joedas teh [d] pedah mamawa
kantong, dipiwarang koe Jesoes: Geura
barangbeuli anoe koedoe dipake koe
oerang dina pesta; atawa dipiwarang
njidĕkahkeun naon-naon ka noe maris-
30 kin. 'Sanggeusna noe sahoewapeun teja
koe manehanana ditampanan, ngageu-
wat bae indit ka loewar. Harita teh ti
peuting. *a* Mat. 26 : 21. *b* p. 19 : 26. *c* 2 Moesa 12 : 8.
d p. 12 : 6.

31 Ari geus ka loewar Joedas teh, ladjĕng
Jesoes ngalahir: [a] Ajeuna mah Poetra
manoesa teh geus dimoeljakeun, sarta
Allah geus dimoeljakeun di djĕro Poetra
32 manoesa. 'Lamoen Allah geus dimoelja-
keun di djĕro Poetra manoesa, Allah ge
ka eta tangtoe ngamoeljakeun deui di
djĕro salira andjeunna, sarta tereh pisan
33 dimoeljakeunana. 'Ĕh, baroedak! ngan
sakeudeung deui kami aja di maraneh
teh. Maraneh bakal narejangan kami,
sarta sakoemaha noe koe kami dilahir-
keun ka oerang Jahoedi kijeu teja: [b] Ka
ĕnggon noe rek didjoegdjoeg koe kami,
maraneh moal bisa daratang: nja kitoe
kami ajeuna ngalahir deui ka maraneh.
34 'Kami mere ka maraneh hidji parentah
noe anjar, [c] nja eta koedoe silih-pika-
njaäh; sapĕrti kami geus mikanjaäh ka
maraneh, soepaja maraneh oge silih-pi-
35 kanjaäh. 'Tina lantaran eta bakal njara-
hoëun sakabeh, jen maraneh teh moerid
kami, [d] nja eta lamoen maraneh silih-
pikanjaäh djeung batoer-batoer.
a p. 12 : 23; 17 : 1, 5. *b* p. 7 : 34; 8 : 21. *c* p. 15 : 12.
d 1 Joh. 2 : 5.

36 Pok Simon Petroes oendjoekan ka
Jesoes: Noen Goesti! andjeun teh bade
angkat ka mana? Ari walonan Jesoes ka
Petroes: Ka ĕnggon noe rek didjoeg-
djoeg koe kami, maneh ajeuna moal bisa
ngiring, [a] tatapi mĕngke ka hareup mah
37 tangtoe ngiring ka kami. 'Pioendjoek
Petroes ka Jesoes: Noen Goesti! koe-
maha noe mawi simkoering ajeuna teu
kenging ngiring ka andjeun? [b] Simkoe-
ring teh soemĕdja nalangan pati ka an-
38 djeun. 'Ari walonan Jesoes ka dinja:
Koetan maneh dek nalangan pati ka
kami? Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir
ka maneh: hajam moal waka kongko-
rongok, samemeh maneh nganglĕs ka
kami tiloe kali. *a* p. 21 : 18, 19; 2 Petr. 1 : 14.
b Mat. 26 : 33; Loek. 22 : 33.

PASAL 14.

Hate maraneh oelah kalĕlĕban; ma-
raneh pĕrtjaja ka Allah, sing pĕrtjaja
2 deui ka kami. 'Dina gĕdong Ama kami
reja pisan pangkeng; lamoen teu kitoe,
geus tangtoe maraneh dibedjaän koe
kami. Kami dek ijang, njadijakeun ĕng-
3 gon keur maraneh. 'Mangsa kami geus
ijang, sarta geus njadijakeun ĕnggon
keur maraneh, kami tangtoe datang deui
ngala maraneh; [a] soepaja maraneh ge
aja di ĕnggon noe diajaän koe kami.
4 'Djeung deui ĕnggon noe rek didjoeg-
djoeg koe kami, eta maraneh geus njaho,
5 sarta djalanna maraneh geus njaho.'Pok
[b] Tomas mioendjoek ka Jesoes: Noen
Goesti! simkoering sadaja teu tĕrang
ka ĕnggon noe rek diboedjĕng koe Goesti;
sarĕng koemaha simkoering teh pibi-
6 saeun tĕrang kana djalanna? 'Ari lahiran
Jesoes ka dinja: Nja kami noe djadi
djalan, djeung kajaktian, sarta hiroep.
[c] Moal aja noe datang ka Rama, ngan
7 koedoe lantaran ti kami. 'Tijap-tijap ma-
raneh geus njaho ka kami, tangtoe geus
njaho deui ka Ama kami; ti watĕs ajeuna
maraneh njaho ka andjeunna, sarta geus
8 narendjo ka andjeunna. 'Pok Pilipoes
mioendjoek ka Jesoes: Noen Goesti!
moegi tingalikeun Rama teh ka sim-
koering sadaja; oepantĕn kitoe mah sim-
9 koering tjĕkap. 'Ari lahiran Jesoes ka
dinja: Eh Pilipoes! sakitoe lilana kami
babarĕngan djeung maraneh, naha ma-
neh tatjan njaho ka kami? [d] Saha-saha
noe nendjo ka kami, nja eta nendjo
ka Rama; naha tjĕk maneh: tingalikeun
10 Rama teh ka simkoering sadaja? 'Koe-
maha maneh teu pĕrtjaja, jen [e] kami teh

aja di djĕro Rama, kitoe deui Rama
aja di djĕro kami? Ari piwoeroek, anoe
koe kami diwoeroekkeun ka maraneh,
pangdiwoeroekkeunana teh koe kami
lain karĕp sorangan; [f] satĕgĕsna Rama,
noe linggih di djĕro kami, nja eta noe
11 midamĕl sakabehna padamĕlan. 'Masing
pĕrtjaja ka kami, jen kami teh aja di
djĕro Rama, kitoe deui Rama aja di
djĕro kami; oepama hanteu, koedoe pĕr-
12 tjaja tina sabab padamĕlanana. 'Satĕ-
mĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka mara-
neh: saha-saha noe pĕrtjaja ka kami,
[g] padamĕlan anoe sok dipilampah koe
kami, koe eta tangtoe dipigawe deui;
sarta bakal migawe [h] anoe leuwih ti
batan eta; karana kami dek ngadeu-
13 heus ka Rama. 'Naon bae [i] anoe koe
maraneh dek disoehoenkeun koe djĕ-
nĕngan kami, eta koe kami tangtoe di-
djadikeun, [j] soepaja Rama dimoeljakeun
14 di djĕro Poetra. 'Oepama aja noe koe
maraneh disoehoenkeun koe djĕnĕngan
kami, eta koe kami tangtoe didjadi-
15 keun. 'Lamoen ĕnja maraneh njaäh ka
kami, [k] koedoe nĕtĕpkeun ka parentah
16 kami. 'Sarta kami dek njoehoenkeun
ka Rama, tidinja maraneh tangtoe di-
paparin Panglipoer noe sedjen deui, soe-
paja eta teh tĕtĕp di maraneh salalang-
17 gĕngna; 'tĕgĕsna Roh kajaktian, [l] noe
teu beunang ditarima koe doenya, sabab
koe doenya teh teu katendjoëun djeung
teu kanjahoan. Ari maraneh mah nja-
raho ka eta, karana tĕtĕp linggihna di
maraneh, sarta bakal aja di djĕro ma-
18 raneh. 'Maraneh moal diantĕp pahatoe
koe kami, [m] da kami datang deui ka
19 maraneh. 'Sakeudeung deui doenya teh
moal nendjo ka kami; [n] ari maraneh
mah bakal narendjo ka kami, sabab
kami teh hiroep, kitoe deui maraneh
20 bakal hiroep. 'Dina poë harita maraneh
tangtoe nganjahokeun, jen kami aja di
djĕro Ama, ari maraneh aja di djĕro
kami, kitoe deui kami aja di djĕro ma-
21 raneh. 'Saha-saha noe ngabogaän pa-
rentah kami sarta ditĕtĕpkeun, nja eta
noe njaäh ka kami; ari noe njaäh ka
kami, bakal dipikaäsih deui koe Ama
kami, kitoe deui kami bakal mikanjaäh
ka dinja, sarta bakal ngebrehkeun diri
22 kami ka dinja. 'Ari [o] Joedas, tapi lain
Iskariot teja, seug mioendjoek ka Je-
soes: Noen Goesti! koemaha noe mawi
Goesti kĕrsa ngebrehkeun salira andjeun
ka simkoering sadaja, lain ka doenya?
23 'Ngawalon Jesoes, kijeu lahirna ka Joe-
das: Oepama aja djalma njaäh ka kami,
tangtoe nĕtĕpkeun ka piwoeroek kami,
sarta koe Ama bakal dipikaäsih; ari
kami djeung Ama bakal saroemping ka
noe kitoe teh, toeloej linggih di mane-
24 hanana. 'Noe teu njaäh ka kami, moal
nĕtĕpkeun ka piwoeroek kami; ari pi-
woeroek noe kadenge koe maraneh, [p]
lain anoe kami pribadi, satĕgĕsna ka-
goengan Rama, noe miwarang kami teja.

a p. 12 : 26; 17 : 24. *b* p. 11 : 16. *c* Ibr. 7 : 25; 9 : 8; 1 Petr. 1 : 21. *d* p. 12 : 45. *e* p. 10 : 38; 17 : 21. *f* p. 5 : 19; 8 : 28. *g* Mark. 11 : 23; 16 : 17. *h* Lal. 2 : 41; 5 : 15. *i* p. 15 : 7; 16 : 23. *j* p. 5 : 23. *k* p. 15 : 10; 1 Joh. 5 : 3. *l* p. 7 : 39. *m* Mat. 28 : 20. *n* p. 16 : 16. *o* Loek. 6 : 16. *p* p. 7 : 16.

25 Eta pĕrkara koe kami geus dilahir-
keun ka maraneh teh meungpeung reu-
26 reudjeungan. 'Tatapi [a] ari Panglipoer
teja mah, nja eta Roh Soetji, anoe koe
Rama rek dipiwarang koe djĕnĕngan
kami, [b] eta teh bakal ngawoeroekkeun
saniskara ka maraneh, sarta bakal ngi-
ngĕtkeun ka maraneh sakoer-sakoer noe
koe kami geus dilahirkeun ka maraneh.
27 'Kami ninggalan [c] kasĕnangan ka ma-
raneh; kasĕnangan kami teh koe kami
dibikeun ka maraneh; ari kami mah
mere teh ka maraneh lain sapĕrti mere-
na doenya. Hate maraneh oelah kalĕlĕ-
28 ban, djeung oelah geder. 'Koe maraneh
kadenge pilahir kami ka maraneh anoe
kijeu teja: [d] kami rek ijang, sarta datang
deui ka maraneh. Oepama ĕnja maraneh
teh njaäh ka kami, tangtoe pada boe-
ngah, pedah kami ngalahir, jen kami
rek ngadeuheus ka Rama; karana Ama
29 teh leuwih ti batan kami. 'Ajeuna eta
koe kami geus dilahirkeun ka maraneh,
samemeh boekti, [e] soepaja maraneh
30 mangsa geus boekti pada pĕrtjaja. 'Ka-
mi teh moal loba deui sasaoeran djeung
maraneh; karana [f] kapala ijeu doenya
rek datang, [g] dĕmi ka kami euweuh pi-
31 milikeunana. 'Tatapi soepaja doenya teh
njahoëun jen kami njaäh ka Rama, [h]
sarta ngalampahkeun sakoemaha noe
koe Rama geus ditimbalkeun ka kami:
geura narangtoeng, hajoe oerang indit ti
dijeu!

a p. 15 : 26. *b* p. 16 : 14; 1 Joh. 2 : 20, 27. *c* p. 16 : 33; Pil. 4 : 7. *d* p. 14 : 3. *e* p. 13 : 19; 16 : 4. *f* p. 12 : 31. *g* Ibr. 7 : 26. *h* p. 10 : 18; 12 : 49.

PASAL 15.

Ijeu kami teh tangkal anggoer noe
saestoe, ari Ama kami pangĕbonanana.
2 'Oenggal-oenggal dahan kami anoe han-
teu boewahan, koe Ama dieuweuhkeun;
dĕmi oenggal-oenggal noe boewahan
mah dibĕrĕsihan koe Ama, [a] sina tam-
3 bah boewahanana. 'Ari maraneh ajeuna
mah [b] geus bĕrĕsih, tina sabab pilahir,
anoe koe kami dilahirkeun ka maraneh
4 teja. 'Masing [c] pada tĕtĕp di djĕro kami,
djeung kami di djĕro maraneh. Sapĕrti
dahan teu bisaeun boewahan koe ma-
neh, ari teu tĕtĕp dina tangkalna ang-
goer mah, nja kitoe deui maraneh, ari
5 teu tĕtĕp di djĕro kami. 'Kami teja tang-
kal anggoer teh, ari maraneh dahan-
dahanna. Saha-saha noe tĕtĕp di djĕro
kami, djeung kami di djĕro manehanana,
eta tangtoe leubeut boewahanana; ka-
rana lamoen teu djeung kami mah, [d] ma-
raneh moal bisa migawe naon-naon.
6 'Oepama aja noe teu tĕtĕp di djĕro kami,
[e] eta mah dipitjeunan ka loewar, sapĕrti
dahan, sarta datang ka garing; dĕmi
geus kitoe dikoempoelkeun, toeloej di-
aloengkeun kana seuneu, seug didoeroek.
7 'Lamoen maraneh tĕtĕp di djĕro kami,
kitoe deui piwoeroek kami tĕtĕp di djĕro
maraneh, [f] naon bae kahajang maraneh
8 soehoenkeun, tanwande dikaboel. 'Eta
matak ngamoeljakeun ka Ama kami, la-
moen maraneh baroewahan leubeut;
9 sarta bakal djaradi moerid kami. 'Sa-
pĕrti Rama geus mikaäsih ka kami, nja
kitoe deui kami geus mikanjaäh ka ma-
raneh; masing pada tĕtĕp dina kanja-
10 ahan kami! 'Lamoen maraneh [g] nges-
toekeun parentah kami, tangtoe tĕtĕp
dina kanjaähan kami, sapĕrti kami geus
ngestoekeun timbalan Ama, sarta tĕtĕp
11 dina kaäsihanana.'Eta pĕrkara koe kami
geus dilahirkeun ka maraneh, [h] soepaja
kaboengahan kami tĕtĕp di maraneh,
kitoe deui kaboengahan maraneh masing
12 datang ka toetoegna. 'Nja ijeu parentah
kami, [i] maraneh teh koedoe silih-pika-
njaäh, sapĕrti kami geus mikanjaäh ka
13 maraneh. 'Euweuh deui noe katjida nja-
ahna, [j] ti batan djalma noe datang ka
14 nalangan pati ka sobat-sobatna. 'Mara-
neh teh djadi sobat kami, lamoen mi-
lampah noe koe kami diparentahkeun
15 ka maraneh. 'Maraneh koe kami moal
disarĕboet deui boedjang; karana ari
boedjang mah teu njahoëun ka noe di-
damĕl koe djoeraganana; ari satĕgĕsna
maraneh teh koe kami disarĕboet sobat,
karana [k] saniskara noe koe kami ka-
denge ti Ama, nja eta koe kami geus
16 dibedjakeun ka maraneh. 'Lain maraneh
anoe milih kami, [l] nja kami anoe milih
maraneh, sarta koe kami geus dipasti-
keun soepaja laleumpang djeung baroe-
wahan, sarta soepaja tĕtĕp boewah ma-
raneh; [m] sangkan maraneh koe Rama
dipasihan naon bae anoe disoehoenkeun
17 koe maraneh koe djĕnĕngan kami. 'Nja
eta [n] koe kami diparentahkeun ka ma-
18 raneh, soepaja silih-pikanjaäh. 'Oepama
[o] doenya geuleuheun ka maraneh, koe-
doe masing njaho maraneh teh, eta geus
geuleuh ka kami ti heula, samemeh ka
19 maraneh. 'Saoepama [p] maraneh kaäsoep
ka doenya, geus tangtoe doenya teh
njaäheun kana milikna; dĕmi tina sabab
maraneh teu kaäsoep ka doenya, sarta
[q] koe kami geus dipilih ti doenya, kitoe
noe matak doenya geuleuheun ka ma-
20 raneh. 'Masing aringĕt ka pilahir, anoe
koe kami dilahirkeun ka maraneh teja:
[r] ari noe djadi boedjang, moal leuwih ti
djoeraganana. Tijap-tijap geus nganijaja
ka kami, tangtoe nganijaja ka maraneh
deui; tijap-tijap geus ngestoekeun piwoe-
roek kami, tangtoe ngestoekeun ka pi-
21 woeroek maraneh deui. 'Ari eta sakabeh
pĕrkara bakal dipigawe koe eta teja ka
maraneh, tina sabab djĕnĕngan kami,
[s] pedah teu njarahoëun ka noe geus mi-
22 warang kami. 'Saoepama kami hanteu
datang mah, [t] sarta teu ngawoeroek ka
darinja, moal barogaeun dosa; dĕmi
ajeuna eta teh moal boga akal njaroem-
23 poetkeun dosana.'Saha-saha noe geuleuh
ka kami, eta geuleuh deui ka Ama kami.
24 'Saoepama kami di pĕlĕbah eta djalma
hanteu milampah padamĕlan, anoe tara
pisan dipigawe koe noe sedjen deui mah,
moal barogaeun dosa; [u] dĕmi ajeuna koe
eta teh geus katarendjo, kilang kitoe ge
gareuleuheun ka kami sarta ka Ama ka-
25 mi. 'Tatapi noe matak kitoe, soepaja
kalaksanakeun anoe dioengĕlkeun dina
toret maranehanana kijeu: [v] Ari eta
pada migeuleuh ka koering, tapi taja
26 sababna. 'Dĕmi mangsa soemping [w]

Panglipoer teh, anoe koe kami rek di-
djoeroengkeun ka maraneh ti Rama, nja
eta Roh kajaktian, anoe ka loewar ti
Rama teja, eta djadi saksi mĕrtelakeun
27 kami. 'Ari maraneh ge pada [x] djadi saksi,
sabab reureudjeungan djeung kami ti
barangmimiti pisan.

a Pil. 1 : 10, 11. *b* p. 13 : 10. *c* p. 6 : 56. *d* 2 Kor. 3 : 5. *e* Jĕh. 15 : 4. *f* Mark. 11 : 24; p. 14 : 13. *g* p. 14 : 15. *h* p. 17 : 13. *i* p. 13 : 34. *j* Roem 5 : 6. *k* p. 8 : 26; 14 : 10. *l* p. 13 : 18. *m* p. 16 : 23. *n* p. 13 : 34. *o* 1 Joh. 3 : 13. *p* p. 17 : 14. *q* Gal. 1 : 4. *r* p. 13 : 16. *s* p. 16 : 3. *t* p. 10 : 25. *u* p. 10 : 37, 38. *v* Djab. 35 : 19; 69 : 5. *w* p. 14 : 16, 26. *x* Lal. 1 : 8; 5 : 32.

PASAL 16.

Eta pĕrkara koe kami geus dilahirkeun
ka maraneh, [a] soepaja maraneh oelah
2 datang ka titadjong. 'Djalma teh [b] bakal
naroendoeng maraneh ti djĕro masigit;
samalah pidatangeun waktoe, didinja
teh saha-saha noe maehan ka maraneh,
3 eta panjanana ngabakti ka Allah. 'Anoe
matak bakal migawe kitoe ka maraneh,
[c] sabab hanteu njarahoĕun ka Rama
4 sarta ka kami. 'Ari eta pĕrkara, noe
matak koe kami dilahirkeun ka mara-
neh teh, [d] soepaja maraneh, dimana
geus tĕpi waktoena, pada aringĕt jen
koe kami geus dilahirkeun ka maraneh.
Dĕmi eta pĕrkara koe kami hanteu dila-
hirkeun ka maraneh ti mimitina, tina
sabab kami reureudjeungan djeung ma-
5 raneh. 'Ajeuna kami dek ngadeuheus ka
noe geus miwarang kami; ari maraneh
taja noe nanjakeun kijeu: Andjeun ka
6 mana nja piangkateun? 'Satĕgĕsna tina
sabab kami ngalahirkeun kitoe ka ma-
raneh, [e] noe matak hate maraneh pinoeh
7 koe nalangsa. 'Ari kami ngalahir ka ma-
raneh anoe sajaktina: pimangpaäteun ka
maraneh lamoen kami ijang; karana
oepama kami hanteu ijang mah, [f] Pang-
lipoer teja moal waka soemping ka ma-
raneh; dĕmi samangsa kami geus ijang,
koe kami rek didjoeroengkeun ka ma-
8 raneh. 'Ari eta teh, sanggeusna soem-
ping, bakal ngawĕwĕleh ka doenya tina
hal dosa, tina hal kabĕnĕran, djeung tina
9 hal hoekoeman. 'Ari tina hal dosa, koe
sabab maranehanana hanteu pĕrtjaja ka
10 kami; 'tina hal kabĕnĕran, koe sabab
kami ngadeuheus ka Ama kami, sarta
koe maraneh hanteu katarendjo deui;
11 'tina hal hoekoeman, [g] koe sabab kapala
12 ijeu doenya geus dihoekoeman. 'Reja
keneh kami pingalahirkeuneun ka ma-
raneh, tatapi ari maraneh ajeuna moal
13 koewat pinanggoengeun eta. 'Dĕmi
mangsa eta teh geus soemping, nja Roh
kajaktian teja, [h] tangtoe noejoen mara-
neh ka sagala kajaktian; karana [i] moal
ngalahir kahojongna koe andjeun; satĕ-
gĕsna sakoer noe kadangoe koe an-
djeunna, nja eta noe bakal dilahirkeun
teh, sarta bakal ngawartakeun ka mara-
14 neh pika-hareupeunana. 'Nja eta teh
bakal ngamoeljakeun ka kami; karana
pinjandakeunana ti anoe kami, toeloej
15 diwartakeun ka maraneh. 'Saniskara ka-
goengan Rama, [j] nja anoe kami. Kitoe
noe matak kami ngalahir, jen pinjanda-
keunana teh ti anoe kami, toeloej di-
16 wartakeun ka maraneh. 'Sakeudeung
deui maraneh moal nendjo ka kami;
[k] tidinja sakeudeung deui maraneh bakal
nendjo ka kami; karana kami rek nga-
17 deuheus ka Rama. 'Geus kitoe moeridna
sawareh ngaromong djeung batoerna:
Naon eta noe dilahirkeun ka oerang teh:
sakeudeung deui maraneh moal nendjo
ka kami, tidinja sakeudeung deui mara-
neh bakal nendjo ka kami; kitoe deui:
karana kami rek ngadeuheus ka Rama?
18 'Ari aromongna: Naon eta noe dilahir-
keun sakeudeung deui teh? Hanteu
ngarti oerang mah anoe dilahirkeun teh.
19 'Dĕmi Jesoes waspaoseun jen haraja-
ngeun naros; ladjĕng ngalahir ka moe-
rid: Naha maraneh silih-tanjakeun anoe
dipilahir koe kami kijeu teja: sakeu-
deung deui maraneh moal nendjo ka
kami, tidinja sakeudeung deui maraneh
20 bakal nendjo ka kami? 'Satĕmĕn-tĕmĕn-
na, kami ngalahir ka maraneh: maraneh
teh bakal tjareurik sarta djĕdjĕritan,
tatapi doenya mah bakal atoheun; ari
maraneh teh bakal njorang nalangsa,
[l] tatapi eta kanalangsaän maraneh ba-
21 kal digantian koe kaboengahan. 'Ari
awewe, [m] mangsa keur ngadjoeroe, boga
kasoesah, sabab geus tĕpi ka waktoena;
dĕmi geus didjoeroekeun orokna mah,
geus teu ingĕt kana kasoekĕranana ba-
waning kaboengahan, pedah aja hidji
djalma mantas didjoeroekeun ka doenya.
22 'Nja kitoe keneh maraneh ajeuna keur
nalangsa; tatapi kami bakal manggihan
deui ka maraneh, geus kitoe [n] hate ma-
raneh boengah, sarta moal aja noe

ngarĕboet eta kaboengahan maraneh
23 teh. 'Di poë harita maraneh moal na-
njakeun naon-naon deui ka kami. Sa-
tĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka ma-
raneh: [o] naon bae noe disoehoenkeun
koe maraneh ka Rama koe djĕnĕngan
kami, koe andjeunna tangtoe dipasih-
24 keun ka maraneh. 'Datang ka ajeuna
maraneh tatjan nĕnĕda naon-naon koe
djĕnĕngan kami. Koedoe nĕnĕda, tang-
toe dipaparin, [p] soepaja kaboengahan
maraneh datang ka toetoegna.

a Mat. 13 : 21. *b* p. 12 : 42. *c* p. 15 : 21; 1 Kor. 2 : 8. *d* p. 13 : 19. *e* p. 14 : 1. *f* p 7 : 39. *g* p. 12 : 31. *h* p. 8 : 32. *i* p. 12 : 49. *j* p. 17 : 10. *k* p. 14 : 19, 28. *l* Jĕr. 31 : 13. *m* Jĕs. 26 : 17. *n* p. 20 : 20. *o* p. 14 : 13; 15 : 16. *p* p. 15 : 11.

25 Eta pĕrkara koe kami geus dilahir-
keun ka maraneh koe misil-misil. Tatapi
pidatangeun waktoe, didinja teh kami
moal ngalahir deui ka maraneh koe mi-
sil, [a] tangtoe sagĕblasna bae nja nga-
26 wartakeun Rama ka maraneh. 'Di poë
harita maraneh bakal nĕnĕda koe djĕ-
nĕngan kami; sarta kami moal ngalahir
ka maraneh, jen kami bakal mangnĕ-
27 dakeun maraneh ka Rama; 'karana [b]
Rama miasih ka maraneh koe mantĕn,
pedah maraneh mikanjaäh ka kami, sarta
pĕrtjaja jen kami teh ka loewar ti Allah.
28 'Kami [c] ka loewar teh nja ti Rama, sarta
geus datang ka doenya; kitoe deui ajeuna
kami ninggalkeun doenya, rek ngadeu-
29 heus ka Rama. 'Pok mioendjoek moe-
rid-moeridna: Tah, ajeuna andjeun nga-
lahir teh sagĕblasna bae, hanteu nga-
30 lahir koe misil. 'Ajeuna simkoering geus
pada tĕrang, [d] andjeun teh langkoeng
oeninga saniskantĕn pĕrkawis, sarĕng
teu koedoe-koedoe aja noe naros ka an-
djeun. Nja eta kitoe noe mawi simkoe-
ring pada pĕrtjaja, jen andjeun ka loe-
31 war teh ti Allah. 'Walonan Jesoes ka
32 moerid: Pĕrtjaja maraneh ajeuna? 'Ka-
njahokeun koe maraneh, pidatangeun
waktoe, ajeuna ge geus nĕpi, [e] didinja
maraneh bakal dipabalĕntjarkeun saĕng-
gonna-saĕnggonna, ari kami koe mara-
neh ditinggalkeun sorangan bae; halta
[f] kami moal sorangan, sabab Rama noe
33 njarĕngan ka kami. 'Eta pĕrkara koe
kami geus dilahirkeun ka maraneh, [g]
soepaja maraneh boga kasĕnangan lan-
taran kami. Ari di doenya maraneh pi-
manggiheun kasoekĕran; tatapi masing
gĕnah bae hate, da kami geus ngalah-
keun doenya.

a Lal. 1 : 3. *b* p. 14 : 21; 17 : 8. *c* p. 13 : 3. *d* p. 21 : 17. *e* Mat. 26 : 56. *f* p. 8 : 29. *g* p. 14 : 27.

PASAL 17.

Nja kitoe pilahir Jesoes; ladjĕng [a] ni-
ngali ka langit, sarta oendjoekan:
Noen Ama! geus dongkap ka waktoena;
[b] moegi ngamoeljakeun ka Poetra Ama,
soepaja Poetra kitoe deui ngamoelja-
2 keun ka Ama. 'Sapĕrtos Ama [c] geus
maparin kawasa ka Poetra ka sakabeh-
na daging, soepaja Poetra mere hiroep
noe langgĕng ka sadajana, noe koe Ama
3 geus dipaparinkeun ka Poetra. 'Nja kijeu
hiroep noe langgĕng teh, oepami djalma
nganjahokeun ka Ama, Allah noe noeng-
gal sarĕng noe sajaktosna; kitoe deui
ka Jesoes Kristoes, noe geus dipiwarang
4 koe Ama. 'Simkoering geus ngamoelja-
keun Ama di boemi; [d] simkoering pa-
rantos ngalampahkeun padamĕlan, anoe
koe Ama ditimbalkeun ka simkoering
5 teja. 'Ari ajeuna, noen Ama! moegi nga-
moeljakeun ka simkoering dina pangkon
Ama, [e] koe kamoeljaän gadoeh simkoe-
ring di salira Ama, ti memeh aja doenya
6 teja. 'Simkoering teh geus netelakeun
padjĕnĕngan Ama ka djalma-djalma, noe
koe Ama dipaparinkeun ka simkoering
[f] ti doenya. Ari eta awitna kagoengan
Ama, koe Ama dipaparinkeun ka sim-
koering, sarĕng geus ngarestokeun pa-
7 ngandika Ama. 'Dangĕt ajeuna pada
ngahartieun, jen saniskantĕn anoe koe
Ama dipaparinkeun ka simkoering, saes-
8 toena ti Ama. 'Karantĕn ari sadajana
pilahir, anoe koe Ama dipaparinkeun ka
simkoering, koe simkoering geus dise-
renkeun ka dinja; dĕmi koe eta dita-
rampi, sarĕng pada ngahartieun saes-
toena, [g] jen simkoering ka loewar teh
nja ti Ama, kitoe deui pada pĕrtjaja
jen Ama noe miwarang simkoering.
9 'Simkoering mangnĕdakeun maraneha-
nana; simkoering hanteu mangnĕdakeun
doenya, mangnĕdakeun teh sadajana noe
koe Ama dipaparinkeun ka simkoering;
10 karantĕn nja kagoengan Ama. 'Ari sa-
niskantĕn kagadoeh simkoering, nja ka-
goengan Ama; kitoe deui [h] saniskantĕn
kagoengan Ama, nja kagadoeh simkoe-
ring; sarĕng simkoering geus dimoelja-
11 keun di djĕro maranehanana.'Simkoering

geus hanteu aja di doenya, ari eta
mah araja di doenya, dĕmi simkoering
teh rek marĕk ka Ama. Noen Ama noe
langkoeng soetji! moegi-moegi ngaraksa
ka eta teh, sangkan mantĕp ka padjĕ-
nĕngan Ama, noe koe Ama geus dipa-
parinkeun ka simkoering; soepaja djadi
sahidji, [i] sapĕrtos Ama sarĕng simkoe-
12 ring. 'Keur mangsa simkoering reureu-
djeungan keneh sarĕng eta di doenya,
diraksa koe simkoering, sangkan man-
tĕp ka padjĕnĕngan Ama. Noe koe Ama
dipaparinkeun ka simkoering, koe sim-
koering geus diraksa, sarĕng sabatoer
eta taja noe dongkap ka leungit, [j] ka-
djabi anak katjilakaän teja, soepaja ka-
13 laksanakeun Kitab. 'Ari ajeuna simkoe-
ring rek marĕk ka Ama, sarĕng ngoen-
djoekkeun ijeu teh di doenya, soepaja
eta pada gadoeheun kaboengahan sim-
koering dina dirina, [k] sarĕng dongkap
14 ka toetoegna. 'Simkoering geus njeren-
keun pangandika Ama ka darinja; ari
doenya geuleuheun ka darinja, [l] tina
sabab teu kaäsoep ka doenya, sapĕrtos
lĕbah simkoering kitoe deui teu kaäsoep
15 ka doenya. 'Simkoering lain nĕnĕda,
moegi eta teh koe Ama ditjandak ti
doenya; sajaktosna mah [m] moegi koe
16 Ama diraksa ti noe goreng. 'Ari eta teh
teu kaäsoep ka doenya, sapĕrtos [n] lĕbah
simkoering kitoe deui teu kaäsoep ka
17 doenya. 'Moegi eta pada disoetjikeun
dina kajaktosan Ama; ari pangandika
18 Ama nja eta kajaktosan teja. 'Sapĕrtos
Ama [o] miwarang simkoering ka doenya,
nja kitoe deui eta teh koe simkoering
19 geus pada dititah ka doenya. 'Sarĕng
[p] simkoering njoetjikeun diri pribadi pi-
keun maranehanana, soepaja eta ge pada
20 disoetjikeun dina kajaktosan. 'Sarĕngna
deui simkoering teh lain mangnĕdakeun
eta woengkoel, mangnĕdakeun deui sa-
dajana noe bakal pĕrtjaja ka simkoering
koe lantaran piwoeroek maranehanana;
21 'soepaja [q] sadajana teh djadi sahidji,
sapĕrtos Ama di djĕro simkoering, sa-
rĕng simkoering di djĕro Ama, sang-
kan eta ge djadi sahidji di djĕro Ama
sarawoeh simkoering; soepaja doenya
teh pĕrtjajaeun, jen Ama noe geus mi-
22 warang simkoering. 'Sarĕng simkoering
ka eta teh geus mere kamoeljaän, anoe
koe Ama dipaparinkeun ka simkoering
teja; soepaja djadi sahidji, sapĕrtos Ama
23 sarĕng simkoering sahidji; 'simkoering
di djĕro maranehanana, ari Ama di djĕro
simkoering, soepaja masing sampoerna
dina kahidjianana; sangkan doenya teh
nganjahokeun, jen Ama noe geus mi-
warang simkoering, sarĕng mikaäsih ka
darinja, sakoemaha Ama mikaäsih ka
24 simkoering. 'Noen Ama! kahajang teh,
[r] ari noe koe Ama dipaparinkeun ka sim-
koering teja, moegi sina reureudjeungan
sarĕng simkoering di ĕnggon noe diajaän
koe simkoering; soepaja narendjo ka-
moeljaän, anoe koe Ama geus dipaparin-
keun ka simkoering; karantĕn Ama geus
mikaäsih ka simkoering ti memeh nga-
25 dĕgkeunana doenya. 'Noen, Ama noe
langkoeng adil! [s] doenya teh teu nga-
njahokeun ka Ama, ari simkoering mah
nganjahokeun ka Ama, sarĕng ari eta
mah pada ngahartieun, jen Ama noe
26 miwarang simkoering. 'Sarĕng simkoe-
ring ka eta teh geus ngawartakeun pa-
djĕnĕngan Ama, sarta bade diwartakeun
deui; soepajana kaäsihan, anoe koe Ama
dianggo miasih ka simkoering teja, sina
aja di djĕro eta; kitoe deui simkoering
piajaeun di djĕro eta.

a p. 11:41. *b* p. 12:23, 28. *c* p. 3:35; 5:21. *d* p. 4:34. *e* p. 1:1; Pil. 2:6. *f* p. 15:19. *g* p. 16:27, 30. *h* p. 16:15. *i* p. 10:30. *j* p. 13:18. *k* p. 15:11. *l* p. 15:19. *m* 2 Tes. 3:3. *n* p. 8:23. *o* p. 20:21. *p* 2 Kor. 5:15; Ibr. 10:9, 10. *q* Lal. 4:32. *r* p. 12:26; 14:3. *s* p. 16:3, 27.

PASAL 18.

Sanggeus Jesoes ngalahir kitoe, [a] la-
djĕng angkat djeung moerid-moeridna
ka peuntaseun tji Kidron; di dinja aja
hidji kĕbon, eta toeloej diasoepan koe
2 Jesoes djeung moerid-moeridna. 'Ari
Joedas, anoe ngahijanat ka andjeunna
teja, njahoëun oge ka eta ĕnggon, doe-
meh Jesoes geus mindĕng koempoelan di
3 dinja djeung moerid-moeridna. 'Sanggeus [b]
Joedas nampa barisan sarta patjalang-pa-
tjalang ti panghoeloe-panghoeloe agoeng
djeung ti ahli-ahli parisi, toeloej datang
ka dinja mawa lantera djeung obor sarta
4 pakarang-pakarang. 'Geus kitoe Jesoes,
[c] doemeh oeningaeun ka saniskara noe
pinaradjangeun ka salira andjeunna, la-
djĕng ka loewar, bari ngalahir ka eta
djalma: Saha noe ditejangan koe mara-
5 neh? 'Wangsoelanana: Jesoes, oerang
Nasaret. Lahiran Jesoes ka eta: Nja

ijeu kami. Malah Joedas ge, anoe nga-
hijanat ka andjeunna teja, nangtoeng
6 di lĕbah eta djalma-djalma. 'Dĕmi keur
mangsa Jesoes ngalahir ka darinja: Nja
ijeu kami, seug pada maloendoer, toeloej
7 tidjarĕngkang. 'Ladjĕng mariksa deui ka
eta djalma-djalma: Saha teja noe dite-
jangan koe maraneh teh? Aromongna:
8 Jesoes, oerang Nasaret. 'Ari walonan
Jesoes: Ongkoh kami geus ngalahir ka
maraneh, jen nja ijeu kami teh. Lamoen
ĕnja narejangan kami, eta mah ingkeun
9 bae, sina laleumpang. 'Noe matak kitoe,
soepaja kalaksanakeun anoe dipilahir
koe andjeunna teja: [d] Ti sakoer noe koe
Ama dipaparinkeun ka simkoering, sim-
koering teu kaleungitan sahidji-hidji
10 atjan. 'Geus kitoe Simon Petroes, anoe
njoren pĕdang, seug njaboet pĕdangna,
toeloej ngadek ka badega panghoeloe
agoeng, rampoeng tjeulina ti katoehoe.
11 Ari ngaran badega teja Malkoes. 'La-
djĕng Jesoes ngalahir ka Petroes: Geura
asoepkeun pĕdang maneh ka sarangkana.
Ari [e] loemoer, anoe koe Rama dipaparin-
keun ka kami teh, naha eta koe kami
oelah diinoem? *a* Mat. 26 : 36; Mark. 14 : 32;
Loek. 22 : 39. *b* Mat. 26 : 47; Mark. 14 : 43; Loek.
22 : 47. *c* p. 13 : 1. *d* p. 17 : 12. *e* Mat. 20 : 22; 26 : 39.

12 Geus kitoe eta barisan djeung koe-
mĕndang sarta patjalang oerang Jahoedi
teja narangkĕp ka Jesoes, sarta toeloej
13 dibanda. 'Tidinja [a] diariringkeun ka An-
nas heula; karana eta teh mitoha Ka-
japas, anoe djĕnĕng panghoeloe agoeng
14 dina taoen harita. 'Ari Kajapas teh, nja
eta noe mamatahan ka oerang Jahoedi
teja, [b] jen pimangpaäteun paeh hidji
djalma ngagantian eta bangsa.
a Mat. 26 : 57; Mark. 14 : 53; Loek. 22 : 54. *b* p. 11 : 50.

15 Ari [a] Simon Petroes noetoerkeun ka
Jesoes, djeung [b] hidji moerid noe sedjen.
Dĕmi eta moerid teh geus kaoeninga
koe panghoeloe agoeng, sarta asoep
ka boeroean panghoeloe agoeng barĕng
16 djeung Jesoes. 'Tatapi Petroes nang-
toeng di loewar pĕlĕbah panto. Tidinja
moerid noe hidji deui, anoe kaoeninga
koe panghoeloe agoeng teja, seug ka
loewar, toeloej pasini djeung awewe toe-
kang ngadjaga panto, geus kitoe Petroes
17 dibawa asoep. 'Ari [c] eta boedjang awewe,
toekang ngadjaga panto teja, seug ngo-
mong ka Petroes: Maneh teu kaäsoep
moerid eta djalma? Ari djawabna: Han-
18 teu koela mah. 'Dĕmi badega djeung
patjalang geus miroen seuneu koe arĕng,
wantoe keur waktoe tiris; sarta narang-
toeng di dinja sidoeroe. Ari Petroes
nangtoeng tjampoer djeung eta, sarta
sidoeroe. *a* Mat. 26 : 58; Mark. 14 : 54; Loek. 22 : 54.
b p. 20 : 2. *c* Mat. 26 : 69.

19 Geus kitoe panghoeloe agoeng marik-
sakeun ka Jesoes hal moerid-moeridna,
20 djeung hal piwoeroekna. 'Ngawangsoel
Jesoes ka dinja: Kaoela misaoer teh ka
doenya [a] sagĕblasna pisan; kaoela sala-
wasna ngawoeroek di masigit sarta di
kabah, ĕnggon koempoelan sakabeh oe-
rang Jahoedi; ari di noe boeni mah ka-
21 oela teu pisan misaoer naon-naon. 'Naha
adjĕngan mariksa ka kaoela? Geura pa-
riksakeun bae ka noe ngadarenge anoe
koe kaoela dipisaoerkeun ka maraneha-
nana; nja eta noe njarahoëun ka noe
22 geus dipisaoerkeun koe kaoela. 'Mangsa
Jesoes ngalahir kitoe, seug hidji patja-
lang anoe nangtoeng deukeut njabok ka
Jesoes, sarta ngomong: [b] Naha maneh
ngadjawab kitoe ka panghoeloe agoeng?
23 'Ngawalon Jesoes ka eta teh: Oepama
salah kami nja ngomong, geura tetela-
keun kasalahanana; oepama bĕnĕr, naha
24 maneh mana njabok ka kami? '(Dĕmi
koe Annas andjeunna geus dikirimkeun
ka Kajapas, panghoeloe agoeng, sarta
dibanda.) *a* p. 7 : 26. *b* Lal. 23 : 4.

25 Ari Simon Petroes nangtoeng sarta
sidoeroe. Tidinja aja noe ngaromong ka
Petroes: Maneh teu kaäsoep moerid itoe?
Ari Petroes teh ngunglĕs, pokna: Hanteu
26 koela mah. 'Aja hidji badega panghoeloe
agoeng, baraja eta noe koe Petroes di-
kadek tjeulina teja, pok ngomong: Naha
maneh lain katendjo koe koela di kĕbon
27 reureudjeungan djeung itoe? 'Ari Petroes
ngunglĕs deui. [a] Gantjangna hajam teh
kongkorongok. *a* p. 13 : 38.

28 Geus kitoe [a] pada ngiringkeun Jesoes
ti Kajapas ka gĕdong pangadilan. Sarta
isoek-isoek pisan. Tatapi [b] hanteu ara-
soep ka pangadilan, hajangeun oelah
kanadjisan, soepaja kongang ngadalahar
29 paska.'Toeloej Pilatoes ka loewar, njam-
peurkeun ka darinja, bari mariksa: Koe-
maha maraneh noe matak ngĕlakkeun
30 eta djalma? 'Seug pada ngawangsoel,
kijeu wangsoelananana ka Pilatoes: Oepa-
ma eta lain bangsat, koe simkoering

31 teh moal koengsi disanggakeun. 'Nga-
lahir Pilatoes ka darinja: Eta teh geura
bawa bae koe maraneh, seug hoekoe-
man noeroetkeun toret maraneh! Ari
pioendjoek oerang Jahoedi ka Pilatoes:
Simkoering mah teu diwidian ngahoe-
32 koem maehan. 'Noe matak kitoe, soe-
paja kalaksanakeun pilahir Jesoes anoe
dilahirkeun teja, [c] nawiskeun pětana
maot anoe bakal kasorang koe andjeunna.

a Mat. 27:1; Mark. 15:1; Loek. 22:66. *b* Lal. 10:28; 11:3. *c* Mat. 20:19.

33 Tidinja Pilatoes lěbět deui ka panga-
dilan, [a] sarta njaoer Jesoes; seug nga-
lahir ka andjeunna: Ěnja maneh teh Ra-
34 dja oerang Jahoedi? 'Wangsoelan Je-
soes: Ari andjeun noe matak ngalahir
kitoe teh nijat pribadi, atawa aja noe
mopojan ka andjeun tina hal kaoela?
35 'Walonan Pilatoes: Na kami teh oerang
Jahoedi? Bangsa maneh djeung panghoe-
loe-panghoeloe agoeng geus pada njang-
gakeun maneh ka kami; maneh teh mi-
36 gawe naon? 'Wangsoelan Jesoes: [b] Ari
karadjaän kaoela mah lain ti ijeu doenya.
Saoepama karadjaän kaoela ti ijeu doenya
mah, geus tangtoe rahajat-rahajat ka-
oela manglawankeun, soepaja kaoela
oelah datang ka diselehkeun ka oerang
Jahoedi; ari ajeuna karadjaän kaoela
37 teh lain ti dijeu. 'Lahiran Pilatoes ka
andjeunna: Djadi ěnja maneh teh radja?
Wangsoelan Jesoes: Lěrěs pilahir an-
djeun, kaoela teh radja. [c] Kijeu noe ma-
tak kaoela didjoeroekeun, sarta kijeu
noe matak datang ka doenya, soepaja
kaoela měrtelakeun kajaktian. [d] Oenggal-
oenggal djalma noe ti kajaktian, tangtoe
38 ngadengekeun sowara kaoela. 'Lahiran
Pilatoes ka andjeunna: Naon kajaktian
teh? Ari geus ngalahir kitoe, toeloej
ka loewar deui, njampeurkeun ka oerang
Jahoedi, sarta ngalahir ka darinja: Koe
kami teu kapanggih dosa eta djalma.
39 'Tatapi maraneh boga adat, ari dina
mangsa paska kami sok ngaleupaskeun
hidji djalma adjang maraneh. Koemaha
kahajang, kami koedoe ngaleupaskeun
eta Radja oerang Jahoedi adjang ma-
40 raneh? 'Tidinja kabeh pada raong, ki-
jeu pokna: Oelah eta, koedoe Barabas!
Děmi Barabas teja dosana maehan
djalma.

a Mat. 27:11; Mark. 15:2; Loek. 23:3. *b* p. 6:15; 17:16. *c* 1 Tim. 6:13. *d* p. 8:47.

PASAL 19.

Ari geus kitoe [a] Jesoes ditjandak koe
2 Pilatoes, sarta toeloej dirangket. 'Ti-
dinja [b] sěrdadoe ngaranjam makoeta
tjoetjoek, seug dipakekeun ka masta-
kana, sarta diharoedoeman haroedoem
3 noe woengoe, 'bari ngaromong: Assa-
lam alaekoem, Radja oerang Jahoedi!
4 Djeung pada njabokan. 'Geus kitoe Pi-
latoes ka loewar deui, sarta ngalahir
ka oerang Jahoedi: Geura djareueung,
eta koe kami dibidjilkeun ka maraneh,
soepaja maraneh pada njaho, [c] koe kami
5 teu kapanggih dosana. 'Ladjěng Jesoes
bidjil, nganggo makoeta tjoetjoek djeung
haroedoem woengoe teja. Ngalahir Pi-
latoes ka darinja: Geura tarendjokeun
6 djalma teh! 'Barang andjeunna katendjo
koe para panghoeloe agoeng djeung koe
patjalang-patjalang, toeloej pada raong,
kijeu pokna: Gantoengkeun dina kai-
dipalang! gantoengkeun dina kai-dipa-
lang! Ngalahir Pilatoes ka darinja:
[d] Geura koe maraneh bae bawa, seug
gantoengkeun dina kai-dipalang; karana
koe kami mah teu kapanggih dosana.
7 'Ari wangsoelan oerang Jahoedi ka Pi-
latoes: Simkoering teh gadoeh toret;
[e] ari noeroetkeun toret simkoering mah
eta djalma koedoe dipaehan, sabab nga-
djěněngkeun maneh [f] Poetra Allah.
8 'Mangsa Pilatoes ngadangoe omongan
9 kitoe, beuki tambah sijeuneun bae; 'toe-
loej [g] lěbět deui ka pangadilan, sarta
ngalahir ka Jesoes: Ari maneh ti mana
nja asal? Tatapi Jesoes [h] teu pisan nga-
10 wangsoel. 'Tidinja Pilatoes ngalahir deui
ka andjeunna: Naha maneh teh moal
ngomong ka kami? Karah teu njaho,
jen kami boga kawasa ngagantoengkeun
maneh dina kai-dipalang, kitoe deui bo-
11 ga kawasa ngaleupaskeun maneh? 'Ari
wangsoelan Jesoes: Andjeun teh moal
kawasa ngagorengan ka kaoela, [i] la-
moen hanteu dipaparinkeun ka andjeun
ti loehoer mah. Koe sabab eta, noe geus
njerenkeun kaoela ka andjeun, leuwih
12 gěde dosana. 'Ti harita Pilatoes neja-
ngan pidjalaneun keur ngaleupaskeun
Jesoes. Tatapi oerang Jahoedi teh pada
raong, kijeu pokna: Oepama eta djalma
koe andjeun dileupaskeun mah, moal
djadi sobat ka praboe. Saha-saha noe

ngadjĕnĕngkeun maneh radja, [j] ngaba-
13 haän ka praboe. 'Sanggeus Pilatoes nga-
dangoe omongan kitoe, toeloej Jesoes
dibidjilkeun; geus kitoe gek linggih [k]
dina korsi pangadilan, di ĕnggon noe
ngaran Litostrotos, ari koe basa Ibrani
14 Gabata. 'Harita teh [l] poë paragi nja-
dijakeun paska, [m] kira-kira djam noe
kagĕnĕp. Pok Pilatoes ngalahir ka oe-
rang Jahoedi: Geura tareudjokeun Ra-
15 dja maraneh! 'Tatapi eta pada sosowak:
[n] Singkirkeun! singkirkeun! gantoeng-
keun dina kai-dipalang! Ari lahiran Pi-
latoes ka darinja: Naha kami teh koe-
doe ngagantoengkeun Radja maraneh
dina kai-dipalang? Wangsoelan para
panghoeloe agoeng: Simkoering teh teu
16 gadoeh deui radja djaba ti praboe. 'Dĕmi
geus kitoe [o] koe Pilatoes Jesoes dise-
lehkeun ka oerang Jahoedi, sina digan-
toengkeun dina kai-dipalang. Tidinja
Jesoes ditjokot, toeloej diariringkeun.

a Mat. 27 : 26. *b* Mat. 27 : 27; Mark. 15 : 16. *c* p. 18 : 38. *d* p. 18 : 31. *e* 3 Moesa 24 : 16. *f* p. 5 : 18; 10 : 33. *g* p. 18 : 33. *h* Mat. 27 : 12. *i* Roem 13 : 1. *j* Lal. 17 : 7. *k* Mat. 27 : 19. *l* Mark. 15 : 42. *m* Mat. 27 : 45. *n* Loek. 23 : 18. *o* Mat. 27 : 31; Loek. 23 : 25.

17 Ladjĕng [a] Jesoes manggoel kai-dipa-
lang pikeunna, seug ka loewar, angkat
ka noe disĕboet ĕnggon Tangkorek, ari
18 koe basa Ibrani disĕboet Golgota. 'Nja
di dinja digantoengkeunana dina kai-
dipalang; sarta aja doewa djalma noe
direudjeungkeun djeung andjeunna, ken-
19 tja-katoehoe, ari Jesoes di tĕngah. 'Sarta
Pilatoes njĕratkeun toelisan, seug ditĕ-
rapkeun dina kai-dipalang; kijeu oenina
noe disĕratkeun teh: JESOES, OERANG NASA-
20 RET, RADJA OERANG JAHOEDI. 'Ari eta toe-
lisan kawatja koe oerang Jahoedi loba
pisan; wantoe-wantoe ĕnggon Jesoes di-
gantoengkeun dina kai-dipalang teh deu-
keut ka nagara, sarta ditoeliskeunana
koe basa Ibrani, koe basa Joenani, djeung
21 koe basa Roem. 'Tidinja para panghoeloe
agoeng oerang Jahoedi aroendjoekan ka
Pilatoes: Moegi oelah njĕratkeun: Radja
oerang Jahoedi; saena moedoe kijeu, jen
eta geus ngomong: Kami teh Radja oe-
22 rang Jahoedi. 'Ngawalon Pilatoes: Noe
geus ditoeliskeun koe kami, nja eta ĕng-
geus koe kami ditoeliskeun teh.

a Mat. 27 : 31; Mark. 15 : 22; Loek. 23 : 26.

23 Dĕmi [a] sĕrdadoe teja, sanggeus nga-
gantoengkeun Jesoes dina kai-dipalang,
seug njarokot panganggona, sarta di-
bagi opat bagian, hidji sĕrdadoe saba-
gian sewang, sarta djeung djoebahna.
Ari eta djoebah teu make kapoetan, ti
loehoer tĕroes, beunang ninoen salantjar
24 bae. 'Toeloej ngaromong djeung batoer-
na: Eta koe oerang oelah disoëhkeun,
anggoer lotĕrekeun, mana bae noe boga
milik. Noe matak kitoe, soepaja kalak-
sanakeun pilahir Kitab anoe kijeu oenina:
[b] Eta geus pada ngabagikeun papakean
koering sarĕng batoer-batoerna, sarĕng
djoebah koering pada ngalotĕrekeun koe
dadoe. Nja kitoe dipilampahkeunana koe
25 sĕrdadoe teh. 'Dĕmi deukeut ka kai-di-
palang Jesoes [c] ngaradĕg iboena, djeung
saderek iboena, nja eta Maria pamadji-
kan Klopas, kitoe deui Maria Magdalena.
26 'Ana Jesoes ningali iboena, djeung [d]
moerid noe dipikaäsih teja nangtoeng
babarĕngan, ladjĕng ngalahir ka iboena:
Eh [e] njai! tingali, nja eta poetra an-
27 djeun. 'Ladjĕng ngalahir ka moerid teh:
Eh ĕnoeng! tendjo, nja eta iboe ma-
nehna. Iboena ti waktoe harita koe eta
moerid ditampi ka boemina.

a Mat. 27 : 35; Mark. 15 : 24; Loek. 23 : 34. *b* Djab. 22 : 19. *c* Mark. 15 : 40. *d* p. 20 : 2. *e* p. 2 : 4.

28 Geus kitoe Jesoes, [a] doemeh oeninga-
eun ajeuna geus tjatjap sakabehna, soe-
paja kalaksanakeun Kitab, ladjĕng nga-
29 lahir: Lah, kami koe halabhab! 'Ari [b]
di dinja aja hidji wadah eusina tjoeka.
Toeloej djalma teh ngantjlomkeun sĕpon
kana tjoeka, sarta ditiirkeun kana hoë,
30 seug diantĕlkeun kana lambena. 'Dĕmi
Jesoes parantos ngaraosan tjoeka teh,
ladjĕng ngalahir: [c] Geus tjatjap! Tidinja
ngalehek mastakana, sarta moepoetkeun
soekma.

a p. 18 : 4. *b* Djab. 69 : 22; Mat. 27 : 48. *c* Djab. 22 : 32.

31 Sabab harita poë panjadijaän, toeloej
oerang Jahoedi panoenoehoen ka Pila-
toes, anoe digarantoeng teh moegi sina
diparotongkeun soekoena, sarta toeloej
ditoeroenkeun, [a] soepaja majitna oelah
sina aja dina kai-dipalang dina sabat;
32 karana eta sabat teh agoeng. 'Geus ki-
toe sĕrdadoe daratang, seug motong-
keun soekoe noe saoerang djeung noe
saoerang deui anoe digantoengkeun dina
kai-dipalang barĕng djeung Jesoes teja;
33 'dĕmi geus nĕpi ka Jesoes, sarta na-
rendjo jen andjeunna geus poepoes,

hanteu toeloes motongkeun sampejanana;
34 'tatapi noe hidji sĕrdadoe nĕwĕk koe
toembak kana gedengna; pada-harita
35 bidjil gĕtih djeung tjai. 'Ari noe geus
nendjo eta, nja koe eta dipĕrtelakeun,
djeung saestoena pisan pĕrtelaänana;
sarta njahoëun jen njaritakeun anoe sa-
36 jaktina, soepaja maraneh pĕrtjaja. 'Ka-
rana eta pĕrkara teh boekti, soepaja
kalaksanakeun pilahir Kitab noe kijeu:
[b] Toelangna sahidji ge moal dipotong-
37 keun. 'Djeung aja deui pilahir Kitab
noe kijeu: [c] Djalma teh bakal narendjo
ka eta noe geus ditĕwĕk koe maraneha-
nana. *a* 5 Moesa 21 : 23. *b* 2 Moesa 12 : 46;
Djab. 34 : 21. *c* Djak. 12 : 10.

38 Sanggeusing kitoe [a] Joesoep ti Ari-
matea, noe kaäsoep moerid Jesoes, ta-
tapi njaroe koe [b] tina sijeuneun koe oe-
rang Jahoedi, toeloej panoenoehoen ka
Pilatoes, moegi aja widi noeroenkeun
majit Jesoes. Ari koe Pilatoes diwidian.
Tidinja Joesoep soemping, seug nga-
39 loengsoerkeun majit Jesoes. 'Soemping
deui [c] Nikodemoes, anoe barangmimiti
ngadeuheusan ka Jesoes basa ti peuting
teja, ngabantoen [d] moer djeung garoe,
beunang njampoerkeun, watara saratoes
40 pon. 'Ladjĕng njarandak majit Jesoes,
sarta diboengkoes koe lawon bodas
djeung seuseungitan teja, sakoemaha
41 adat oerang Jahoedi ngoeboer. 'Dĕmi
deukeut ĕnggon Jesoes digantoengkeun
dina kai-dipalang teja [e] aja hidji kĕbon,
sarta di djĕro eta kĕbon aja hidji koe-
boeran anjar, tatjan pisan aja noe di-
42 roewang di dinja. 'Nja dina koeboeran
eta Jesoes diëbogkeunana, tina keur
waktoe panjadijaän oerang Jahoedi; doe-
meh eta koeboeran deukeut. *a* Mat. 27 : 57;
Mark. 15 : 42; Loek. 23 : 50. *b* p. 12 : 42. *c* p. 3 : 1.
d Mak. 4 : 14; p. 2 : 11. *e* p. 20 : 15.

PASAL 20.

Ari dina poë ahad, [a] isoek-isoek, poëk
keneh, Maria Magdalena angkat ka
eta koeboeran; toeloej ningali batoena
geus aja noe mindahkeun inja tina koe-
2 boeran. 'Geus kitoe moeroe, seug dong-
kap ka Simon Petroes djeung ka moerid
[b] noe hidji deui, anoe dipikaäsih koe Je-
soes teja; ari saoerna ka dinja: Goesti
teh aja noe njokot tina koeboeran, sarta
kaoela djeung batoer teu njaho diteun-
3 deunna. 'Toeloej [c] Petroes indit ka loe-
war, djeung moerid noe hidji deui teja,
4 sĕdjana rek nejang ka koeboeran. 'Eta
doewaän leumpangna ngarendeng, dĕmi
moerid noe hidji deui teja miheulaän
ngagantjangan ti Petroes, sarta pang-
5 heulana datangna ka koeboeran. 'Ana
nĕmpo, nendjo [d] lawon bodas teja nga-
loemboek; tatapi hanteu koengsi asoep
6 ka djĕro. 'Ari Simon Petroes noetoer-
keun; barang datang toeloej asoep ka
koeboeran, sarta nendjo lawon bodas
7 teja ngaloemboek; 'ari [e] salĕmpaj, oeroet
boengkoes mastakana, hanteu tjampoer
ngaloemboekna ka lawon bodas teh, mi-
sah bae beunang ngagoeloengkeun, se-
8 djen deui ĕnggonna. 'Tidinja moerid noe
hidji deui, anoe datang pangheulana ka
koeboeran teja, asoep deui, seug nendjo,
9 sarta toeloej pĕrtjaja. 'Karana moerid-
moerid tatjan tĕrangeun kana Kitab,
[f] oenina jen andjeunna koedoe tanghi
10 ti noe maraot. 'Geus kitoe moerid teja
seug maroelang ka boemina. *a* Mat. 28 : 1;
Mark. 16 : 1; Loek. 24 : 1. *b* p. 13 : 23; 18 : 15. *c* Loek.
24 : 12. *d* p. 19 : 40. *e* p. 11 : 44. *f* 1 Kor. 15 : 4.

11 Dĕmi Maria nangtoeng di loewar deu-
keut koeboeran, bari nangis. Keur nangis
12 seug nĕmpo ka djĕro koeboeran; 'toe-
loej ningali [a] doewa malaikat, pangang-
gona bodas, keur linggih dina oeroet
majit Jesoes ebog, noe hidji mastaka-
eunana, noe hidji deui toendjangeunana.
13 'Eta ladjĕng ngalahir ka Maria: Eh njai!
naha mana tjeurik? Ari pihatoerna: Sa-
bab Goesti koering aja noe njokot, sarta
14 koering teu njaho diteundeunna. 'Dĕmi
geus mihatoer kitoe, Maria malik ka
toekang, [b] beh ningali Jesoes keur nga-
dĕg, tatapi teu njahoëun jen Jesoes.
15 'Ngalahir Jesoes ka Maria: Eh njai! naha
mana tjeurik? nejangan saha? Ari pa-
njana Maria eta teh [c] mandor kĕbon;
noe matak toeloej mihatoer ka andjeun-
na: Noen djoeragan! oepama andjeun
noe ngalihkeun, moegi koering tjarijosan
di mana disimpĕnna, koe koering bade
16 dipindahkeun deui. 'Lahiran Jesoes ka
eta teh: Eh Maria! Tidinja Maria malik,
bari oendjoekan ka andjeunna: [d] Raboe-
17 ni! nja eta tĕgĕsna Goeroe. 'Lahiran
Jesoes ka Maria: Oelah njabak ka kami;
karana kami tatjan moenggah ka Ama.
[e] Dĕmi ajeuna geura leumpang bae ka

[f] doeloer-doeloer kami, toeloej bebedja
ka eta kijeu: [g] Kami moenggah ka Ama
kami djeung Ama maraneh, ka Allah
18 kami djeung Allah maraneh. 'Bral Maria
Magdalena angkat, [h] toeloej mopojan-
keun ka moerid-moerid jen geus nendjo
ka Goesti, sarta koe Goesti dilahiran
kitoe teja. *a* Loek. 24 : 4. *b* Mark. 16 : 9. *c* p. 19 : 41.
d Mark. 10 : 51. *e* Mat. 28 : 10. *f* Ibr. 2 : 11. *g* p. 16 : 28.
h Mark. 16 : 10.

19 Mangsa [a] geus boerit, di ahad harita
keneh, sarta di ĕnggon moerid karoem-
poel pantona ditaroelakan [b] koe bawa-
ning sijeun koe oerang Jahoedi, ladjĕng
Jesoes soemping, ngadĕg di tĕngah-tĕ-
ngah, sarta ngalahir ka dinja: Assalam
20 alaekoem! 'Ari geus ngalahir kitoe, la-
djĕng Jesoes ka moerid-moerid nem-
bongkeun panangan djeung [c] gedengna.
[d] Dĕmi moerid teh baroengaheun, mang-
21 sa narendjo ka Goesti. 'Ngalahir deui
Jesoes ka dinja: Assalam alaekoem!
[e] Sapĕrti Rama geus miwarang kami,
nja kitoe deui kami nitah maraneh.
22 'Sanggeus ngalahir kitoe, ladjĕng koe
andjeunna pada ditijoepan, sarta dila-
hiran kijeu: Koe maraneh tarampa Roh
23 Soetji! 'Tijap-tijap [f] noe dihampoera do-
sana koe maraneh, tangtoe dihampoera;
kitoe deui tijap-tijap noe ditĕtĕpkeun
dosana koe maraneh, tangtoe ditĕtĕp-
keun. *a* Mark. 16 : 14; Loek. 24 : 36. *b* p. 7 : 13.
c p. 19 : 34. *d* p. 16 : 22. *e* p. 17 : 18. *f* Mat. 18 : 18.

24 Ari [a] Tomas, kaäsoep moerid noe doe-
wa wĕlas, anoe katĕlah Didimoes teja,
hanteu miloe koempoel keur mangsa
25 Jesoes soemping. 'Geus kitoe batoer-
batoer pada moerid moepoelihan ka di-
nja: Kaoela narendjo Goesti! Ari dja-
wab Tomas: Lamoen kaoela teu nendjo
tapak pakoe dina pananganana, djeung
teu njolok koe tjoeroek kana tapak
pakoe teja, kitoe deui njolok koe leu-
ngeun kana gedengna, kaoela mah moal
pĕrtjaja bae. *a* p. 11 : 16.

26 Dĕmi geus meunang dalapan poë, moe-
ridna karoempoel deui di djĕro, sarta
Tomas ge miloe koempoel. Ladjĕng Je-
soes soemping, ari panto geus ditaroe-
lakan, sarta ngadĕg di tĕngah-tĕngah,
27 bari ngalahir: Assalam alaekoem! 'Sang-
geusing kitoe ngalahir ka Tomas: Ka-
dijeukeun tjoeroek maneh, sarta ilikan
leungeun kami; ka-dijeukeun leungeun
maneh, toeloej [a] tjolokkeun kana gigir
kami; djeung oelah koerang pĕrtjaja,
28 masing pĕrtjaja bae! 'Ngawangsoel To-
mas, kijeu wangsoelanana: Eh, Goesti
simkoering sarĕng [b] Allah simkoering!
29 'Ngalahir deui Jesoes ka dinja: Eh To-
mas! sabab maneh geus nendjo ka kami,
noe matak maneh teh pĕrtjaja. [c] Sala-
mĕt noe pĕrtjaja sanadjan teu nendjo oge.
a 1 Joh 1 : 1. *b* Roem 9 : 5. *c* 1 Petr. 1 : 8.

30 Loba keneh pisan [a] tanda noe dida-
mĕl koe Jesoes di hareupeun moerid-
moeridna, anoe hanteu katoeliskeun dina
31 ijeu kitab. 'Tatapi ijeu mah geus ditoe-
liskeun, [b] soepaja maraneh pĕrtjaja Je-
soes teh Kristoes, Poetra Allah; djeung
deui soepaja maraneh koe lantaran ka-
pĕrtjajaän ngabogaän hiroep teh koe
djĕnĕngan andjeunna.
a p. 21 : 9—12, 25. *b* 1 Joh. 5 : 13.

PASAL 21.

Sanggeusing kitoe Jesoes ngebrehkeun
deui salira andjeunna ka moerid-moe-
rid, di sisi laoet Tiberias. Ari ngebreh-
2 keunana teh kijeu: 'keur karoempoel
Simon Petroes, djeung Tomas anoe katĕ-
lah Didimoes, djeung Natanael anoe asal
ti Kana bilangan Galilea, kitoe deui
poetra-poetra Sĕbĕdeoes, djeung doewa
3 deui moerid Jesoes. 'Ari saoer Simon
Petroes ka batoer-batoerna: Kaoela dek
ngala laoek. Kabeh ngadjawab ka Pe-
troes: Kaoela ge miloe. Geus kitoe arin-
dit ka loewar, seug oenggah kana para-
hoe; [a] dĕmi sapeuting eta taja pisan beu-
4 beunanganana. 'Ari geus braj beurang,
Jesoes ngadĕg di basisir; [b] tatapi moerid
5 teu njarahoeün jen Jesoes. 'Ladjĕng Je-
soes ngalahir ka dinja: Eh [c] baroedak,
[d] koemaha maraneh boga lalawoeh?
Wangsoelananana: Soemoehoen, teu ga-
6 doeh. 'Lahiranana ka dinja: [e] Heurap teh
geura roengkoepkeun katoehoeëun pa-
rahoe, tangtoe meunang. Tidinja prak
diroengkoepkeun, sarta teu kadoegaeun
moeloet deui tina sabab kalobaän la-
7 oekna. 'Geus kitoe [f] moerid noe dipika-
asih koe Jesoes teja ngomong ka Pe-
troes: Geuning eta Goesti! Barang nga-
denge Simon Petroes jen eta Goesti,
seug toeloej dibadjoe make disaboekan,
(karana keur poeroetjoel,) bari ngoen-
8 tjloengkeun maneh ka laoet. 'Ari moerid

noe saredjen teh datangna toempak
parahoe leutik teja, (karana teu pati dja-
oeh ti darat, ngan kira-kira doewa ra-
toes asta anggangna,) sarta bari nga-
9 goesoer heurap djeung laoekna. 'Dĕmi
geus harandjat ka darat, beh nendjo
seuneu roehaj beunang miroen, djeung
aja laoek keur diganggang, kitoe deui
10 aja roti. 'Ngalahir Jesoes ka moerid-
moerid: Geura mawa laoek beunang
11 bijeu! 'Tidinja Simon Petroes oenggah
ka parahoe; seug heurapna dipoeloet ka
darat, pinoeh koe laoek galĕde, aja sara-
toes lima poeloeh tiloe; nadjan sakitoe
lobana ge heurapna teu datang ka bĕ-
12 dah. 'Ngalahir Jesoes ka moerid-moerid:
Hijap ka dijeu, dalahar! Ari moerid teh
taja noe wani naros ka andjeunna kijeu:
Saha andjeun teh? tina sabab geus pada
13 tĕrangeun jen Goesti. 'Ladjĕng Jesoes
ngadeukeutan, sarta [g] njandak roti teja,
bari toeloej dipaparinkeun ka moerid-
14 moerid; nja kitoe deui laoekna. 'Nja ijeu
[h] noe katiloe kalina Jesoes ngebrehkeun
andjeun ka moerid-moeridna, sanggeus
tanghi ti noe maraot. *a* Loek. 5 : 5.
b p. 20 : 14. *c* p. 13 : 33. *d* Loek. 24 : 41. *e* Loek. 5 : 4.
f p. 13 : 23. *g* p. 6 : 11. *h* p. 20 : 19, 26.

15 Dĕmi geus reres dalaharna, ladjĕng
Jesoes ngalahir ka Simon Petroes: Eh,
[a] Simon anak Jonas! koemaha maneh
nja njaäh ka kami [b] leuwih ti batan eta
sakabeh? Ari wangsoelan Petroes: Soe-
moehoen, Goesti; Goesti noe langkoeng
waspaos, jen simkoering njaäh ka Goesti.
Lahiranana ka Petroes: Geura angon
16 anak-domba kami! 'Jesoes ngalahir deui
ka Petroes kadoewa-kalina: Eh, Simon
anak Jonas! koemaha maneh teh ĕnja
njaäh ka kami? Ari wangsoelan Petroes:
Soemoehoen, Goesti; Goesti noe lang-
koeng waspaos, jen simkoering njaäh ka
Goesti. Lahiranana ka Petroes: Geura
17 oeroeskeun domba kami! 'Jesoes ngala-
hir ka Petroes katiloe-kalina: Eh, Simon
anak Jonas! koemaha maneh teh ĕnja
njaäh ka kami? Toeloej Petroes teh na-
langsa, doemeh Jesoes katiloe-kalina
ngalahir ka manehna: Koemaha maneh
teh njaäh ka kami? Geus kitoe ngawang-
soel: Noen Goesti, [c] nja Goesti noe lang-
koeng waspaos ka saniskantĕn pĕrkawis;
Goesti noe langkoeng waspaos, jen sim-
koering njaäh ka Goesti. Lahiran Jesoes
ka Petroes: Geura angon domba kami!
18 'Satĕmĕn-tĕmĕnna, kami ngalahir ka
maneh: mangsa maneh keur ngora ke-
neh, disaboek koe sorangan, djeung nja-
ba ka mana karĕp bae; dĕmi mĕngke
mah, samangsa maneh geus kolot, bakal
njodorkeun leungeun, toeloej disaboekan
koe noe sedjen, sarta dibawa ka noe lain
19 karĕp maneh. 'Ari pangalahirkeunana
kitoe [d] nawiskeun tina djalan maot noe
koemaha Petroes bakal ngamoeljakeun
ka Allah. Sanggeusna ngalahir kitoe,
ladjĕng andjeunna ngalahir deui ka Pe-
20 troes: Geura ngiring ka kami! 'Dĕmi
Petroes njorejang, seug nendjo aja noe
ngiring, nja [e] moerid noe dipikaäsih koe
Jesoes teja, anoe ngalendehan kana dada
Jesoes mangsa keur dalahar, sarta oen-
djoekan: Noen Goesti! anoe mana teja
21 noe ngahijanat ka andjeun? 'Barang ka-
tendjo koe Petroes, toeloej oendjoekan
ka Jesoes: Noen Goesti! ari eta bakal
22 koemaha? 'Lahiran Jesoes ka Petroes:
Oepama eta koe kami dipastikeun tĕtĕp
nĕpi ka kami datang deui, eta mah lain
pipĕrkaraeun maneh; ari maneh teh ngi-
23 ring kami bae! 'Dĕmi pilahir bijeu teh
lijar ka sadajana doeloer-doeloer, jen eta
moerid moal pimaoteun. Padahal Jesoes
hanteu ngalahir jen moal pimaoteun;
ngan: oepama eta koe kami dipastikeun
tĕtĕp nĕpi ka kami datang deui, eta mah
24 lain pipĕrkaraeun maneh. 'Nja eta moe-
rid anoe mĕrtelakeun ijeu sakabeh pĕr-
kara, sarta geus noeliskeun ijeu sakabeh
pĕrkara; ari kaoela pada njaho, [f] jen pĕr-
telaänana saestoena. *a* Mat. 16 : 17.
b Mat. 26 : 33. *c* p. 16 : 30. *d* p. 13 : 36; 2 Petr. 1 : 14.
e p. 13 : 23. *f* p. 19 : 35.

25 Masih [a] loba keneh pisan pĕrkara, noe
geus didamĕl koe Jesoes; sarta oepama
ditoeliskeun hidji-hidjina, pamikir ka-
oela eta kitab-kitab beunang noeliskeun
teja saälam-doenya ge moal asoep. Amin.
a p. 20 : 30.

Roh Soetji lantaran nabi Jĕsaja ka ka-
26 roehoen oerang teja; 'ari pangandikana:
[d] Maneh geura leumpang ka ijeu bangsa,
sarta bedjaän kijeu: Maraneh bakal nga-
denge koe tjeuli, tatapi moal ngaharti;
sarta bakal molotot koe panon, tatapi
27 moal nendjo. 'Karana ijeu bangsa geus
djadi mintoel hatena, ari tjeulina hese
ngadengena, sarta panonna geus dipeu-
reumkeun; soepaja oelah narendjo koe
panon, djeung oelah ngadarenge koe
tjeuli, djeung oelah ngaharti koe hate,
djeung oelah tarobat, sarta oelah di-
28 tjageurkeun koe kami. 'Koe sabab kitoe,
koedoe kanjahokeun koe sampejan, [e] ka-
salamĕtan Allah teh geus dikintoenkeun
ka oerang kapir, sarta eta teh tangtoe
29 ngadarengekeun. 'Sanggeus Paoeloes
ngalahir kitoe, toeloej oerang Jahoedi
teh maroelang, bari rosa pisan papa-
doeanana djeung batoer. *a* p. 20:25; 26:22.
b p. 17:4. *c* 2 Petr. 1:21. *d* Jĕs. 6:9, 10. *e* p. 13:46.

30 Dĕmi Paoeloes teh tjalikna dina boe-
mi beunang njewa, doewa taoen lilana,
djeung narima ka sakoer noe ngadeu-
31 heusan; 'sarta ngoewarkeun karadjaän
Allah teja, djeung ngawoeroek tina hal
Goesti Jesoes Kristoes bari kalangkoeng
[a] loedeung; taja noe ngahalangan.
a p. 4:29; 14:3; Ep. 6:20.

SĔRAT TI RASOEL PAOELOES
KA OERANG ROEM.

PASAL 1.

Sĕrat kaoela Paoeloes, [a] abdi Jesoes
Kristoes, [b] rasoel beunang njaoer, [c]
2 dimoehoengkeun kana Indjil Allah, 'noe
koe Allah didjangdjikeun ti baheula, [d]
koe lantaran nabi-nabina, dina Kitab
3 soetji, 'tina hal Poetrana, [e] noe mĕdal
tina toeroenan Dawoed, moenggoehing
4 daging soteh; 'noe geus diboektikeun
sarta sajaktina jen [f] Poetra Allah, moeng-
goeh tina Roh kasoetjian, koe lantaran
tanghina ti noe maraot, nja eta Jesoes
5 Kristoes, Goesti oerang; 'anoe djadi lan-
taran [g] kaoela geus pada nampa sih-
koernija djeung karasoelan, baris mi-
gawe nganoetkeun kana pĕrtjaja dina
lĕbah sakabehna bangsa kapir, pikeun
6 djĕnĕnganana; 'dalah maraneh ge ka-
bilang ka dinja, eh sadaja [h] noe beu-
7 nang njaoer Jesoes Kristoes; - 'doema-
tĕng sadajana [i] kaäsih Allah, noe aja
di nagara Roem, [j] djalma saroetji beu-
nang njaoer. [k] Moegi-moegi maraneh
pada dipaparin sih-koernija reudjeung
kasĕnangan ti Allah, Rama oerang, sarta
ti Goesti Jesoes Kristoes! *a* Gal. 1:10.
b Lal. 26:16. *c* Gal. 1:15. *d* p. 3:21; 16:25;
Tit. 1:2. *e* Lal. 13:23. *f* Lal. 13:33, 34; 1 Tim.
3:16; 1 Petr. 3:18. *g* Ep. 3:8. *h* p. 9:24. *i* Kol.
3:12. *j* 1 Kor. 1:2. *k* 2 Kor. 1:2.

8 Kaoela mimiti moedji soekoer ka Al-
lah kaoela, lantaran Jesoes Kristoes,
koe karana maraneh sakabeh, tina sa-
bab kapĕrtjajaän maraneh kawĕntar-
9 keun di saälam-doenya. 'Karana [a] Allah,
noe dikawoelaän koe kaoela tĕroes reu-
djeung hate, dina Indjil Poetrana, nja
eta noe djadi saksi kaoela, jen kaoela
10 teu loewang [b] ingĕt ka maraneh; 'sa-
lawasna kaoela dina panĕda njoehoen-
keun, [c] moegi-moegi kaoela diparĕng-
keun koe pangĕrsa Allah meunang ka-
noegrahan, sing bisa nĕpoengan sakali
11 ka maraneh. 'Karana [d] kaoela hajang
pisan papanggih djeung maraneh, sang-
kan kaoela ka maraneh bisa mere pa-
sihan sipat rohani, soepaja maraneh
12 dikoewatkeun; 'tĕgĕsna teh kaoela di
maraneh hajang barĕng dililipoer, koe
kapĕrtjajaän oerang noe sasama, nja koe
13 kapĕrtjajaän maraneh sarta kaoela. 'Ta-
tapi kahajang kaoela, eh doeloer-doe-
loer! maraneh oelah teu njaraho, jen
kaoela geus rĕmĕn pisan aja angkanan
ngadatangan ka maraneh, dĕmi nĕpi ka
ajeuna [e] aja halangan; noe dipambrih
soepaja kaoela di maraneh ge aja beu-
beunangan saeutik-eutikeun, tjara di oe-
14 rang kapir sedjen.'Ari ka oerang Joenani

sarta ka noe lain Joenani, ka noe pintĕr
sarta ka noe bodo, [f] kaoela roemasa
15 hoetang. 'Koe sabab kitoe, moenggoeh
diri kaoela panteg nja soeka, ka ma-
raneh ge, anoe aja di Roem, ngoewar-
16 keun Indjil. 'Karana kaoela [g] hanteu
mikaera ka Indjil Kristoes; karana [h]
eta teh kawasa ti Allah, didjadikeun
matak salamĕt ka oenggal-oenggal djal-
ma noe pĕrtjaja, [i] ka oerang Jahoedi
heula, sarta ka oerang Joenani ongkoh.
17 'Karana ari [j] kabĕnĕran Allah teh di-
ebrehkeun dina djĕro eta, ti pĕrtjaja
kana pĕrtjaja, sakoemaha noe geus di-
oengĕlkeun dina Kitab kijeu: [k] Ari djalma
noe bĕnĕr pihiroepeunana teh koe ka-
pĕrtjajaän. *a* Pil. 1 : 8. *b* Ep. 1 : 16. *c* p. 15 : 23, 32.
d 1 Tes. 3 : 10. *e* p. 15 : 22. *f* 1 Kor. 9 : 16. *g* 2 Tim.
1 : 8, 12. *h* 1 Kor. 1 : 18. *i* p. 2 : 9. *j* p. 3 : 21; 10 : 3.
k Hab. 2 : 4.

18 Karana ari bĕbĕndoening Allah teh
diëbrehkeun ti sawarga toemĕrap ka
saniskara kamasijatan djeung kadora-
kaän djalma, noe pada ngadingdingan
19 kajaktian koe kadorakaän. 'Rehna [a] anoe
beunang dikanjahokeun hal Allah teh,
eta geus njata di djalma; karana koe
20 Allah geus dinjatakeun ka darinja. 'Ka-
rana ari sipat Allah noe teu katendjo
koe panon, kawasana noe langgĕng sarta
djeung kaägoenganana, eta ti barang
ngadjadikeun alam-doenya, [b] kanjahoan
sarta kadjoedi tina dadamĕlanana, ma-
nana djalma teh taja pigeusaneun nam-
21 pik salah. 'Sababna sangkilang njahoëun
ka Allah, hanteu ngamoeljakeun, kitoe
deui moedji soekoer, koemaha pantĕsna
ka Allah; [c] anggoer pada ngadjadi sija-
sija dina palikiranana, sarta hatena noe
teu boga pangarti teh ngadjadi [d] poëk.
22 'Ngadarakoekeun maneh pintĕr, padahal
23 ngadjadi boeroeng; 'sarta [e] kamoeljaän
Allah noe teu keuna roeksak teh koe
eta geus diganti koe artja roepa ma-
noesa noe keuna roeksak, kitoe deui
koe roepa manoek, sarta roepa sato
soekoe opat djeung noe tingkarajap.
a Lal. 14 : 17; 17 : 26, 27. *b* Djab. 19 : 2. *c* 2 Radj.
17 : 15; Djab. 62 : 11. *d* Ep. 4 : 18. *e* 2 Radj. 17 : 29;
Djab. 106 : 20.

24 Koe sabab kitoe noe matak eta koe
Allah geus disĕrahkeun [a] kana kana-
djisan, tina pakarĕpan hatena, masingna
silih-hinakeun awakna djeung batoer.
25 'Ari koe eta kajaktian Allah teh geus
diganti koe kabohongan, sarta pada
njĕmbah djeung ngabakti kana dada-
mĕlan, dileuwihkeun ti noe kagoengan
damĕl, [b] anoe koedoe dipoedji salalang-
gĕngna! Amin. *a* 1 Tes. 4 : 5. *b* p. 9 : 5.
26 Koe sabab kitoe noe matak eta koe
Allah geus disĕrahkeun kana napsoe
hina. Da sadalah awewena geus nga-
ganti lampah oemoem koe noe teu oe-
27 moem. 'Kitoe deui ari lalaki, geus ning-
gal make awewe koemaha oemoemna,
ari dina napsoena ngĕntab ka sasamana,
[a] lalaki migawe kahinaän djeung pada
lalaki, sarta pada nampa kana dirina
pamalĕs sasabna, koemaha misti.
a 3 Moesa 18 : 22.

28 Djeung sapedah teu soedieun nganja-
hokeun ka Allah, noe matak koe Allah
geus pada disĕrahkeun kana pikir nista,
masingna pada migawe anoe hanteu pa-
29 toet: 'wani [a] djĕdjĕl koe saroepaning
kadorakaän, djinah, kadjoeligan, kapĕ-
rĕtjitan, kagorengan; pinoeh koe dĕngki,
30 maehan, paseja, tjidra, djahil; 'istorian,
oepatan, giroek ka Allah, neungteuinga-
nan, kamagoengan, soewaban, bisaän
ngarang kagorengan, moengpang ka ko-
31 lot, 'teu boga pangarti, palatjidra tina
djangdji, teu boga kanjaähan oemoem,
32 teu daek rapih, teu karoenjaän. 'Dĕmi
eta teh, [b] sangkilang njahoëun hoekoem
Allah, jen anoe migawe kitoe mandjing
kana hoekoem pati, lain ngalampahkeun
sorangan bae, malah panoedjoeëun ka
noe migawe kitoe pĕtana.
a Mat. 15 : 19; 2 Tim. 3 : 2. *b* p. 2 : 14.

PASAL 2.

Koe sabab kitoe, eh djalma! [a] maneh
moal bisa nampik salah, nja saha
bae maneh teh noe ngahoekoeman. Ka-
rana maneh, satijap-tijap ngahoekoeman
ka noe sedjen, nja ngahoekoeman ka
diri sorangan; sabab maneh anoe nga-
hoekoeman teh, migawe pon kitoe ke-
2 neh. 'Dĕmi oerang teh pada njaho, hoe-
koeman Allah sarta saestoena ka sakoer
3 noe migawe kitoe. 'Ari maneh, eh djal-
ma! noe ngahoekoeman ka noe migawe
kitoe pĕtana, padahal sorangan ge mi-
gawe, naha maneh boga pikir, jen ma-
neh teh bisa pingĕdjateun tina hoekoe-
4 man Allah? 'Naha maneh karah njoemah-
keun kana kasoegihan kamoerahanana,

djeung kasarehanana, sarta kasaba-
ranana? [b] koetan maneh hanteu njaho,
jen kamoerahan Allah teh noengtoen
5 diri maneh kana pĕrtobat? 'Dĕmi tina
sabab kateuasan maneh, sarta hate ma-
neh sangeuk kana pĕrtobat, eta maneh
ngĕlĕp bĕbĕndoe pikeun diri maneh,
keur [c] poëan bĕbĕndoe sarta diëbreh-
keunana hoekoeman noe adil ti Allah,
6 'anoe bakal malĕs ka hidji-hidji djalma,
[d] noeroetkeun koemaha pagaweanana
7 bae. 'Ari djalma noe pĕngkoeh kana lam-
pah kahadean, anoe njijar kamoeljaän,
djeung hormat, sarta kateu-roeksakan,
tangtoe dibalĕs hiroep noe langgĕng;
8 'tatapi ari djalma noe bahoela mah,
noe teu noeroet kana kajaktian, ari kana
kadorakaän mah noeroet, [e] tangtoe di-
9 balĕs wĕra djeung bĕbĕndoe. 'Kasoekĕ-
ran djeung karoepĕkan moenggoeh ka
njawa sakoer djalma noe njijeun kago-
rengan, ari [f] ka oerang Jahoedi heula,
10 sarta ka oerang Joenani ongkoh; 'sa-
balikna kamoeljaän, djeung hormat, sar-
ta kasĕnangan moenggoeh ka hidji-hidji
djalma noe njijeun kahadean, ari ka oe-
rang Jahoedi heula, sarta ka oerang
11 Joenani ongkoh; 'karana [g] moenggoeh
di Allah mah hanteu pisan pilih-kasih.
12 'Karana sarejana djalma noe geus mi-
gawe dosa [h] teu kalawan toret, tangtoe
pada tjilaka teu kalawan toret; kitoe
deui sarejana djalma noe geus migawe
dosa kalawan toret, tangtoe pada di-
13 hoekoem koe toret. 'Karana [i] lain noe
ngadenge toret, anoe bĕnĕr di pajoeneun
Allah teh, nja noe ngalampahkeun toret
anoe bakal didamĕl bĕnĕr teja mah.
14 'Karana lamoen oerang kapir, noe teu
boga toret, ti bakatna milampah noe
diparentahkeun koe toret, eta noe teu
boga toret teh nja djadi toret pikeun
15 dirina; 'karana nandakeun [j] jen pang-
gawe toret teh ditoelis dina djĕro hatena,
ari boedi-rasana miloe djadi saksi, sarta
pikiranana ka pada pikiran njalahkeun
16 atawa ngabĕnĕrkeun, 'keur poëan Allah
bakal ngahoekoeman [k] kana rikiping
djalma, koe lantaran Jesoes Kristoes,
noemoetkeun sakoemaha Indjil kaoela.

a p. 3 : 9—19. *b* 2 Petr. 3 : 15. *c* Sil. 11 : 4. *d* Mat. 16 : 27; 2 Kor. 5 : 10. *e* 2 Tes. 1 : 8. *f* p. 1 : 16. *g* Lal. 10 : 34. *h* 1 Kor. 9 : 21. *i* Mat. 7 : 21; Jak. 1 : 22; 1 Joh. 3 : 7. *j* p. 1 : 32. *k* Djab. 90 : 8; 1 Kor. 4 : 5.

17 Saoepama maneh disĕboet Jahoedi,
[a] sarta neuteuh dina toret, djeung moe-
18 dji maneh tina hal Allah, 'sarta njaho
pangĕrsana, djeung njoba noe beda-beda,
pedah maneh geus diwoeroek toret;
19 'sarta maneh ngandĕlkeun diri djĕdjĕr
djalma lolong, tjahjaning djalma noe aja
20 di noe poëk, 'poerah magahan ka noe
ireug, poerah ngawoeroek ka noe bodo,
boga paroepaäning kanjaho sarta kajak-
21 tian dina toret: - 'dĕmi maneh, noe
magahan ka noe sedjen, [b] naha teu ma-
gahan diri sorangan? Noe ngawoeroek
jen oelah maling, naha ari maneh so-
22 rangan mah maling? 'Noe ngomong jen
oelah ngaranjed, naha ari maneh sora-
ngan mah ngaranjed? Noe geuleuh ka
brahala, naha maneh ngarajah barang
23 soetji? 'Noe moedji maneh tina hal toret,
naha maneh ngahinakeun ka Allah lan-
24 taran ngarĕmpak toret? 'Karana padjĕ-
nĕngan Allah digogoreng di lĕbah oerang
kapir, tina sabab maraneh, [c] sakoemaha
25 noe geus dioengĕlkeun dina Kitab. 'Ka-
rana ari soenat teh nja soteh mangpaät,
lamoen maneh ngestoekeun toret; tatapi
oepama maneh ngarĕmpak toret mah,
eta soenat maneh teh ngadjadi koeloep.
26 'Saoepama ajeuna noe koeloep nĕtĕp-
keun kana hoekoem toret, naha eta koe-
loepna teh lain bakal kaitoeng soenat?
27 'Djeung ari koeloep toetoeroenan teh,
lamoenna ngalampahkeun toret, naha
lain bakal ngahoekoeman ka maneh, noe
boga aksara djeung soenat, tatapi nga-
28 rĕmpak toret? 'Karana [d] ari Jahoedi
teh, lain eta noe lahir; kitoe deui ari
soenat teh, lain eta noe lahir dina da-
29 ging; 'ĕnjana mah Jahoedi teh, noe di
batin; djeung ari soenat teh, [e] nja noe
dina hate, dina sadjĕroning roh, lain
sadjĕro aksara bae; ari noe kitoe teh
poedjina lain ti djalma, saestoena ti Allah.

a p. 9 : 4. *b* Mat. 23 : 3, 4. *c* Jĕs. 52 : 5; Jĕh. 36 : 23. *d* Joh. 8 : 39; p. 9 : 7; Kol. 2 : 11. *e* 5 Moesa 10 : 16; Jĕr. 4 : 4.

PASAL 3.

Lamoen kitoe mah, naon kaleuwihan
oerang Jahoedi? atawa naon mang-
2 paätna soenat teh? 'Geus tinangtoe reja-
reja pisan. Hidji pĕrkara, [a] eta geus di-
3 gadoehan pangandika Allah. 'Karana
koemaha? Sanadjan noe sawareh hanteu
pĕrtjaja, naha eta kateu-pĕrtjajaänana
teh [b] bisa ngaloepoetkeun kana kaestoean

4 Allah? 'Eta mah sageuj teuing! Ang-
goer kijeu djadina: [c] Allah teh sa-
jaktos, [d] ari sakoer djalma mah baro-
hong; sakoemaha noe geus dioengĕlkeun
dina Kitab: [e] Soepaja andjeun dilĕrĕs-
keun dina sapangandika andjeun, sarĕng
oenggoel samangsa andjeun ngahoekoe-
5 man. 'Ari kitoe mah, lamoen kadorakaän
oerang ngajaktikeun kana kabĕnĕran
Allah, eta oerang dek ngomong koe-
maha? Naha ari Allah teh hanteu adil,
ana ngeunakeun bĕbĕndoe ka oerang?
([f] kaoela mitjatoer kitoe teh toeroet
6 bijasana djalma.) 'Eta mah sageuj teuing!
Ari kitoe pĕtana, [g] koemaha Allah nja
7 ngahoekoeman doenya? 'Karana saoe-
pama kajaktian Allah woewoeh tambah
koe lantaran bohong kaoela, matak nga-
djadikeun kamoeljaän, koe naon kaoela
koedoe dihoekoeman sapĕrti djalma noe
8 boga dosa? 'Lain anggoer kaoela pada
ngomong, sakoemaha kaoela digogoreng,
sarta sakoemaha djalma sawareh ma-
djarkeun jen kaoela ngomong, kijeu:
Hajoe, oerang migawe kagorengan, soe-
paja hade kadjadjadianana? Djalma ki-
toe teh bĕnĕr pisan ditĕrapan hoekoem.

a 5 Moesa 4 : 7; Djab. 147 : 19; p. 9 : 4. *b* p. 11 : 29. *c* Tit. 1 : 2. *d* Djab. 116 : 11. *e* Djab. 51 : 6. *f* p. 6 : 19. *g* 1 Moesa 18 : 25.

9 Djadi ajeuna koemaha? Oerang teh
ĕnja aja kaleuwihan? Hanteu pisan-pi-
san. [a] Karana tadi kaoela geus noedoeh-
keun ka oerang Jahoedi sarta ka oerang
Joenani, jen sakabehna pada di bawah
10 dosa; 'sakoemaha noe geus dioengĕlkeun
dina Kitab kijeu: [b] Hanteu aja djalma
11 noe bĕnĕr, teu hidji-hidji atjan; 'hanteu
aja noe boga pangarti; hanteu aja noe
12 nejangan Allah. 'Sakabehna ĕnggeus
njingkir, pada geus taja gawena; hanteu
aja noe migawe hade, teu hidji-hidji
13 atjan. 'Ari [c] tikorona astana gorowong;
letahna dipake njidra; [d] sadjĕroëun bi-
14 wirna aja peurah oraj matih; 'soengoetna
[e] pinoeh koe sasapa djeung papaitan;
15 'ari [f] soekoena kĕntjĕng kana ngoetjoer-
16 keun gĕtih; 'karoeksakan djeung kati-
17 wasan aja dina djalanna; 'sarta ari dja-
lan kasalamĕtan koe eta teu dikanjara-
18 hokeun; 'di [g] hareupeun panouna taja
pisan sijeun koe Allah.

a p. 1 : 2; 11 : 32. *b* Djab. 14 : 1—3. *c* Djab. 5 : 10. *d* Djab. 140 : 4. *e* Djab. 10 : 7. *f* Sil. 1 : 16; Jĕs. 59 : 7, 8. *g* Djab. 36 : 2.

19 Dĕmi oerang teh pada njaho, sanis-
kara noe didawoehkeun koe toret, di-
dawoehkeunana teh ka sakoer noe di
bawah toret; sangkan sadajana djalma
pada katjotjokan soengoetna, djeung
soepaja sadoenya kabeh mandjing hoe-
20 koeman di pajoeneun Allah. 'Sababna
daging teh [a] moal aja noe bakal dida-
mĕl bĕnĕr di pajoeneun Allah koe gawe
toret mah; karana [b] toret teh lantaran
21 nganjahokeun kana dosa. 'Dĕmi mangsa
ajeuna [c] kabĕnĕran Allah teh geus di-
ebrehkeun teu karana toret, geus dipĕr-
telakeun koe toret sarta koe para nabi:
22 'nja eta teja kabĕnĕran Allah koe lan-
taran pĕrtjaja ka Jesoes Kristoes, pi-
keun sakoer djeung ka sakoer noe pĕr-
23 tjaja; karana [d] hanteu aja bedana. 'Ka-
rana sakabeh geus pada migawe dosa,
djeung pada kasĕpian kamoeljaän Allah;
24 'sarta didamĕlna bĕnĕr teh paparin, [e]
tina sih-koernijana, koe lantaran pang-
25 nĕboes di djĕro Kristoes Jesoes; 'noe
geus dipintonkeun koe Allah djadi [f] pang-
rapih, lantaranana pĕrtjaja ka gĕtihna;
kĕrsana nandakeun kaädilanana, tina
sabab [g] ngadjeunkeun dosa noe dipi-
lampah tadina, keur mangsa Allah sa-
26 bar; 'kĕrsana nandakeun kaädilanana
dina mangsa ajeuna; soepaja salira an-
djeunna [h] adil, sarta ngadamĕl bĕnĕr
27 ka sakoer noe pĕrtjaja ka Jesoes. 'Djadi
ajeuna pamoedji teh di mana? Geus di-
ingkar. Koe hoekoem naon? koe hoe-
koem gawe? Lain koe eta; koe hoekoem
28 pĕrtjaja. 'Koe sabab kitoe, ari poetoesan
kaoela, djalma didamĕl bĕnĕr teh koe
lantaran pĕrtjaja, lain lantaran gawe
29 toret. 'Ari Allah teh, naha karah ngan
Allah oerang Jahoedi bae? [i] lain Allah
oerang kapir keneh? Nja Allah oerang
30 kapir keneh. 'Tina sabab Allah teh
noenggal, noe bakal ngadamĕl bĕnĕr ka
djalma disoenat tina lantaran pĕrtjaja,
kitoe deui ka djalma koeloep koe lan-
31 taran pĕrtjaja. 'Djadi lamoen kitoe mah,
naha oerang teh ngeuweuhkeun toret
koe lantaran kapĕrtjajaän? Eta mah
sageuj teuing! [j] Ĕnjana oerang teh ma-
geuhkeun toret.

a Gal. 2 : 16. *b* p. 7 : 7. *c* p. 1 : 17; 4 : 6; Pil. 3 : 9. *d* p. 10 : 12. *e* Lal. 13 : 38; Ep. 2 : 8. *f* 2 Moesa 25 : 17; 2 Kor. 5 : 19. *g* Lal. 17 : 30. *h* 1 Joh. 1 : 9. *i* p. 10 : 12. *j* p. 8 : 4.

PASAL 4.

Eta oerang ajeuna rek mitjatoer koe-
maha, Ibrahim, [a] karoehoen oerang
teja, meunang naon beubeunangan da-
2 ging? 'Karana saoepama Ibrahim dibĕ-
nĕrkeun teh lina lantaran panggawe,
andjeunna meunang poedji; tatapi lain
3 ti pajoeneun Allah. 'Karana koemaha
pilahir dina Kitab? [b] Ibrahim pĕrtjaja
ka Allah, sarta eta koe Allah diëtang-
4 keun djadi kabĕnĕranana. 'Dĕmi djalma
noe digawe, boeroehanana lain diitoeng
asoep paparin, [c] diitoengna teh asoep
5 pamajar hoetang. 'Sabalikna, djalma noe
hanteu digawe, tapina pĕrtjaja ka noe
ngadamĕl bĕnĕr ka djalma doraka teja,
eta pĕrtjajana teh diëtangkeun djadi
6 kabĕnĕranana. 'Sapĕrti Dawoed ge nga-
lahirkeun salamĕt eta djalma noe di-
etangkeun bĕnĕr koe Allah teu karana
7 panggawe; 'nja kijeu: [d] Salamĕt djalma,
noe dihampoera kamasijatanana, noe di-
8 lipoetan dosana! 'Salamĕt djalma noe
teu diëtangkeun dosana koe Pangeran!
9 'Dĕmi eta pangngalahirkeunana salamĕt
teh, naha woengkoel ninggang ka noe
disoenatan bae, [e] atawa ka noe koeloep
ongkoh? Karana tjek kaoela tadi, jen
Ibrahim pĕrtjajana diëtangkeun djadi
10 kabĕnĕranana. 'Ari eta diëtangkeun teh
koemaha? mangsa Ibrahim geus disoe-
natan, atawa keur mangsa koeloep?
Lain keur mangsa geus disoenatan, nja
11 keur mangsana koeloep. 'Sarta pang-
nampana [f] tanda soenat teh, minangka
tjap kabĕnĕraning pĕrtjajana, noe aja
mangsa andjeunna koeloep; soepaja an-
djeunna [g] djadi piramaeun sakoer djal-
ma noe koeloep pĕrtjaja, sangkan ka-
bĕnĕran teh diëtangkeun ka maraneha-
12 nana deui; 'djeung deui soepaja andjeun-
na djadi piramaeun djalma disoenat,
kitoe soteh ka noe lain disoenat bae,
sarta djeung noeroetkeun tapak kapĕr-
tjajaän rama oerang Ibrahim, keur
13 mangsana koeloep teja. 'Karana lain
lantaran lain toret eta Ibrahim ata-
wa toeroenananana pangmeunangna pĕr-
djangdjian teh, [h] jen andjeunna bakal
diwaris sadjagat teja, estoena mah
lantaran tina kabĕnĕranana pĕrtjaja.
14 'Karana [i] saoepama djalma noe boga
toret teh ahli waris, kapĕrtjajaän teh
gaplah, ari pĕrdjangdjian teh dieuweuh-
15 keun. 'Karana ari toret teja ngaja-
keun bĕbĕndoe; karana [j] di mana taja
hoekoem, di dinja kitoe deui taja pang-
16 rĕmpak. 'Kitoe noe matak eta teh lan-
taran tina pĕrtjaja, soepaja bidjilna ti
sih-koernija; sangkan pĕrdjangdjian teh
tĕtĕp pikeun sakabeh toeroenan; lain
woengkoel pikeun anoe boga toret bae,
nja kitoe deui pikeun anoe boga kapĕr-
tjajaän Ibrahim, anoe djadi rama oerang
17 sakabeh, '(sakoemaha noe geus dioengĕl-
keun dina Kitab: [k] Maneh teh koe kami
geus didjadikeun bapa mangpirang-pi-
rang bangsa) di pajoeneun Allah, noe
geus dipĕrtjaja koe andjeunna, noe nga-
hiroepan ka noe paraeh, sarta [l] njaoer
barang noe areuweuh, kawas geus beh
18 aja. 'Ari Ibrahim pĕrtjajana teh ngarĕp-
ngarĕp anoe lain piarĕp-arĕpeun, nja eta
jen andjeunna bakal djadi rama mang-
pirang-pirang bangsa, sakoemaha pa-
ngandika teja: [m] Pikitoeëun toeroenan
19 maneh. 'Sarta pĕrtjajana hanteu han-
tjer, [n] teu ningali ka salirana pribadi,
noe sapĕrti geus maot, pedah [o] joeswana
geus meh saratoes taoen; kitoe deui
20 [p] jen pianakan Sarah geus paeh; 'djeung
hanteu mangmang maido kana pĕrdjang-
djian Allah; anggoer beuki pageuh pĕr-
tjajana, sarta njanggakeun hormat ka
21 Allah; 'tigin pisan dina manahna, jen
anoe geus didjangdjikeun, Allah mah
22 langkoeng kawasa ngadjadikeun. 'Kitoe
noe matak eta diëtangkeun djadi ka-
23 bĕnĕranana teh. 'Dĕmi hal eta teh, jen
diëtangkeun djadi kabĕnĕranana teja,
noe matak ditoeliskeun, lain tina sabab
24 Ibrahim bae; 'nja [q] tina sabab oerang
ongkoh, rehna bakal diëtangkeun deui
pikabĕnĕraneun oerang, tĕgĕsna ka sa-
koer noe pĕrtjaja ka noe geus nanghi-
keun Jesoes, Goesti oerang, ti noe ma-
25 raot. 'Nja eta Jesoes [r] geus disĕrahkeun
tina sabab dosa oerang, sarta geus di-
tanghikeun tina sabab oerang didjadi-
keun bĕnĕr.

a Jĕs. 51 : 2. *b* 1 Moesa 15 : 6; Gal. 3 : 6. *c* p. 11 : 6. *d* Djab. 32 : 1, 2. *e* p. 3 : 29, 30. *f* 1 Moesa 17 : 11. *g* Gal. 3 : 7. *h* 1 Moesa 18 : 18. *i* Gal. 3 : 18. *j* p. 3 : 20; 5 : 13; 7 : 8. *k* 1 Moesa 17 : 5. *l* Jĕs. 48 : 13. *m* 1 Moesa 15 : 5. *n* Ibr. 11 : 12. *o* 1 Moesa 17 : 17. *p* 1 Moesa 18 : 11; Ibr. 11 : 11. *q* p. 15 : 4. *r* p. 5 : 10; 8 : 32.

PASAL 5.

Ari oerang teh, rehna geus didamĕl
bĕnĕr lantaran tina pĕrtjaja, [a] pada

rapih djeung Allah, koe lantaran Goesti
2 oerang Jesoes Kristoes. 'Nja koe eta
keneh, noe matak oerang, lantaran tina
pĕrtjaja,[b] bisa moeroe kana eta sih-koer-
nija, noe [c] ditĕtĕpan koe oerang, sarta
bari moedji koe [d] pangarĕp-ngarĕp kana
3 kamoeljaän Allah. 'Sarta lain sakitoe-
eun bae, samalah oerang [e] moedji deui
koe kasoekĕran; rehna geus pada njaho,
[f] jen kasoekĕran teh njijeun kamantĕpan;
4 'ari kamantĕpan teh njijeun kaestoean,
sarta kaestoean teh njijeun pangarĕp-
5 ngarĕp; 'ari pangarĕp-ngarĕp teja [g] moal
ngerakeun, tina sabab [h] kaäsihan Allah
geus dikoetjoerkeun kana djĕro hate
oerang, koe Roh Soetji, noe geus dipa-
6 sihkeun ka oerang. 'Karana mangsa
oerang arapĕs keneh, Kristoes teh, [i] keur
waktoe noe pasti, poepoes, nalangan ka
7 djalma doraka.'Seuseut manggih djalma,
noe daek paeh nalangan ka djalma noe
bĕnĕr; karana ka djalma noe hade mah
sok radjeun aja oge anoe wani nalangan
8 paeh. 'Tatapi ari Allah mah [j] nawiskeun
kaäsihanana ka oerang, nja koe hal Kris-
toes poepoes nalangan ka oerang, keur
mangsa oerang teh masih pada dosa.
9 'Soemawonna ajeuna, sanggeusna oerang
didamĕl bĕnĕr [k] koe gĕtihna, tangtoe
oerang koe andjeunna diloepoetkeun
10 tina [l] bĕbĕndoe. 'Karana nadjan oerang
keur mangsa [m] ngamoesoeh, dirapih-
keun djeung Allah koe poepoesna Poetra
Allah, soemawonna ajeuna, sanggeusna
dirapihkeun, tangtoe oerang disalamĕt-
11 keun koe hiroepna. 'Sarta lain sakitoe-
eun bae, samalah oerang moedji deui
koe hal Allah, djalanna Goesti oerang
Jesoes Kristoes, anoe djadi lantaran oe-
rang ajeuna geus nampa eta karapihan
teja.

a Jĕs. 32 : 17; Ep. 2 : 14. *b* Ep. 2 : 18; 3 : 12; Ibr. 10 : 19. *c* 1 Kor. 15 : 1. *d* Kol. 1 : 27. *e* 1 Petr. 4 : 13. *f* Jak. 1 : 3. *g* Djab. 34 : 6. *h* 1 Joh. 4 : 12, 13. *i* Gal. 4 : 4. *j* p. 8 : 32; 1 Joh. 4 : 10. *k* Kol. 1 : 20. *l* p. 1 : 18; 2 : 8; 3 : 5. *m* p. 8 : 7.

12 Sababna, [a] tjara koe sahidji manoesa
dosa teh geus asoep ka doenya, djeung
ari koe lantaran dosa teh maot; sarta
djalan kitoe maot teh geus maret ka
sakabeh djalma, rehna sakabeh geus pa-
13 da migawe dosa.'Karana nĕpi kana toret
dosa teh geus aja di doenya; tatapi [b] la-
moen taja hoekoem mah, dosa teh moal
14 diitoeng-itoeng. 'Parandene maot teh
moerba bae ti Adam nĕpi ka Moesa,
masih ka noe lain milampah dosa saroe-
pa djeung pangrĕmpak Adam,[c] anoe djadi
toeladan ka eta noe rek soemping teja.
15 'Tatapi sapĕrti kasalahan teja, lain kitoe
pasihan koernija mah. Karana ari koe
kasalahanana [d] noe hidji eta noe reja teh
paeh, soemawonna sih-koernija Allah,
kitoe deui pasihan [e] anoe datang tina
koernija eta hidji manoesa Jesoes Kris-
toes mah kalangkoeng djĕmbarna ka
16 noe reja. 'Sarta lain sapĕrti koe kasala-
han noe hidji manoesa teja, eta pasihan
mah. Karana ari siksaän teh nja tina
kasalahan hidji mawa kana hoekoeman;
tatapi ari pasihan koernija mah tina ka-
salahan reja-reja mawa kana kabĕnĕran.
17 'Karana ari koe kasalahan hidji, maot
teh geus moerba koe noe hidji manoesa
teja, soemawonna sakoer noe nampa
kadjĕmbaranana koernija sarta djeung
pasihan kabĕnĕran teja mĕngke pada
moerba dina hiroep koe eta hidji ma-
18 noesa Jesoes Kristoes. 'Djadina sapĕrti
koe kasalahan hidji, matak djalma saka-
beh geus kakeunaän hoekoeman, nja
kitoe deui koe kabĕnĕran hidji, matak
djalma sakabeh dikeunaän kabĕnĕran
19 mawa kana hiroep. 'Karana sapĕrti koe
pamoengpang hidji manoesa, matak noe
reja teh geus djadi dosa, nja kitoe deui
koe [f] panganoet hidji manoesa, matak
noe reja teh bakal didjadikeun bĕnĕr.
20 'Ari moenggoeh toret mah, [g] pangda-
tangna soepaja kasalahan teh tambah;
dĕmi dimana dosa geus tambah, eta di-
dinja sih-koernija teh woewoeh lang-
21 koeng-langkoeng pisan; 'soepaja, sapĕrti
dosa geus moerba, lantaranana maot,
eta sih-koernija teh nja kitoe deui moer-
ba, lantaranana kabĕnĕran, mawa kana
hiroep noe langgĕng; noe djadi djalan,
Jesoes Kristoes, Goesti oerang.

a 1 Moesa 2 : 17; 3 : 6; 1 Kor. 15 : 21. *b* p. 4 : 15. *c* 1 Kor. 15 : 45. *d* 1 Kor. 15 : 22. *e* Joh. 1 : 16, 17. *f* Pil. 2 : 8. *g* Gal. 3 : 19.

PASAL 6.

Eta oerang ajeuna rek mitjatoer koe-
maha? Naha oerang rek tĕtĕp dina
dosa, [a] soepaja sih-koernija teh tambah?
2 'Eta mah sageuj teuing! Ari oerang teh,
noe geus paeh ti dosa, koemaha nja rek
3 hiroep keneh dina dosa? 'Naha maraneh
teu njaraho, jen oerang, [b] sakoer noe
geus dibanjoean ka Kristoes Jesoes, eta

oerang dibanjoean teh kana poepoesna?
4 'Djadi oerang teh [c] geus dikoeboer reu-
djeung, koe lantaran pangbanjoe, dina
poepoesna; soepaja, sapĕrti Kristoes geus
ditanghikeun ti noe paraeh koe kamoel-
jaän Rama, eta oerang nja kitoe deui
loemampah teh [d] kalawan anjaring hi-
5 roep. 'Karana lamoen oerang geus djadi
toenggal satangkal djeung andjeunna
[e] dina ngiring poepoesna, geus tangtoe
oerang kitoe deui dina ngiring tanghina;
6 'sapedah oerang geus pada njaho, [f] ka-
manoesaän oerang heubeul teh geus di-
gantoeng reudjeung dina kai-dipalang,
soepaja [g] badan dosa teh dileungitkeun,
sangkan oerang oelah ngawoela deui
7 kana dosa. 'Karana ari noe geus paeh
mah, eta teh geus dibĕnĕrkeun tina dosa.
8 'Dĕmi satijap-tijap oerang geus miloe
paeh ka Kristoes, [h] eta oerang pĕrtjaja,
jen oerang teh kitoe deui bakal miloe
9 hiroep; 'da oerang pada njaho, Kristoes,
sanggeusna ditanghikeun ti noe paraeh,
[i] hanteu poepoes deui; ari maot teh geus
10 hanteu moerba ka andjeunna. 'Karana
ari poepoesna teh, [j] geus poepoes sapi-
san pikeun dosa; sarta ari hiroepna teh,
11 hiroep bade ka Allah. 'Nja kitoe deui
maraneh, masing ngangkeuhkeun diri
maraneh teh geus paeh ti dosa, tatapi
hiroep bade ka Allah, di djĕro Kristoes
Jesoes, Goesti oerang. *a* p. 5 : 50. *b* Gal. 3 : 27.
c Kol. 2 : 12; 3 : 3. *d* p. 7 : 6. *e* 2 Tim. 2 : 11.
f Gal. 5 : 24. *g* Kol. 2 : 11. *h* Gal. 2 : 19, 20; Kol.
3 : 3, 4. *i* Wahj. 1 : 18. *j* Ibr. 9 : 26—28.

12 Koe sabab kitoe, dosa teh oelah sina
moerba dina djĕro badan maraneh noe
keuna paeh, matak djadi noeroetkeun
13 napsoena. 'Sarta [a] anggahota maraneh
oelah dibikeun ka dosa baris pakarang
kadorakaän; [b] nja moedoe njanggakeun
maraneh sakoedjoer ka Allah, pedah noe
geus djadi hiroep ti noe paraeh, sarta
anggahota maraneh sanggakeun ka Allah
14 baris pakarang kabĕnĕran. 'Karana dosa
teh moal bisa moerba ka maraneh; sa-
pedah maraneh lain di bawah hoekoem,
nja di bawah koernija. *a* p. 7 : 5. *b* p. 12 : 1.

15 Djadi ajeuna koemaha? Oerang teh
naha rek migawe dosa, tina sabab oerang
lain di bawah hoekoem, aja di bawah
16 koernija? Eta mah sageuj teuing! 'Naha
maraneh teu njaraho, saha-saha noe koe
maraneh diselehan diri, sĕdja djadi ka-
woelana, noeroetkeun parentahna, [a] eta
maraneh nja kawoelana noe ditoeroet
teja, boh ka dosa matak paeh, boh kana
17 kaänoetan matak kabĕnĕran? 'Tatapi soe-
koer ka Allah, pedah maraneh tadina
kawoelaning dosa, dĕmi geus djadi anoet
tĕroes reudjeung hate kana [b] toeladan
pangwoeroek, anoe diselehkeun ka mara-
18 neh teja; 'sarta maraneh, [c] sanggeusna
dimĕrdikakeun tina dosa, didjadikeun
19 kawoelaning kabĕnĕran. 'Kaoela mitja-
toer kitoe teh [d] sakoemaha bijasa djalma,
tina kahengkeran daging maraneh. Ari
sapĕrti maraneh tadina ngoemawoela-
keun anggahota maraneh [e] kana kana-
djisan djeung kana kadorakaän, baris
djadi kadorakaän, moedoe ajeuna nja
kitoe deui ngoemawoelakeun anggahota
maraneh teh kana kabĕnĕran, baris djadi
20 kasoetjian. 'Karana keur mangsa mara-
neh [f] kawoelaning dosa teja, eta mara-
neh harita mĕrdika moenggoeh kana
21 kabĕnĕran. 'Ari mangsa harita teh mara-
neh boga boewah naon tina lampah noe
dipikaera koe maraneh ajeuna? [g] karana
ari panoengtoenganana nja eta maot.
22 'Dĕmi mangsa ajeuna mah, sanggeus
maraneh dimĕrdikakeun tina dosa sarta
dikoemawoelakeun ka Allah, maraneh
boga boewah teh [h] matak ngadjadikeun
kasoetjian, sarta [i] ari panoengtoenga-
23 nana nja eta hiroep noe langgĕng. 'Kara-
na [j] ari bajaranana dosa teh nja eta maot;
tatapi [k] ari pasihan koernija ti Allah
mah nja eta hiroep noe langgĕng di djĕro
Kristoes Jesoes, Goesti oerang.
a 2 Petr. 2 : 19. *b* 2 Tim. 1 : 13. *c* Gal. 5 : 1. *d* p. 3 : 5.
e p. 1 : 24, 29. *f* Joh. 8 : 34. *g* p. 7 : 5; 8 : 6. *h* 1 Tes.
4 : 3, 7. *i* Gal. 6 : 8. *j* p. 5 : 12. *k* 1 Kor. 15 : 22;
1 Joh. 5 : 11.

PASAL 7.

Eh, doeloer-doeloer! naha maraneh teu
njaho, (karana kaoela mitjatoer teh ka
[a] noe nganjahokeun hoekoem,) jen hoe-
koem teh moerba ka djalma sapandjang-
2 na hiroep? 'Karana ari awewe noe boga
salaki, [b] geus ditjangtjangkeun koe hoe-
koem ka salakina noe hiroep; dĕmi geus
paeh salakina mah, awewe teh lesot tina
3 hoekoem salakina. 'Koe sabab eta, [c] oe-
pama lakian ka noe sedjen keur masih
hiroep keneh salakina, tangtoe disĕboet-
keun ngaranjed; dĕmi geus paeh salakina
mah, awewe teh oetjoel tina hoekoem,

manana lain ngaranjed, oepama lakian
4 ka noe sedjen. 'Nja maraneh ge kitoe
keneh, eh doeloer-doeloer; geus dipaeh-
keun [d] ti hoekoem [e] koe salirana Kris-
toes; soepaja maraneh djadi milik anoe
sedjen, tĕgĕsna teh milik eta noe geus
ditanghikeun ti noe paraeh, sangkan
5 oerang boewahan bade ka Allah. 'Kara-
na keur mangsa oerang di djĕro daging
teja, harita napsoe-napsoe dosa, noe tim-
boel koe hoekoem, pada molah dina
djĕro anggahota oerang, pikeun boewa-
6 han baris ka maot. 'Tatapi ajeuna mah
oerang geus dilesotkeun ti hoekoem,
sapedah oerang geus paeh ti noe njĕkĕl
ka oerang teja; noe matak oerang koe-
mawoela teh [f] kalawan roh anjar, lain
kalawan aksara lawas teja. *a* p. 2 : 17.
b 1 Moesa 3 : 16; 1 Kor. 7 : 39. *c* Mat. 5 : 32.
d Gal. 2 : 19. *e* p. 6 : 4. *f* 2 Kor. 3 : 6.

7 Pedah kitoe teh, oerang rek mitjatoer
koemaha? Naha ari hoekoem teh dosa?
Eta mah sageuj teuing! Tatapi kaoela
[a] geus moal nganjahokeun di dosa, ngan
koe hoekoem bae. Karana kana hal bo-
goh ge kaoela geus moal nganjahokeun,
oepama taja dawoehan hoekoem noe
8 kijeu mah: [b] Maneh oelah bogoh. 'Tatapi
[c] ari dosa teh, sanggeus manggih pisaba-
beun tina timbalan, seug ngadjadikeun
di djĕro kaoela saniskara pangabogoh;
karana lamoen taja hoekoem mah, dosa
9 teh paeh. 'Ari kaoela tadina hiroep teh
hanteu djeung hoekoem. Dĕmi mang-
sana datang timbalan, dosa teh hiroep
10 deui, tatapi kaoela mah paeh. 'Djadina
eta timbalan teh, [d] noe dipaparinkeun
sangkan matak hiroep, nja eta pisan noe
11 kapanggih matak paeh ka kaoela. 'Kara-
na dosa teh, sanggeus manggih pisaba-
beun tina timbalan teja, seug [e] ngagĕlo
ka kaoela, sarta maehkeun ka kaoela
12 koe timbalan teh. 'Djadi [f] ari hoekoem
teh soetji, kitoe deui ari timbalan teh
13 soetji, sarta bĕnĕr, djeung hade. 'Ana
kitoe mah, na koemaha, nja eta noe hade
teja noe geus matak paeh ka kaoela teh?
Eta mah sageuj teuing! Estoena mah nja
koe dosa; soepaja boekti jen dosa, pedah
ka kaoela migawe paeh dilantarankeun
ti noe hade; soepaja dosa teh angĕt ka-
tjida nja dosa koe lantaran timbalan.
14 'Karana oerang pada njaho, hoekoem
teh sipat rohani; tatapi ari kaoela mah
sipat [g] daging, [h] geus didjoewal ka ba-
15 wah dosa. 'Karana ari noe dipigawe koe
kaoela, koe kaoela hanteu kanjahoan;
[i] karana ari noe dipikarĕp koe kaoela,
koe kaoela hanteu dilampahkeun; tatapi
ari noe dipikageuleuh koe kaoela, nja eta
16 noe koe kaoela dilampahkeun teh. 'Dĕmi
satijap-tijap kaoela ngalampahkeun anoe
lain dipikarĕp koe kaoela, eta kaoela
ngarĕmpoegan kana hoekoem, jen hoe-
17 koem teh hade. 'Djadi ajeuna geus lain
diri kaoela noe ngalampahkeun kitoe,
nja dosa noe ngĕnggon di djĕro kaoela.
18 'Karana kaoela njaho, ari di djĕro ka-
oela, tĕgĕsna di djĕro daging kaoela,
[j] hanteu aja kahadean ngĕnggon; karana
ari karĕp mah nja ngagĕlar di kaoela,
tatapi migawe kahadean mah kaoela
19 hanteu timoe. 'Karana ari kahadean noe
dipikarĕp koe kaoela, koe kaoela hanteu
dilampahkeun; tatapi ari kagorengan
mah, anoe lain dipikarĕp koe kaoela,
nja eta noe koe kaoela dilampahkeun
20 teh. 'Dĕmi satijap-tijap kaoela ngalam-
pahkeun anoe lain dipikarĕp koe kaoela,
djadi geus lain diri kaoela noe ngalam-
pahkeun kitoe teh, nja dosa noe ngĕng-
21 gon di djĕro kaoela. 'Koe sabab eta,
kaoela manggih hoekoem kijeu di kaoela
teh: satijap-tijap kaoela karĕp migawe
kahadean, kagorengan teh ngabanding
22 di kaoela. 'Karana kaoela soeka kana
hoekoem Allah, moenggoehing di djĕro
23 batin; 'tatapi kaoela [k] dina djĕro ang-
gahota kaoela nendjo deui hoekoem
sedjen, anoe mĕrangan kana hoekoem
batin kaoela, sarta ngabojong ka kaoela,
dibawahkeun kana hoekoem dosa, noe
24 aja di djĕro anggahota kaoela. 'Ĕh, ka-
oela djalma kabalangsak tĕmĕn! saha
noe bakal ngaleupaskeun kaoela tina
25 djĕro ijeu badan pamaotan? 'Kaoela
moedji soekoer ka Allah, lantaran Je-
26 soes Kristoes, Goesti oerang. 'Djadi diri
kaoela teh, ari djeung batin ngawoela
kana hoekoem Allah, tatapi ari djeung
daging mah ngawoela kana hoekoem
dosa. *a* p. 3 : 20. *b* 2 Moesa 20 : 17. *c* p. 3 : 20;
5 : 13. *d* 3 Moesa 18 : 5. *e* Ibr. 3 : 13. *f* 1 Tim. 1 : 8.
g p. 8 : 3, 7. *h* 1 Radj. 21 : 20. *i* Gal. 5 : 17. *j* 1 Moesa
8 : 21. *k* Gal. 5 : 17.

PASAL 8.

Tina sabab kitoe, ajeuna hanteu aja
hoekoeman pikeun djalma noe aja di

djĕro Kristoes Jesoes, [a] noe hanteu loe-
mampah noeroet daging, nja loemam-
2 pahna noeroet Roh. 'Karana hoekoem
Roh kahiroepan di djĕro Kristoes Je-
soes geus ngamĕrdikakeun ka kaoela
3 tina hoekoem dosa sarta maot. 'Karana
ari [b] noe moestahil di lĕbah hoekoem,
tina sabab apĕs koe daging, nja eta
geus didamĕl koe Allah, [c] djalan mi-
warangan Poetrana, [d] nganggo saka-
roepa djeung daging dosa, [e] nja tina
sabab dosa, sarta geus ngahoekoem dosa
4 di djĕro daging; 'soepaja papakon hoe-
koem dilaksanakeun di oerang, anoe han-
teu loemampah noeroet daging, loemam-
5 pah teh noeroet Roh. 'Karana ari noe
noeroet daging, mikiranana hal anoe
daging; tatapi ari noe noeroet Roh mah,
6 mikiranana hal anoe Roh. 'Karana [f] ari
pamikiranana daging teh nja eta maot;
tatapi ari pamikiranana Roh mah nja
7 eta hiroep djeung kasĕnangan. 'Sabab
ari pamikiranana daging teja nja eta
[g] ngamoesoeh ka Allah; karana teu na-
loekkeun maneh kana hoekoem Allah,
8 malah teu bisaeun taloek. 'Ari noe aja
di djĕro daging mah, pamohalan dima-
9 nah koe Allah. 'Dĕmi maraneh mah
hanteu aja di djĕro daging, aja teh di
djĕro Roh, kitoe soteh [h] lamoen Roh
Allah linggih di djĕro maraneh. Bali-
kanan djalma noe teu boga Roh Kristoes
10 mah, eta teh lain kagoenganana. 'Dĕmi
satijap-tijap Kristoes aja di djĕro ma-
raneh, badan teh [i] nja paeh tina sabab
dosa, tatapi ari Roh mah hiroep tina
11 sabab kabĕnĕran.'Sarta satijap-tijap Roh-
na eta, noe nanghikeun Jesoes ti noe
paraeh teja, linggih di djĕro maraneh,
geus tangtoe [j] eta noe nanghikeun Kris-
toes ti noe paraeh teh, mĕngke kitoe
deui ngahiroepan kana badan maraneh
noe keuna paeh, tina sabab Rohna noe
linggih di djĕro maraneh. *a* Gal. 5:16, 25.
b Lal. 13:39; p. 7:12—14; Ibr. 7:18. *c* Gal. 4:4;
1 Joh. 4:9. *d* Ibr. 2:14. *e* Ibr. 10:5—7. *f* p. 6:21, 22.
g Jak. 4:4. *h* 1 Kor. 3:16. *i* p. 6:6. *j* 1 Kor.
6:14; 2 Kor. 4:14.

12 Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer!
oerang teh pada kahoetangan, [a] lain
ka daging, sangkan hiroep noeroet da-
13 ging. 'Karana [b] lamoen maraneh hiroep
noeroet daging, eta maraneh tangtoe
mĕngke paeh; sabalikna lamoen mara-
neh koe lantaran Roh maehkeun kana
panggawe badan mah, eta maraneh tang-
14 toe mĕngke hiroep. 'Karana [c] sakoer
noe ditoejoen koe Roh Allah, nja eta
15 teh poetra Allah. 'Karana maraneh [d]
lain nampa roh koemawoela, baris kana
sijeun deui; nja nampa teh Roh kapoe-
traän, [e] lantaran oerang njambat: Aba,
16 Ama! 'Nja eta Roh teja djadi saksi
djeung roh oerang, jen oerang teh poetra
17 Allah. 'Sarta satijap-tijap oerang poetra,
[f] tangtoe oerang kitoe deui ahli waris,
[g] nja ahli waris Allah, batoer ahli waris
ka Kristoes; kitoe soteh [h] lamoen oe-
rang ngiring sangsara ka Kristoes, soe-
paja oerang ngiring deui dimoeljakeun.
a p. 6:18. *b* Gal. 6:8. *c* Gal. 5:18. *d* 1 Kor.
2:12; 2 Tim. 1:7. *e* Gal. 4:6. *f* Gal. 4:7.
g Ibr. 1:2; 9:15. *h* 2 Tim. 2:11, 12.

18 Karana pangrasa kaoela, [a] kasang-
saraän djaman ajeuna hanteu pisan nim-
bangan kana kamoeljaän, anoe bakal di-
19 ebrehkeun ka oerang. 'Karana sakoer
mahloek ngarĕp-ngarĕp njoso pisan kana
20 diĕbrehkeunana poetra-poetra Allah.'Ka-
rana mahloek teh taloek kana [b] kasija-
sijaän, lain karĕp sorangan, nja koe tina
kĕrsa eta, noe geus naloekkeun inja;
21 'barina ngarĕp-ngarĕp, jen diri mahloek
ge bakal dimĕrdikakeun ti pangkoema-
woelana kana karoeksakan, noeroet ka-
na kamĕrdikaän kamoeljaän poetra-poe-
22 tra Allah. 'Karana oerang pada njaho,
sakabeh mahloek tingroemahoeh, sarta
pada kawas noe keur njĕri ngadjoeroe,
23 nĕpi ka ajeuna. 'Sarta lain sakitoeëun
bae; nadjan diri oerang ge, anoe nga-
bogaän tjikal boewah Roh, [c] oerang ge
pada roemahoeh sadjĕroning pikir, ba-
waning ngarĕp-ngarĕp kapoetraän, nja
24 eta dileupaskeunana badan oerang. 'Ka-
rana oerang salamĕt teh dina pangarĕp-
ngarĕp. Dĕmi pangarĕp-ngarĕp anoe beh
katendjo, eta mah lain pangarĕp-ngarĕp;
karana noe beh katendjo mah koe oe-
25 rang, keur naon dek diarĕp-arĕp? 'Sa-
balikna, lamoen oerang ngarĕp-ngarĕp
ka noe tatjan katendjo koe oerang, tang-
toe koe oerang didago-dago djeung ka-
sabaran. *a* 2 Kor. 4:17. *b* Goer. 1:2. *c* 2 Kor. 5:2.

26 Nja kitoe keneh Roh mitoeloeng kana
kahengkeran oerang. Karana oerang [a]
hanteu njaho, naon noe rek disoehoen-
keun koe oerang, ninggang pipantĕseu-
nana; tatapi Roh koe andjeun mang-

nĕdakeun oerang kalawan rahoeh-ra-
27 hoeh noe taja basakeuneunana. 'Ari [b]
noe ngawaspaoskeun kana sakĕrĕtĕging
hate, langkoeng oeninga kana pasĕdjaän
Roh, doemeh mangnĕdakeun djalma sa-
roetji sakoemaha noe kamanah koe Al-
28 lah.'Sarta oerang pada njaho, ari moeng-
goeh ka sakoer noe njaäh ka Allah mah,
saniskara teh ngabantoe matak djadi
kahadean, tĕgĕsna ka sakoer djalma noe
geus disaoer [c] toemoet pikĕrsaeunana.
29 'Karana noe pada [d] dipioeninga koe Allah
ti tadina, nja eta ti tadina keneh pada
dipastikeun bakal djadi sarimbag djeung
roepaning Poetrana; [e] soepaja Poetra
teh ngadjadi tjikal ka reja-reja doeloer.
30 'Ari noe dipastikeun ti tadina teja,
nja eta disaoer ongkoh; sarta noe geus
disaoer, nja eta didamĕl bĕnĕr ongkoh;
sarta noe geus didamel bĕnĕr, nja eta
dimoeljakeun ongkoh.

a Mat. 20:22. *b* Djab. 7:10. *c* Ep. 1:11. *d* p. 11:2. *e* Kol. 1:18.

31 Pedah kitoe, oerang rek mitjatoer
koemaha deui kana pĕrkara tadi teh?
Moen Allah ngabĕdasan ka oerang, saha
32 noe bakal ngalawan ka oerang? 'Ari
Allah, [a] noe moenggah teu ngowĕlkeun
Poetra koe andjeun, mapan boekti geus
njĕrahkeun Poetra keur pimangpaäteun
oerang sakabeh, naha saniskara oge lain
bakal dipasihkeun ka oerang barĕng
33 djeung Poetra? 'Saha [b] noe bakal ngĕ-
lakkeun ka djalma beunang milih Allah?
34 Nja Allah noe ngadamĕl bĕnĕr. 'Saha
[c] noe ngahoekoem? Nja Kristoes [d] noe
geus poepoes, malah-malah noe geus di-
tanghikeun, sarta [e] noe aja di tĕngĕ-
neun Allah, toer [f] noe mangnĕdakeun
35 oerang. 'Saha noe bakal misahkeun oe-
rang tina kaäsihan Kristoes? Naha ka-
soekĕran, atawa karoepĕkan, atawa pa-
nganijaja, atawa langlajeuseun, atawa
boeroendoel, atawa baja, atawa pĕdang?
36 'Sakoemaha noe geus dioengĕlkeun dina
Kitab kijeu: [g] Tina sabab andjeun koe-
ring sapopoë pada dipaehan; koering
teh diitoengkeun saroepa domba peun-
37 tjiteun. 'Tatapi [h] dina eta saniskara oe-
rang teh leuwih tina oenggoel, koe lan-
taran eta [i] noe miasih ka oerang teja.
38 'Karana geus tangtoe dina pikir ka-
oela, boh paeh atawa hiroep, boh ma-
laikat, atawa pangkat-pangkat, atawa
noe kawasa, boh barang ajeuna atawa
39 barang mĕngke, 'boh noe loehoer atawa
noe djĕro, atawa mahloek naon bae
salijan ti dinja, hamo aja noe bisa mi-
sahkeun oerang tina kaäsihan Allah di
djĕro Kristoes Jesoes, Goesti oerang.

a 1 Moesa 22:12; Joh. 3:16. *b* Jĕs. 50:8. 9. *c* Aj. 34:29. *d* p. 4:25. *e* Ep. 1:20. *f* Ibr. 7:25. *g* Djab. 44:23. *h* 1 Kor. 15:57; 1 Joh. 5:4. *i* Ep. 5:2.

PASAL 9.

Kaoela di djĕro Kristoes njatoerkeun
noe sajakti, kaoela hanteu bohong,
[a] djeung boedi-rasa kaoela djadi saksi
2 ka kaoela koe Roh Soetji: 'kaoela teh
[b] bangĕt nja prihatin, sarta hate ka-
oela teu pĕtot-pĕtot ngandoeng kanjĕri.
3 'Karana moen beunang mah, [c] kaoela
sorangan daek diboewang ti Kristoes,
keur pimangpaäteun doeloer-doeloer ka-
oela, [d] nja sanak-baraja noe sadaging
4 djeung kaoela. 'Eta teh oerang Israil,
anoe ngabogaän [e] kapoetraän, djeung [f]
kamoeljaän, sarta [g] pĕrdjangdjian, kitoe
deui [h] hoekoem, djeung [i] hal ngabakti
5 ka Allah, sarta [j] pasoebajaän; 'eta teh
noe boga [k] para karoehoen teja, sarta
[l] ti dinja mĕdalna Kristoes moenggoe-
hing daging mah, [m] nja eta noe djoe-
mĕnĕng Allah saloehoereun sakabeh,
6 poedjieun salalanggĕngna. Amin. 'Tatapi
lain pisan kijeu, [n] jen pangandika Allah
teh geus pĕtjat. Karana noe toeroenan
7 Israil, [o] eta lain Israil sakabeh. 'Kitoe
deui [p] lain pedah roendajan Ibrahim,
eta teh sakabeh poetra; estoena mah
kijeu: [q] Nja ti Ishak noe bakal disĕ-
8 boet toeroenan maneh. 'Tĕgĕsna, lain
anak noe ti daging, eta noe poetra Al-
lah teh; [r] nja anak noe ti pĕrdjang-
djian, eta noe diitoeng toeroenan teh.
9 'Karana pangandika pĕrdjangdjian teja
kijeu: [s] Tĕpoeng waktoe kiwari kami
tangtoe datang deui; harita Sarah pi-
10 bogaeun anak lalaki. 'Sarta lain saki-
toeëun bae; [t] nja Rabeka ge kitoe ke-
neh, mangsa bobot ti lalaki hidji, ti
11 Ishak, karoehoen oerang. 'Karana sa-
memeh poetrana marĕdal, sarta same-
meh marigawe hade atawa goreng, soe-
paja loeloes pikĕrsaeun Allah toemoet
sakoemaha pangmilih, lain tina pang-
12 gawe, nja ti eta anoe njaoer, 'harita
Rabeka diandikaän kijeu: [u] Noe ko-
lot bakal ngawoelaän ka noe ngora.

13 Sakoemaha noe geus dioengĕlkeun
dina Kitab kijeu: [v] Kami miasih ka
Jakoeb, dĕmi ka Esaoe mah kami mi-
geuleuh.

a p. 1 : 9; 2 Kor. 1 : 23. *b* p. 10 : 1. *c* 2 Moesa 32 : 32. *d* 2 Kor. 11 : 22. *e* 5 Moesa 14 : 1. *f* 2 Moesa 40 : 34. *g* 2 Moesa 24 : 8. *h* 5 Moesa 4 : 8. *i* Ihr. 9 : 1. *j* Ep. 2 : 12. *k* Lal. 7 : 8. *l* p. 1 : 3. *m* 1 Tim. 3 : 16; 1 Joh. 5 : 20. *n* p. 11 : 29. *o* p. 2 : 28. *p* Joh. 8 : 39. *q* 1 Moesa 21 : 12. *r* p. 8 : 14; Gal. 4 : 28. *s* 1 Moesa 18 : 10. *t* 1 Moesa 25 : 21. *u* 1 Moesa 25 : 23. *v* Mal. 1 : 2, 3.

14 Pedah kitoe, oerang rek mitjatoer koe-
maha? Naha di Allah teh aja teu-adilna?
15 [a] Eta mah sageuj teuing! 'Karana pa-
ngandikana ka Moesa: [b] Kami bakal mi-
koernija ka noe dipikoernija koe kami,
sarta kami bakal miwĕlas ka noe dipi-
16 wĕlas koe kami. 'Djadi lain ti karĕp
djalma, atawa ti leumpang djalma, nja
17 ti Allah anoe mikoernija. 'Karana pa-
ngandikana dina Kitab ka Piraon kijeu:
[c] Noe matak maneh koe kami digĕlar-
keun, nja sangkan kami nandakeun ka-
wasa kami di maneh, soepaja djĕnĕngan
kami dioewarkeun di sakoeriling boemi.
18 'Djadi Allah teh mikoernija ka noe di-
kĕrsakeun, sarta neuaskeun ka noe di-
kĕrsakeun.

a Aj. 34 : 10. *b* 2 Moesa 33 : 19. *c* 2 Moesa 9 : 16.

19 Ari maneh soegan rek ngomong ka
kaoela: Moen kitoe mah, naha atoeh
andjeunna mana sok ngawĕwĕleh? [a] ka-
rana saha noe bisa ngalawan ka kĕr-
20 sana? 'Balikan maneh, eh djalma! saha
maneh teh, wĕt wani madoean ka Allah?
[b] Naha ari djidjijeunan rek ngomong ka
noe njijeun: Koe naon koela mana koe
21 andika geus didjijeun kijeu? 'Naha karah
[c] moenggoehing pandjoenan teu kawasa
ka taneuh likĕt, taneuh sagoeroentoel
didjijeun wadah, [d] noe hidji baris ka-
moeljaän, noe hidji deui baris kahinaän?
22 'Djeung koemaha lamoen Allah, keur
ngĕrsakeun nawiskeun bĕbĕndoena
djeung nganjahokeun kawasana, [e] nja-
baran sarta langkoeng-langkoeng sareh-
na ka wadahing kabĕndoean, noe geus
23 ditjawiskeun baris karoeksakan; 'sarta
soepaja nganjahokeun kasoegihan ka-
moeljaänana moenggoeh kana wadahing
kawĕlasan, [f] noe koe andjeunna disa-
jagikeun ti tadina baris kamoeljaän?
24 'Nja saroepa kitoe pisan oerang ge koe
andjeunna geus pada disaoer, lain ti
lĕbah oerang Jahoedi bae, ti lĕbah oe-
25 rang kapir ongkoh. 'Sakoemaha noe koe
Allah diandikakeun dina kitab nabi Ho-
sea: [g] Ari noe lain oemat, koe kami
rek disĕboetkeun oemat kami, sarta noe
lain kaäsih, koe kami rek disĕboetkeun
26 kaäsih. 'Djeung deui dina ĕnggon, noe
djalmana geus diandikaän kijeu: [h] Ma-
raneh teh lain oemat kami, nja di dinja
maranehanana bakal disĕboetkeun poe-
27 tra Allah noe djoemĕnĕng. 'Sarta nabi
Jĕsaja ngalahirkeun hal Israil kijeu:
[i] Masih bilangan bangsa Israil sapĕrti
keusik laoet, sesana bae noe bakal ra-
28 hajoe teh. 'Karana Pangeran bakal nga-
djadikeun pĕrkara mejakkeun, ditigas
kalawan adilna; estoe Pangeran bakal
ngadamĕl di boemi pĕrkara noe ditigas.
29 'Sarta sakoemaha noe dilahirkeun koe
Jĕsaja tadina: [j] Oepama Pangeran Sĕ-
baot ka oerang hanteu ngarikeun binih
mah, oerang teh tangtoe geus djadi sa-
pĕrti Sadoemoe djeung tjara Gomora teja.

a Aj. 9 : 12. *b* Jĕs. 45 : 9. *c* Jĕr. 18 : 6. *d* 2 Tim. 2 : 20. *e* p. 2 : 4; 10 : 21. *f* p. 8 : 29, 30. *g* Hos. 2 : 22. *h* Hos. 1 : 10. *i* Jĕs. 10 : 22. *j* Jĕs. 1 : 9.

30 Koe sabab kitoe, oerang rek mitjatoer
koemaha? Jen oerang kapir, anoe teu
nejangan kabĕnĕran, geus meunang ka-
bĕnĕran teh, [a] nja eta kabĕnĕran anoe
31 tina lantaran pĕrtjaja teja. 'Sabalikna
ari Israil, [b] anoe nejangan hoekoem ka-
bĕnĕran mah, hanteu nĕpi kana hoe-
32 koem kabĕnĕran. 'Naon sababna? Sabab
nejanganana teh lain tina pĕrtjaja, nja
tina panggawe; karana pada titadjong
33 ka [c] batoe tatadjongan teja. 'Sakoe-
maha noe geus dioengĕlkeun dina Kitab
kijeu: [d] Masing nganjahokeun, di Sion
kami neundeun hidji batoe tatadjongan
sarta hidji batoe karang noe matak
tideuha; djeung tijap-tijap djalma noe
pĕrtjaja ka eta, hamo meunang wiwirang.

a p. 3 : 22. *b* p. 10 : 2; 11 : 7. *c* 1 Kor. 1 : 23. *d* Jĕs. 8 : 14; 28 : 16.

PASAL 10.

Eh, doeloer-doeloer! ari katineung hate
kaoela, sarta panĕda kaoela ka Allah
teh pikeun oerang Israil, [a] malar kasa-
2 lamĕtanana. 'Karana kaoela djadi saksi
ka dinja, [b] jen pada sarĕgĕp ka Allah,
3 tatapi hanteu djeung kanjahona. 'Kara-
na sapedah teu nganjarahokeun kana ka-
bĕnĕran Allah, sarta kahajangna [c] nga-
dĕgkeun kabĕnĕran sorangan, noe matak

eta hanteu taloek kana kabĕnĕran
4 Allah. 'Karana [d] ari panoengtoengan
toret teh nja eta Kristoes, baris matak
kabĕnĕran ka oenggal-oenggal djalma
5 noe pĕrtjaja. 'Karana Moesa ngalahir-
keun kabĕnĕran anoe tina lantaran toret
teja kijeu: [e] Tijap-tijap manoesa, noe nga-
lampahkeun eta teh, tangtoe hiroep
6 koe eta. 'Tatapi ari kabĕnĕran anoe tina
lantaran pĕrtjaja teja, kijeu tjatoerna:
[f] Oelah ngomong sadjĕroning hate ma-
neh: Saha noe bakal oenggah ka sawar-
ga? Nja eta hartina noeroenkeun Kris-
7 toes. 'Atawa: Saha noe bakal toeroen
kana djĕro djoengkrang? Nja eta hartina
ngoenggahkeun Kristoes ti noe maraot.
8 'Ari tjatoerna koemaha? Pangandika teh
deukeut ka maneh, aja dina soengoet
maneh, sarta dina hate maneh. Nja eta
teh pangandika kapĕrtjajaän, anoe dioe-
9 warkeun koe kaoela sadaja. 'Sabab la-
moen maneh koe soengoet ngakoekeun
ka Jesoes, jen eta teh Goesti, sarta pĕr-
tjaja koe hate jen andjeunna koe Allah
geus ditanghikeun ti noe paraeh, eta
10 maneh tangtoe pisalamĕteun. 'Karana
pĕrtjajana hate matak ngadjadikeun ka-
bĕnĕran ka djalma, sarta pangakoena
soengoet matak ngadjadikeun kasala-
11 mĕtan. 'Karana ari pilahir dina Kitab
kijeu: [g] Tijap-tijap djalma noe pĕrtjaja
12 ka eta, hamo meunang wiwirang. 'Ka-
rana [h] hanteu beda oerang Jahoedi
djeung oerang Joenani; rehna hidji ke-
neh anoe djadi Goesti sakabeh, soegih-
moerah ka sakoer noe sasambat ka an-
13 djeunna. 'Karana [i] saha-saha noe sa-
sambat kana djĕnĕngan Goesti, tangtoe
14 pisalamĕteun. 'Ari eta teh koemaha nja
rek sasambat ka noe tatjan dipĕrtjaja
koe maranehna? Koemaha nja rek pĕr-
tjaja ka noe tatjan kadenge wartana
koe maranehna? Koemaha nja rek nga-
denge, lamoen taja noe ngoewarkeun?
15 'Koemaha nja rek ngoewarkeun, lamoen
hanteu dipiwarang? Sakoemaha noe geus
dioengĕlkeun dina Kitab: [j] Koe matak
rĕsĕp soekoe djalma noe ngoewarkeun
kasĕnangan, noe ngawartakeun kasaean!

a p. 9 : 3. *b* Lal. 22 : 3. *c* p. 9 : 32. *d* Lal. 13 : 39; 2 Kor. 3 : 13; Gal. 3 : 24. *e* 3 Moesa 18 : 5. *f* 5 Moesa 30 : 12—14. *g* Jĕs. 28 : 16; p. 9 : 33. *h* Lal. 15 : 9; p. 3 : 23. *i* Joël 2 : 32. *j* Jĕs. 52 : 7; Nah. 1 : 15.

16 Tatapi lain sakabeh ngestoekeun In-
djil teh. Karana ari pilahir Jĕsaja: [a] Ĕh,
Pangeran! saha noe geus pĕrtjaja ka
17 pangoewaran koering sadaja? 'Djadi ari
kapĕrtjajaän teh datangna tina ngadenge,
sarta ari ngadenge teh datangna koe
18 pangandika Allah. 'Tatapi tjatoer ka-
oela: Naha palangsijang teu kadenge koe
eta? Poegoeh kadenge tamah, mapan
[b] sorana bidjil ka sakoeriling boemi,
sarta kasaoeranana nĕpi ka sisi djagat.
19 'Tatapi tjatoer kaoela: Naha palangsi-
jang koe Israil teu kaharti? Noe mimiti
Moesa ngalahir: [c] Kami bakal mapanas
ka maraneh koe noe lain oemat; koe
bangsa noe teu boga pangarti kami ba-
20 kal moendoengkeun maraneh. 'Djeung
deui Jĕsaja wanieun ngalahir kijeu: [d]
Kami geus kapanggih koe noe teu ne-
jangan kami; kami geus tembong ka
21 noe teu nanjakeun kami. 'Tatapi ari
Israil mah koe andjeunna dilahirkeun
kijeu: [e] Kami sapoë djĕpoet geus njo-
dorkeun panangan kami ka hidji bangsa
noe mantangoel sarta malikkeun omong.

a Jĕs. 53 : 1; Joh. 12 : 38. *b* Djab. 19 : 5. *c* 5 Moesa 32 : 21. *d* Jĕs. 65 : 1. *e* Jĕs. 65 : 2.

PASAL 11.

Pedah kitoe, tjaoer kaoela: Koemaha
Allah teh geus noendoeng ka oemat-
na? [a] Eta mah sageuj teuing! Karana
[b] kaoela ge kapan oerang Israil, toeroe-
2 nan Ibrahim, kaom Binyamin. 'Moal
ĕnja Allah noendoeng ka oematna, noe
koe andjeunna dipioeninga tadina. Na-
ha maneh hanteu njaho [c] anoe dilahir-
keun dina Kitab moenggoeh hal Elia?
jen oendjoekan ka Allah, ngadoedoeh ka
3 Israil, kijeu pioendjoekna: 'Noen Pange-
ran! eta teh geus maraehan ka para
nabi andjeun, sarĕng geus pada ngaroen-
toehkeun altar-altar andjeun; ngan kan-
toen simkoering pribadi, sarĕng pada
4 ngarah pati simkoering. 'Ari pangandika
walonan Allah ka nabi teh koemaha?
[d] Kami ngarikeun pikeun kami toedjoeh
reboe djalma, noe teu tapak-toeoer njĕm-
5 bah ka Baäl. 'Nja kitoe keneh dina
mangsa ajeuna aja [e] sesa, toeroet [f]
6 pangmilih sih-koernija. 'Sarta lamoen
koe sih-koernija mah, [g] geus njata lain
tina panggawe; da ari teu kitoe, sih-
koernija teh geus lain sih-koernija deui.
Sabalikna, oepama tina panggawe mah,
geus njata lain sih-koernija; da ari teu

kitoe, panggawe teh geus lain panggawe
7 deui. 'Djadi ajeuna koemaha? [h] Ari noe
dioepaja koe Israil, hanteu koengsi beu-
nang; dĕmi noe geus meunang eta teh
nja djalma kapilih, ari noe sedjen mah
8 geus diteuaskeun; 'sakoemaha noe geus
dioengĕlkeun dina Kitab: [i] Allah geus
maparin ka darinja hidji soekma papidĕ-
lan; panon noe lain pikeun ngadeuleu,
sarta tjeuli noe lain pikeun ngadenge,
9 nĕpi ka poë ajeuna. 'Djeung ari pilahir
Dawoed: [j] Medjana sing ngadjadi djirĕt,
sarĕng ridjĕt, sarĕng tatadjongan, sara-
10 woeh balĕsan ka darinja! 'Panonna sing
ngadjadi poëk, sangkan teu ngadeuleu;
sarĕng tonggongna moegi koe andjeun
11 dibĕngkoengkeun salalamina! 'Pedah ki-
toe, tjatoer kaoela: Koemaha [k] eta pang-
titadjongna teh sangkan laboeh? Eta
mah sageuj teuing! Tatapi tina laboehna,
[l] noe matak kasalamĕtan teh geus ka
oerang kapir, [m] noe dipalar mapanas ka
12 oerang Israil. 'Sarta lamoen laboehna
eta ngadjadi kasoegihan doenya, sarta
kasoedaän eta ngadjadi kasoegihan oe-
rang kapir, sok manaha teuing djĕdjĕgna!

a Djab. 94 : 14; Jĕr. 31 : 37. *b* Pil. 3 : 4. *c* 1 Radj. 19 : 10. *d* 1 Radj. 19 : 18. *e* p. 9 : 27. *f* p. 9 : 11, 15. *g* p. 4 : 4. *h* p. 9 : 31. *i* Jĕs. 6 : 9, 10; 29 : 10. *j* Djab. 69 : 23. *k* p. 9 : 32. *l* Lal. 13 : 46. *m* p. 10 : 19.

13 Karana kaoela mitjatoer ka maraneh,
eh oerang kapir! Sapedah kaoela [a] ra-
soel ka oerang kapir, noe matak nga-
goengkeun kana kadjĕnĕngan kaoela:
14 'malah-mandar kaoela djadi mapanas ka
noe sadaging djeung kaoela, sarta nja-
15 lamĕtkeun eta sawareh-wareheun. 'Ka-
rana lamoen disingkahkeunana eta teh
ngadjadi karapihan doenya, naha ari
dimanahna deui, kadjadianana lain ba-
16 kal tjara hiroep tina paeh? 'Djeung
lamoen [b] tjikal roti soetji, tangtoe sa-
adonan ge soetji; kitoe deui lamoen akar
17 soetji, tangtoe dahanna ge soetji.'Djeung
deui lamoen dahanna sawareh disĕm-
plakkeun, ari maneh noe bakoe tangkal
djetoen leuweung, ditantjĕbkeun dina
oeroet eta, noe matak miloe ngabogaän
akar sarta toewakna [c] tangkal djetoen
18 tjoö teja: 'eta maneh poma oelah rek
reueus kana eta dahan teh. Dĕmi oepama
maneh reueus, sing ingĕtkeun, lain ma-
neh anoe nanggeuj kana akar, nja akar
19 noe nanggeuj ka maneh. 'Soegan maneh
rek ngomong kijeu: Eta dahan pangdi-
sĕmplakkeunana teh soepaja kaoela di-
20 tantjĕbkeun. 'Nja bĕnĕr; eta teh pang-
disĕmplakkeunana tina sabab teu pĕr-
tjaja, ari maneh mah ngadĕg koe
kapĕrtjajaän. [d] Poma oelah rek angkoeh,
21 anggoer koedoe sijeun. 'Karana nadjan
ka dahan pitoewin teja Allah moenggah
[e] teu wĕlas, bisi ka maneh kitoe deui
22 teu wĕlas. 'Koe sabab eta, maneh sing
awas kana kamoerahan sarta kakĕsitan
Allah; kakĕsitanana ka sakoer noe la-
boeh teja, ari kamoerahanana mah ka
maneh, [f] lamoen maneh tĕtĕp dina ka-
moerahan; ana teu kitoe mah [g] maneh
23 ge tangtoe ditilas. 'Tatapi nadjan eta
ge, [h] lamoenna hanteu tĕtĕp dina kateu-
pĕrtjajaänana mah, tangtoe ditantjĕb-
keun; karana Allah mah kawasa nan-
24 tjĕbkeun deui. 'Karana nadjan maneh
teh geus ditilas tina tangkal djetoen anoe
bakoe djetoen leuweung, seng ditantjĕb-
keun ka tangkal djetoen noe sadjatina
teja, salija ti oemoem; soemawonna eta,
noe pada dahan pitoewin, mĕngke ditan-
tjĕbkeun ka tangkal djetoen sorangan.

a p. 15 : 16; Gal. 2 : 7. 9. *b* 4 Moesa 15 : 17—21. *c* Jĕr. 11 : 16. *d* 1 Kor. 10 : 12. *e* Jĕr. 13 : 14; Jĕh. 24 : 14. *f* Ibr. 3 : 14. *g* Ibr. 10 : 29. *h* 2 Kor. 3 : 16.

25 Karana kahajang kaoela, eh doeloer-
doeloer! maraneh oelah teu njaraho kana
ijeu rasijah, [a] soepaja maraneh oelah
boga angkeuh pintĕr, jen oerang Israil
teh kataradjang teuas saparo, [b] nĕpi ka
sadjĕdjĕgna bilangan oerang kapir geus
26 asoep. 'Nja kitoe teh sakabeh oerang
Israil bakal disalamĕtkeun; sakoemaha
noe geus dioengĕlkeun dina Kitab: [c] Poe-
rah ngadjait teh bakal soemping ti Sion,
sarta bakal ngoendoerkeun kadorakaän
27 ti Jakoeb. 'Djeung [d] kijeu pĕrdjangdjian
kami ka darinja, dimana koe kami di-
28 leungitkeun dosana. 'Ari eta teja ditilik
kana Indjil teh [e] moesoeh, tina sabab
maraneh; tatapi [f] ditilik kana pangmilih
29 mah kaäsih, tina sabab karoehoen. 'Ka-
rana ari pasihan djeung pangnjaoer
Allah mah [g] tara keuna koe kadoehoeng.
30 'Karana sapĕrti maraneh baretona pada
baha ka Allah, dĕmi mangsa ajeuna mah
geus meunang kawĕlasan koe pangba-
31 hana eta; 'nja kitoe keneh eta, ajeuna
geus pada djadi baha, soepaja eta ge
meunang kawĕlasan, koe kawĕlasan noe
32 dipasihkeun ka maraneh teja. 'Karana
[h] sakabeh teh koe Allah geus dikĕrĕm

di handapeun kabahaän, soepaja an-
djeunna ngawĕlasan ka sakabeh.

a p. 12 : 6. *b* Loek. 21 : 24. *c* Jĕs. 59 : 20, 21. *d* Jĕr. 31 : 33, 34. *e* 1 Tes. 2 : 15. *f* p. 9 : 4. *g* 4 Moesa 23 : 19. *h* Gal. 3 : 22.

33 Amboe, aja sakitoe djĕrona kasoegi-
han, djeung kapintĕran, sarta kaoeni-
ngaän Allah! [a] Ari hoekoemanana han-
teu beunang didjoegdjoegan, sarta dja-
lanna hanteu beunang dikira-kira!
34 'Karana [b] saha noe njaho kana manah
Pangeran? atawa saha noe djadi pang-
35 rĕmpaganana? 'Atawa [c] saha noe geus
miheulaän ngahatoeranan ka andjeunna,
36 noe matak bakal dibalĕs ka dinja? 'Ka-
rana [d] saniskara teh pangajana ti Allah,
djeung koe Allah, sarta bade ka Allah.
[e] Nja Allah noe koedoe dibaktian ka-
moeljaän salalanggĕngna. Amin.

a Aj. 11 : 7; Djab. 36 : 7. *b* Jĕs. 40 : 13, 14; 1 Kor. 2 : 16. *c* Aj. 41 : 2. *d* 1 Kor. 8 : 6. *e* p. 16 : 27.

PASAL 12.

Koe sabab kitoe, eh doeloer-doeloer!
kaoela mitoetoer ka maraneh koe
tina [a] kawĕlasan Allah: [b] moedoe pada
njanggakeun badan sakoedjoer djadi
koerban hiroep, djeung soetji, sarta pi-
kamanaheun Allah; nja eta djadikeun
2 ibadah maraneh rohani. 'Sarta mara-
neh [c] poma oelah sakaroepa djeung ijeu
doenya; [d] nja koedoe pada disalin koe
djalan dianjarkeun pikir maraneh, sang-
kan maraneh bisa ngararasakeun naon
noe djadi pangĕrsa Allah, anoe hade,
sarta pikamanaheun, djeung sampoerna.

a p. 11 : 31. *b* p. 6 : 13; 1 Petr. 2 : 5. *c* 1 Joh. 2 : 15. *d* Ep. 4 : 23.

3 Karana koe sih-koernija, [a] noe geus
dipasihkeun ka kaoela, noe matak ka-
oela marentah ka maraneh, ka hidji-hidji
djalma, jen [b] oelah ngangkeuhkeun diri
liwat ti oetama; nja ngangkeuhkeun diri
teh sing kalawan meudjeuhna, [c] sakoe-
maha pangadoeoem Allah takĕr kapĕr-
4 tjajaän ka hidji-hidji djalma. 'Karana
[d] sapĕrti oerang dina badan hidji teh
reja pisan anggahotana, tatapi eta saka-
beh anggahota hanteu saroewa pagawe-
5 anana, 'nja kitoe teh oerang reja djalma
[e] sabadan di djĕro Kristoes, ari hidji-
hidji djalma djadi anggahota batoer pada
6 batoer. 'Sarta oerang teh [f] warna-warna
boga pasihan, toeroet sakoemaha koer-
7 nija noe dipaparinkeun ka oerang; '[eta
koe oerang estikeun,] [g] boh piwĕdjang,
satakĕr kapĕrtjajaän; boh noe boga
tjangkingan, dina mĕtakeun tjangki-
ngan; boh noe ngawoeroek, dina nga-
8 woeroek; 'boh noe magahan, dina maga-
han; noe ngadoeoem sadĕkah, sing sata-
rabasna; noe ngokolotan, sing gĕten-
toelaten; noe milampah kawĕlasan,
9 koedoe djeung soeka ati. 'Ari kanjaähan
teh [h] oelah djeung palsoe. [i] Moedoe geu-
leuh kana kagorengan, ngarakĕtan kana
10 kahadean. 'Ari [j] silih-pikanjaäh djeung
doeloer teh sing antek pisan, sarta moe-
11 doe silih-piheulaän nja ngahormat. 'Po-
ma oelah kĕndor dina kasarĕgĕpan.
Masing [k] angkĕr nja soekma. Moedoe
12 ngawoelaän ka Goesti. 'Masing [l] boengah
dina pangarĕp-ngarĕp. Masing sabar dina
kasoekĕran. Masing mantĕp dina nĕnĕda.
13 'Moedoe noeloeng kana kakoerangan
djalma saroetji. [m] Masing soeka ngan-
14 djrĕkkeun ka semah. 'Moedoe [n] pada
ngabĕrkahan ka noe nganijaja ka mara-
15 neh; bĕrkahan, poma oelah njapa. 'Moe-
doe ngabelaän boengah ka noe boengah,
sarta ngabelaän tjeurik ka noe tjeurik.
16 'Sing [o] pada samijoek djeung batoer.
Oelah hajang [p] ka noe loehoer-loehoer,
nja moedoe njampoerkeun diri maneh
ka noe rarĕndah. [q] Poma oelah boga
17 angkeuh pintĕr. 'Goreng [r] oelah dibalĕs
goreng ka saha bae. [s] Moedoe pada nga-
lampahkeun kahadean di hareupeun sa-
18 kabeh djalma. 'Lamoen beunang, sabisa-
bisa maneh [t] koedoe rapih djeung saka-
19 beh djalma. 'Eh, kaäsih kaoela! [u] poma
oelah malĕskeun diri koe maneh; nja
omberan pikeun bĕbĕndoe; karana dina
Kitab dioengĕlkeun kijeu: [v] Kami noe
kagoengan pamalĕs; nja kami noe bakal
20 naoer, timbalan Pangeran. 'Koe sabab
eta, [w] oepama moesoeh maneh keur ka-
lempohan, koedoe bere kahakanan; oe-
pama keur halabhabeun, koedoe bere
nginoem; karana maneh ari milampah
kitoe mah ibarat noempoekkeun roehak
21 roehaj dina sirahna. 'Poma maneh oelah
kalindih koe kagorengan; nja koedoe
ngalindih kagorengan koe kahadean.

a p. 1 : 5. *b* Gal. 6 : 3. *c* Ep. 4 : 7. *d* 1 Kor. 12 : 12. *e* 1 Kor. 12 : 27. *f* 1 Kor. 12 : 4. *g* 1 Petr. 4 : 11. *h* 1 Tim. 1 : 5. *i* Djab. 97 : 10. *j* 1 Petr. 1 : 22; 2 : 17. *k* Lal. 18 : 25. *l* p. 15 : 13; 1 Tes. 5 : 16, 17; Jak. 5 : 7. *m* Ibr. 13 : 2; 1 Petr. 4 : 9. *n* Mat. 5 : 44; 1 Petr. 3 : 9. *o* p. 15 : 5. *p* Djab. 131 : 1. *q* p. 11 : 25. *r* Sil. 20 : 22; 1 Petr. 3 : 9. *s* Pil. 4 : 8. *t* Mark. 9 : 50. *u* 3 Moesa 19 : 18; Mat. 5 : 39. *v* 5 Moesa 32 : 35. *w* Sil. 25 : 21.

PASAL 13.

Sakoer djalma [a] koedoe ngesto ka para
kawasa, noe marentah ka dinja; kara-
na [b] hanteu aja kawasa ngan ti Allah,
sarta para kawasa noe aja teh geus pada
2 dikĕrsakeun koe Allah. 'Koe sabab eta,
saha-saha noe bahoela kana kawasa,
ngalawan ka pangĕrsa Allah; [c] ari djal-
ma noe ngalawan teh tangtoe ngada-
3 tangkeun hoekoeman ka dirina. 'Karana
ari para kapala teh lain pikasijeuneun
pagawean hade, nja pikasijeuneun paga-
wean goreng. Lamoen maneh hajang
oelah sijeun koe kawasa, nja koedoe
ngalampahkeun noe hade; ana kitoe
mah maneh meunang poedji ti dinja.
4 'Karana eta teh piwarangan Allah, baris
matak hade ka maneh. Tatapi lamoen
maneh migawe kagorengan mah, nja
koedoe sijeun; karana njikĕpna pĕdang
moal tamboeh-tamboeh; karana eta teh
piwarangan Allah, poerah malĕs ngeu-
nakeun siksaän ka noe migawe kago-
5 rengan. 'Koe pedah kitoe, pĕrloe pisan
ngesto, lain tina sabab siksaän bae, nja
6 tina sabab boedi-rasa ongkoh. 'Nja kitoe
keneh noe matak maraneh sok majar
oepĕti; karana eta teh piwarangan Allah,
teu pĕtot-pĕtot nja pada mĕtakeun pa-
7 gawean kitoe. 'Koe sabab eta, [d] koedoe
mere ka sakabeh djalma naon bae noe
djadi wadjib maraneh; nja mere oepĕti,
ka noe wadjib dibere oepĕti; tjoeke,
ka noe wadjib dibere tjoeke; sijeun, ka
noe wadjib dipikasijeun; hormat, ka noe
wadjib dihormat. *a* Tit. 3 : 1; 1 Petr. 2 : 13.
b Sil. 8 : 15. *c* Sil. 24 : 21, 22. *d* Mat. 22 : 21;
1 Petr. 2 : 17.

8 Poma maraneh ka saha bae oelah
boga hoetang naon-naon, kadjaba silih-
pikanjaäh; karana [a] djalma noe njaäh ka
noe lijan, eta teh geus mĕpĕkan parentah
9 hoekoem. 'Karana noe kijeu teja: [b] Ma-
neh oelah ngaranjed; maneh oelah mae-
han; maneh oelah maling; maneh oelah
djadi saksi bohong; maneh oelah bogoh;
djeung timbalan naon bae noe aja djaba
ti kitoe, karagoem koe kasaoeran noe
kijeu teja: [c] Maneh koedoe njaäh ka
batoer maneh, sapĕrti ka diri sorangan.
10 'Ari kanjaähan teh [d] tara migawe goreng
ka batoer. Nandakeun kanjaähan teh
11 nja kapĕpĕkanana hoekoem. 'Soema-
wonna koedoe kitoe, pedah oerang nga-
njahokeun mangsa, [e] jen ajeuna geus
waktoena oerang teh haroedang tina
heës; karana kasalamĕtan teh ajeuna
geus deukeut ka oerang ti batan oerang
12 anjaran pĕrtjaja. 'Peuting teh [f] geus
meh bejak, beurang teh geus deukeut.
Manana, hajoe, oerang pada tjoetjoel [g]
pagawean poëk, nja make pakarang tja-
13 ang. 'Hajoe, oerang pada loemampah
sakoemaha pantĕsna, tjara ti beurang;
[h] oelah djeung balaketjrakan sarta djeung
arak-arakan, oelah djeung karoetjahan
sarta djeung kalatjoeran, oelah djeung
14 paseja sarta djeung dĕngki; 'nja [i] ma-
keanan maneh teh koe Goesti Jesoes
Kristoes; sarta [j] daging teh oelah dia-
ngonan datang ka ngadjadikeun napsoe.
a Gal. 5 : 14. *b* 2 Moesa 20 : 13. *c* 3 Moesa 19 : 18.
d 1 Kor. 13 : 4. *e* Ep. 5 : 14; 1 Tes. 5 : 6. *f* Ibr.
10 : 25. *g* Ep. 5 : 11. *h* Loek. 21 : 34; Gal. 5 : 21;
1 Tes. 4 : 5; Jak. 3 : 14. *i* Gal. 3 : 17. *j* Kol. 2 : 23;
1 Petr. 2 : 11.

PASAL 14.

Ari [a] noe hengker pĕrtjajana, koedoe
ditarima, sarta oelah marĕboetkeun
2 pangrasaning ati. 'Aja noe pĕrtjajana
jen saniskara teh wĕnang didahar; ta-
tapi ari noe hengker mah noe didahar
3 teh lalab-lalaban. 'Anoe dahar [b] poma
oelah tjoewa ka noe hanteu dahar; kitoe
deui anoe hanteu dahar poma oelah
ngahoekoeman ka noe dahar; karana
4 koe Allah mah eta geus ditarima. 'Saha
maneh teh, [c] wĕt ngahoekoeman ka boe-
djang noe lijan? Eta nangtoeng-laboeh-
na ka djoeraganana sorangan. Tatapi
bakal tĕtĕp nangtoengna teh; karana
Allah mah kawasa nĕtĕpkeun nang-
5 toengna. 'Aja noe ngangkeuhkeun [d] poë
poendjoel ti poë deui; aja noe ngang-
keuhkeun poë kabeh saroewa bae. Hidji-
hidji djalma masing poegoeh pisan dina
6 djĕro pikir sorangan. 'Anoe ngestoekeun
poë, [e] ngestoekeunana teh tina sabab
Goesti; ari noe hanteu ngestoekeun
poë, teu-ngestoekeunana teh tina sabab
Goesti. Anoe dahar, daharna teh tina
sabab Goesti, boektina moedji soekoer
ka Allah; ari noe hanteu dahar, teu-
daharna teh tina sabab Goesti, sarta
7 moedji soekoer ka Allah. 'Karana [f] oe-
rang teh taja noe hiroep pikeun diri
sorangan, sarta taja noe paeh pikeun

8 diri sorangan. 'Karana boh oerang hi-
roep, oerang hiroep teh pikeun Goesti;
boh oerang paeh, oerang paeh teh pi-
keun Goesti. Djadi oerang teh boh hi-
roep, boh paeh, nja kagoengan Goesti.
9 'Karana nja kitoe pisan sababna noe
matak Kristoes teh geus poepoes, djeung
tanghi, sarta hiroep deui, soepaja an-
djeunna djadi Goesti djalma noe paraeh
10 sarta noe hariroep. 'Balikanan maneh
teh, naha wĕt ngahoekoeman ka doe-
loer maneh? atawa maneh teh, naha
wĕt tjoewa ka doeloer maneh? [g] Karana
oerang sakabeh mĕngke pada dideuheus-
keun ka pajoeneun korsi pangandilan
11 Kristoes. 'Karana dina Kitab aja oengĕ-
lan kijeu: [h] Dĕmi hiroep kami, lahiran
Pangeran, sakabeh toeoer mĕngke da-
rĕkoe di pajoeneun kami, sarta sakabeh
12 letah mĕngke ngarakoe ka Allah. 'Djadi
[i] oerang hidji-hidji djalma mĕngke koe-
doe pada njanggakeun katĕrangan ka
Allah hal pĕrkara sorangan. *a* p. 15 : 1.
b 1 Kor. 8 : 8; Kol. 2 : 16. *c* Jak. 4 : 11, 12. *d* Gal.
4 : 10; Kol. 2 : 16. *e* Kol. 3 : 17; 1 Tim. 4 : 4. *f* 2 Kor.
5 : 15. *g* p. 2 : 16; 2 Kor. 5 : 10. *h* Jĕs. 45 : 23;
Pil. 2 : 10. *i* 1 Kor. 3 : 8; Gal. 6 : 5.

13 Manana oerang oelah sok silih-hoe-
koeman deui; anggoer kijeu nja nga-
hoekoeman teh, [a] jen maneh oelah nji-
jeun anoe matak titadjong doeloer, atawa
14 noe matak tideuha. 'Kaoela teh njaho,
sarta geus tangtoe dina pikir kaoela [b]
di djĕro Goesti Jesoes, jen saniskara
barang [c] taja noe nadjis koe soranga-
nana; ngan tatapi anoe ngangkeuhkeun
nadjis kana sahidji barang, nja ka dinja
15 nadjisna teh. 'Tatapi [d] oepama doeloer
maneh kanalangsaän tina sabab sipat
kahakanan, eta maneh loemampah teh
geus lain noeroet deui lampah kanja-
ahan. Poma oelah njilakakeun koe ka-
hakanan maneh ka djalma noe geus
16 ditalangan paeh koe Kristoes.'Koe sabab
eta, kabobogaän maraneh teh oelah
17 koengsi aja noe ngagorengkeun. 'Karana
ari karadjaän Allah teh [e] lain kaha-
kanan, lain inoeman, estoena mah ka-
bĕnĕran, djeung karoentoetan, sarta ka-
18 boengahan koe lantaran Roh Soetji. 'Ka-
rana noe koemawoela ka Kristoes koe
djalan ngestoekeun noe kitoe teja, eta
teh dipikamanah koe Allah, sarta di-
19 adjenan koe djalma. 'Manana oerang
teh, [f] hajoe, pada ngobrek kana sakoer
lantaran karoentoetan, kitoe deui sa-
koer lantaran silih-adĕgkeun pĕrtjaja.
20 'Poma oelah ngaroeksak kana dadamĕ-
lan Allah tina sabab kahakanan. Enja
[g] saniskara barang bĕrĕsih teja mah;
tatapi djalma noe dahar bari ngada-
tangkeun titadjong mah, eta lampah
21 kitoe teh goreng. 'Oetama pisan, [h] moen
teu dahar laoek, hanteu nginoem ang-
goer, atawa milampah naon bae anoe
matak titadjong, atawa matak tideuha,
atawa matak hengker ka doeloer ma-
22 neh. 'Maneh ari boga kapĕrtjajaän, koe-
doe dikandoeng sadjĕroning diri maneh
di pajoeneun Allah. Salamĕt noe teu
ngahoekoeman sorangan moenggoeh di-
na lampah anoe diangkeuhkeun hade.
23 'Tatapi ari noe tjangtjaja mah, kari-
kari ngadahar bae, noe kitoe teh geus
dihoekoeman, sababna lain datang tina
pĕrtjaja. [i] Ari saniskara lampah, anoe
lain datang tina pĕrtjaja mah, eta teh
dosa. *a* Mat. 18 : 7; 1 Kor. 10 : 32. *b* p. 9 : 1.
c Mat. 15 : 11; 1 Tim. 4 : 4. *d* p. 13 : 10; 1 Kor.
8 : 11—13. *e* 1 Kor. 8 : 8. *f* p. 12 : 18; 15 : 2.
g Tit. 1 : 15. *h* 1 Kor. 8 : 13. *i* Tit. 1 : 15.

PASAL 15.

Ari oerang noe bĕdas, [a] wadjib nang-
goeng kahengkeran anoe hanteu bĕ-
das, djeung oelah mikarĕsĕp ka diri so-
2 rangan. 'Oerang teh, hidji-hidji djalma,
nja sing malar dipikarĕsĕp koe batoer,
baris kana kahadean, [b] pikeun ngadĕg-
3 keun pĕrtjaja. 'Karana nadjan Kristoes
ge hanteu mikarĕsĕp ka salirana koe
mantĕn; estoena mah sakoemaha noe
geus dioengĕlkeun dina Kitab: [c] Ari nga-
harinakeunana djalma noe ngahinakeun
ka andjeun teh geus naringgang ka koe-
4 ring. 'Karana sagala noe disĕratkeun
baheula, [d] pangdisĕratkeunana teh baris
piwoeroek ka oerang, soepaja oerang
pada ngabogaän pangarĕp-ngarĕp, koe
5 kasabaran sarta panglilipoer Kitab.'Ari
Allah noe kagoengan sakoer kasabaran
[e] sarta panglilipoer, moegi maparin ka
maraneh [f] samijoek djeung batoer, anoet
6 kĕrsaning Kristoes Jesoes; 'sangkan ma-
raneh rĕmpoeg sabiwir nja pada nga-
moeljakeun ka Allah, Rama Goesti oe-
7 rang Jesoes Kristoes. 'Koe sabab eta,
maraneh moedoe silih-angkĕn, sapĕrti
diri maraneh ge geus pada diangkĕn

koe Kristoes, baris kamoeljaän Allah.
8 'Ari toedjoelna pitjatoer kaoela, jen Je-
soes Kristoes teh geus djadi kawoela-
ning soenat, tina sabab kajaktian Allah,
soepaja andjeunna ngajakinkeun [g] pěr-
djangdjian noe ka para karoehoen teja,
9 'sarta soepaja oerang kapir pada nga-
moeljakeun ka Allah tina sabab sih-pi-
wělasna; sakoemaha noe geus dioengěl-
keun dina Kitab: [h] Koe pěrkawis eta
koering sědja ngagoeng-ngagoeng ka an-
djeun di sagala bangsa kapir, sarěng
sědja moedji ka padjěněngan andjeun.
10 'Djeung aja deui pilahirna: [i] Eh, saka-
beh oerang kapir! geura pada soeka-
11 soeka djeung oematna! 'Djeung deui:
[j] Eh, sakabeh oerang kapir! geura ma-
roedji ka Pangeran; sarta sakabeh bang-
sa geura pada ngagoeng-ngagoeng ka an-
12 djeunna! 'Djeung aja deui pilahir Jěsa-
ja: [k] Měngke akar Isai noe pingaděgeun,
ngareh ka sakabeh oerang kapir; nja
ka eta sakabeh oerang kapir bakal pada
13 ngarěp-ngarěp. 'Ari Allah noe kagoengan
sakoer pangarěp-ngarěp, moegi-moegi
minoehan ka maraneh koe sagala ka-
boengahan sarta kasěnangan, djalan
tina pěrtjaja, sangkan maraneh sing leu-
wih angot nja pangarěp-ngarěp, koe ka-
wasaning Roh Soetji. *a* p. 14 : 1; 1 Kor. 9 : 22;
Gal. 6 : 2. *b* p. 14 : 19. *c* Djab. 69 : 10. *d* p. 4 : 23, 24;
1 Kor. 10 : 11. *e* 2 Kor. 1 : 3. *f* p. 12 : 16; Pil. 2 : 2;
3 : 16. *g* Lal. 3 : 25. *h* Djab. 18 : 50. *i* 5 Moesa 32 : 43.
j Djab. 117 : 1. *k* Jěs. 11 : 10.

14 Tatapi kaoela sorangan ge dina pikir
geus tangtoe moenggoeh hal maraneh,
eh doeloer-doeloer kaoela! jen maraneh
sorangan ge geus pinoeh koe kahadean,
djědjěl koe sagala kanjaho, bisa silih-
15 pagahan djeung batoer. 'Nadjan kitoe
ge, eh doeloer-doeloer! kaoela njoeratan
teh ka maraneh, sawarehna moetoeh
koe wani, nja pikeun ngingětkeun ka
maraneh, tina sabab [a] sih-koernija noe
koe Allah geus dipasihkeun ka kaoela,
16 'sangkan kaoela teh djadi piwarangan
Jesoes Kristoes [b] ka oerang kapir, mě-
takeun Indjil Allah, soepaja oerang ka-
pir teh djadi [c] koerban pikamanaheun,
beunang njoetjikeun koe Roh Soetji.
17 'Koe sabab eta, kaoela boga pamoedji
di djěro Kristoes Jesoes, moenggoeh
18 dina pěrkara Allah. 'Karana kaoela moal
wani-wani njěboetkeun naon-naon anoe
lain beunang ngadaměl Kristoes koe
lantaran kaoela, [d] baris nganoetkeun
oerang kapir, nja koe oetjap sarta pang-
19 gawe; 'koe kawasana [e] tanda djeung
moedjidjat, koe kawasaning Roh Allah;
moenggah kaoela ngoewarkeun Indjil
Kristoes teh datang ka tjatjap [f] ti watěs
Jěroesalem sarta sakoerilingna, těpi ka
20 Ilirikoem; 'bari těměn pisan nja mak-
soed, moal ngoewarkeun Indjil dina ěng-
gon anoe geus dioewaran Kristoes, soe-
paja kaoela ngaděgkeun teh oelah dina
loehoer paděmen beunang noe sedjen;
21 'sabalikna, koemaha noe geus dioengěl-
keun dina Kitab: [g] Ari djalma noe ta-
tjan ditjaritaän hal andjeunna, nja eta
noe bakal narendjo, sarta noe tatjan
ngadarenge, nja eta noe bakal ngaharti.
a p. 12 : 3. *b* p. 11 : 13. *c* p. 12 : 1. *d* p. 1 : 5; 16 : 26.
e 2 Kor. 12 : 12. *f* Lal. 26 : 20. *g* Jěs. 52 : 15.

22 Kitoe [a] noe matak kaoela geus min-
děng pisan halangan, sědja ngadatangan
23 ka maraneh teh. 'Děmi ajeuna, sapedah
kaoela geus taja deui ěnggon dina wě-
wěngkěran ijeu, sarta [b] hajang pisan
ngadatangan ka maraneh geus mang-
24 taoen-taoen, 'pasědjaän kaoela, dimana
leumpang ka tanah Sěpanjol, meureun
njimpang ka maraneh. Karana pang-
harěpan kaoela dina pangleumpangan
ngalongok ka maraneh, sarta toeloej
koe maraneh didjadjapkeun ka ditoe,
samangsa kaoela geus rada seubeuh
25 heula papanggih djeung maraneh. 'Ari
[c] waktoe ajeuna kaoela keur leumpang
ka Jěroesalem, sědja ngalalajanan ka
26 djalma saroetji. 'Karana [d] oerang Ma-
kědoni djeung Ahaja geus aja kasoe-
kaänana maratoeng siděkah pikeun ka
noe mariskin djalma soetji di Jěroesa-
27 lem. 'Geus aja kasoekaänana kitoe;
djeung pada kahoetangan ongkoh ka
dinja; karana oerang kapir teh, rehna
geus miloe ngamilik barang rohani anoe
eta, [e] noe matak pada wadjib ngalala-
janan ka eta koe barang djasmani.
28 'Děmi sanggeusna kaoela ngalakonan
kitoe, sarta geus ngalaksanakeun eta
boewah teh ka dinja, kaoela rek mijang
ka tanah Sěpanjol njorang ka maraneh.
29 'Sarta kaoela njaho, dimana kaoela da-
tang ka maraneh, [f] ngadatangan teh
tangtoe mawa běrkah Indjil Kristoes
pěpěk pisan. *a* p. 1 : 13; 1 Tes. 2 : 18. *b* p. 1 : 10.
c Lal. 19 : 21; 24 : 17. *d* 2 Kor. 8. *e* 1 Kor. 9 : 11. *f* p. 1 : 11.

30 Tatapi kaoela aja panĕda ka maraneh,
eh doeloer-doeloer! koe Goesti oerang
Jesoes Kristoes, sarta koe kaäsihan Roh,
[a] maraneh ka kaoela sing ngabantoe
pĕrang koe maugnĕnĕdakeun kaoela ka
31 Allah, 'soepaja [b] kaoela moegi-moegi
diloepoetkeun ti noe mantangoel di Joe-
dea, sarta soepaja ijeu panglalajanan
kaoela ka Jĕroesalem teja matak pika-
32 soekaeun djalma saroetji; 'nja sangkan
kaoela koe pangĕrsa Allah [c] bisa nga-
datangan ka maraneh kalawan boengah,
sarta disĕnangkeun barĕng djeung ma-
33 raneh. 'Ari Allah [d] noe kagoengan sa-
koer kasĕnangan moegi-moegi njarĕngan
ka maraneh sadaja. Amin. *a* 2 Kor. 1:11.
b 2 Tes. 3:2. *c* p. 1:10. *d* p. 16:20; Ibr. 13:20.

PASAL 16.

Djeung deui kaoela ka maraneh nga-
wĕwĕratan doeloer oerang ijeu Pebe,
anoe djadi djoeroe-laden garedja di na-
2 gara Kenkrea. 'Koe maraneh [a] akoe di
djĕro Goesti, sakoemaha pantĕsna di
djalma saroetji, sarta toeloengan, pĕr-
kara naon bae moen aja pĕrloena di-
toeloengan teh koe maraneh; karana
eta ge geus noeloeng ka djalma loba
pisan, malah ka kaoela oge. *a* Pil. 2:29.
3 Pangnĕpikeun salam kaoela ka [a] Pris-
ka djeung Akila, noe pada ngabantoe
kaoela dina padamĕlan Kristoes Jesoes;
4 'eta geus pada njĕrahkeun beuheungna
nalangan pati kaoela; lain kaoela bae
noe aja tarima teh ka dinja, malah sa-
kabeh garedja oerang kapir ge pada
5 tarima. 'Djeung pangnĕpikeun deui sa-
lam kaoela ka garedja noe aja di boe-
mina. Pangnĕpikeun salam kaoela ka
Epenetoes, kaäsih kaoela, noe djadi tji-
kal oerang Ahaja di djĕro Kristoes.
6 'Djeung salam kaoela ka Maria, noe
gĕtol pisan digawena adjang kaoela.
7 'Djeung salam kaoela ka Andronikoes
djeung Joenias, baraja kaoela, nja ba-
toer kaoela sasama diberok, noe geus
pada kasohor ka para rasoel, sarta aja
di djĕro Kristoes samemeh kaoela.
8 'Djeung salam kaoela ka Amplias, ka-
9 asih kaoela di djĕro Goesti. 'Djeung sa-
lam kaoela ka Oerbanoes, noe ngabantoe
kaoela dina padamĕlan Kristoes, sarta
10 ka Sĕtakis, kaäsih kaoela. 'Djeung salam
kaoela ka Apeles, noe geus katjoba pĕr-
tjajana ka Kristoes. Djeung deui salam
kaoela ka saeusi-imah Aristoboeloes.
11 'Djeung salam kaoela ka Herodion, ba-
raja kaoela. Djeung salam kaoela ka
saeusi-imah Narkisoes, nja sakoer noe
12 aja di djĕro Goesti. 'Djeung salam ka-
oela ka Tripena djeung Triposa, noe pada
ngestikeun padamĕlan Goesti. Djeung
salam kaoela ka Persis, kaäsih kaoela,
noe sarĕgĕp pisan ngestikeun padamĕlan
13 Goesti. 'Djeung salam kaoela ka Roe-
poes, noe kapilih di djĕro Goesti, sarta
ka iboena, nja toenggal iboe kaoela ke-
14 neh. 'Djeung salam kaoela ka Asinkri-
toes, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes,
sarta ka doeloer-doeloer sabatoer eta.
15 'Djeung salam kaoela ka Pilologoes
djeung Joelia, ka Nerioes djeung doe-
loerna awewe, kitoe deui ka Olimpas,
sarta ka sakabeh djalma saroetji saba-
16 toer eta. 'Maraneh [b] moedoe silih-bere
salam make tjijoem soetji. Ari sadajana
garedja Kristoes pada ngirim salam ka
maraneh. *a* Lal. 18:2. *b* 1 Kor. 16:20;
1 Petr. 5:14.

17 Djeung deui kaoela mitoetoer ka ma-
raneh, eh doeloer-doeloer! [a] sing pada
ngadjaga ka noe njijeun patjogregan
djeung tatadjongan, noe mapalangan ka
piwoeroek beunang maraneh goegoeroe;
eta nja koedoe singkiran koe maraneh.
18 'Karana [b] noe kitoe teh lain ngawoela
ka Goesti oerang Jesoes Kristoes, nga-
woelana teh ka beuteungna; djeung pada
njasabkeun ka djalma noe taja panjana
goreng, ari noe dipake teh omongan
19 lamis sarta ngolo-ngolo. 'Karana [c] ka-
anoetan maraneh teh geus goernita ka
sakabeh. Koe pedah kitoe kaoela boe-
ngah tina sabab maraneh. Dĕmi kaha-
jang kaoela, [d] maraneh sing pintĕr kana
lampah hade, sing bodo kana lampah
20 goreng. 'Ari Allah [e] noe kagoengan sa-
koer kasĕnangan, tangtoe tereh ngarĕ-
moekkeun Setan di handapeun soekoe
maraneh. [f] Moegi-moegi sih-koernija
Goesti oerang Jesoes Kristoes njarĕngan
ka maraneh. Amin. *a* Mat. 7:15; 1 Kor. 1:10;
1 Tim. 6:3—5; Tit. 3:10. *b* Pil. 3:19; Joed. 12.
c p. 1:8. *d* Mat. 10:16; 1 Kor. 14:20. *e* p. 15:33.
f 1 Kor. 16:23.

21 Timoteoes, [a] pangbantoe kaoela, kitoe
deui [b] Loekioes, djeung Jason, djeung
Sosipater, baraja kaoela, pada ngirim

22 salam ka maraneh. 'Ari kaoela, Tertioes,
noe noelis ijeu soerat, ngirim salam ka
23 maraneh di djĕro Goesti. 'Djeung [c] Ga-
joes, noe diandjrĕkan koe kaoela sarta
koe sagaredja kabeh, ngirim salam ka
maraneh. Kitoe deui [d] Erastoes, djoeroe
oewang nagri, sarta Koewartoes, doeloer
oerang, pada ngirim salam ka maraneh.
24 'Ari [e] sih-koernija Goesti oerang Jesoes
Kristoes moegi-moegi njarĕngan ka ma-
raneh. Amin.

a Lal. 16 : 1. b Lal. 13 : 1; 17 : 5; 20 : 4. c 1 Kor. 1 : 14. d 2 Tim. 4 : 20. e 1 Kor. 16 : 23.

25 Dĕmi [a] anoe langkoeng kawasa ngoe-
watkeun ka maraneh, saoenina Indjil
kaoela sarta piwoeroek Jesoes Kristoes,
sakoemaha pangebrehna [b] rasijah, anoe
disidĕmkeun baheula meunang sababa-
26 raha djaman, 'ari ajeuna mah diëbreh-
keun, sarta [c] koe lantaran kitab para
nabi, noeroetkeun timbalan Allah noe
sipat langgĕng, diëmbarkeun ka lĕbah
sakabeh oerang kapir, soepaja pada
27 anoet kana pĕrtjaja: 'tĕgĕs Allah [d] anoe
pintĕr njalira, eta noe koedoe dibaktian
kamoeljaän, koe lantaran Jesoes Kris-
toes, salalanggĕngna! Amin.

a 1 Petr. 5 : 10. b Kol. 1 : 26. c Ep. 3 : 5. d 1 Tim. 1 : 17.

SĔRAT KAHIDJI TI RASOEL PAOELOES
KA OERANG KORINTA.

PASAL 1.

Sĕrat kaoela Paoeloes, noe geus disa-
oer didamĕl rasoel Jesoes Kristoes,
[a] koe pangĕrsa Allah, djeung ti Sostenes
2 saderek, 'doematĕng garedja Allah [b] di
nagara Korinta, sakoer noe geus [c] di-
soetjikeun di djĕro Kristoes Jesoes, [d]
djalma saroetji beunang njaoer, reu-
djeung sadajana [e] noe njambat kana
djĕnĕngan Goesti oerang Jesoes Kristoes,
dina saniskara ĕnggon, nja Goesti itoe
3 sarta Goesti oerang. 'Moegi-moegi [f] ma-
raneh pada dipaparin sih-koernija reu-
djeung kasĕnangan ti Allah, Rama oe-
rang, sarta ti Goesti Jesoes Kristoes!

a 2 Kor. 1 : 1. b Lal. 18 : 1. c p. 6 : 11. d Roem 1 : 7. e Lal. 9 : 14. f Roem 1 : 7; 2 Kor. 1 : 2.

4 Kaoela salawasna [a] moedji soekoer
ka Allah kaoela koe karana maraneh,
tina sabab koernija Allah, anoe geus di-
pasihkeun ka maraneh di djĕro Kristoes
5 Jesoes; 'boektina maraneh teh dina sa-
niskara geus pada djadi soegih di djĕro
andjeunna, nja dina sakabeh piwoeroek
6 sarta sakabeh kanjaho; 'da pĕrtelaän
hal Kristoes geus dijakinkeun di mara-
7 neh; 'noe matak maraneh hanteu pisan
koerang pasihan, sarta bari [b] noenggoe-
noenggoe pingebreheunana Goesti oe-
8 rang Jesoes Kristoes. 'Malah-malah Al-
lah teh tangtoe nĕtĕpkeun ka maraneh
nĕpi ka panoengtoengan, soepaja ma-
raneh [c] oelah aja tjawadeun dina poëan
9 Goesti oerang Jesoes Kristoes. 'Lang-
koeng [d] toehoe Allah teh, noe geus nja-
oer maraneh baris djadi satoenggal
djeung Jesoes Kristoes Poetrana, Goesti
oerang.

a Roem 1 : 8; Ep. 1 : 16. b Tit. 2 : 13. c 1 Tes. 3 : 13. d p. 10 : 13; 1 Tes. 5 : 24.

10 Tatapi kaoela aja panĕda ka maraneh,
eh doeloer-doeloer! [a] koe djĕnĕngan
Goesti oerang Jesoes Kristoes: [b] eta
maraneh kabeh koedoe masing saomong,
oelah aja pabĕngkahan di maraneh; nja
koedoe masing antek sapikir djeung sa-
11 pangrasa. 'Karana kaoela geus dipoe-
poelihan hal maraneh, eh doeloer-doe-
loer! koe ahlina Kloë, jen di maraneh
12 aja patjogregan.'Dĕmi tjatoer kaoela teh
kijeu, ari maraneh oenggal-oenggal djal-
ma ngomong: Aing anoe Paoeloes; aing
anoe [c] Apolos; aing anoe Kepas; aing
13 anoe Kristoes. 'Naha karah Kristoes
teh dibagi-bagi? Koetan Paoeloes noe
digantoeng dina kai-dipalang teh keur
pimangpaäteun maraneh? Atawa mara-
neh dibanjoean teh naha kana ngaran
14 Paoeloes? 'Kaoela moedji soekoer ka
Allah, rehna maraneh taja noe beunang